

**”.. Ja kyllä ne tytötkin sitä tekee”
– tyttöjen ja poikien seksuaalisuus internetin suomalaisilla
seksuaalivalistussivuilla**

Jenna Antila
Pro gradu -tutkielma
Mediatutkimus
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Turun Yliopisto
Toukokuu 2010

TURUN YLIOPISTO

Taiteiden tutkimuksen laitos

ANTILA, JENNA: ”.. Ja kyllä ne tytötkin sitä tekee” – tytön ja pojan seksuaalisuus internetin suomalaisilla seksuaalivalistussivuilla

Pro gradu -tutkielma, 93s.

Mediatutkimus

Toukokuu 2010

Tässä pro gradu -tutkielmassani tarkastelen tytön ja pojan seksuaalisuuden kuvaamista viidellä suomalaisella, nuorille suunnatulla internetsivulla. Tutkimani seksuaalivalistussivut ovat Väestöliiton www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi, lääkefirma Organonin ylläpitämä www.ehkaisy.com, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry:n www.alli.fi, Hiv-säätiö/Aids-tukikeskuksen www.justwearit.fi sekä Yleisradion www.yle.fi/taaonseksii.

Analysoin aineistoani aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, mikä tarkoittaa, etten pohjaa tutkimustyötäni minkään yksittäisen teorian varaan. Apuna aineistoni jäsentelyssä käytän kuitenkin Michelle Finen seksuaalivalistuksesta löytämiä diskursseja: väkivalta, uhrius, moraalit ja halu.

Tutkimilleni seksuaalivalistussivuille keskeistä on uhkia ja riskejä korostava negatiivinen tieto. Fyysisiä ja henkisiä uhkia on lukuisia: seksitaudit, ei-toivottu raskaus sekä internetissä ja pimeissä puistoissa vaanivat seksipedot. Selväjärkisyys, kondomi, e-pilleri ja pysyvä parisuhde nähdään aseina useimpia vaaroja vastaan.

Nuoren – ja etenkin nuoren tytön – tulee sivustojen mukaan suhtautua omaan ruumiiseensa lääketieteellisesti. Kehoa tulee suojella, tarkkailla ja hallita lääkeainein (e-pillerit), gynekologikäynnin ja hyvän hygienian avulla. Vastaus useimpiin, lähinnä tyttöjä koskeviin uhkiin on vakaa heteroseksuaalinen parisuhde. Sen nähdään suojelevan niin tytön seksuaaliterveyttä kuin mainettakin.

Heteronormatiivisten sivustojen mukaan poika on epäluotettava ja kontrolloitava seksikone, tyttö kuvataan suojeltavaksi, torjuvaksi ja rakkautta janoavaksi portinvartijaksi. Tytön halu sivuutetaan, kun taas pojan ruumiiseen ja biologiaan on iskostunut voimakas seksuaalivietti -ainainen halu ja valmius yhdyntään. Seksi sivustoilla on lähtökohtaisesti heteroseksuaalista yhdyntää, jota poika vaatii ja johon tyttö suostuu. Heteronormatiivisesta poikkeava sisältö, kuten homoseksuaalisuus tai ei-yhdyntäkeskeinen seksi, erotetaan omiksi kappaleikseen pois norminmukaisen heteroseksuaalisuuden yhteydestä. Heteroseksuaalit ovat ”meitä”, homoseksuaalit ”niitä”.

Asiasanat: seksuaalikasvatus, internet, heteronormatiivisuus, feministinen mediatutkimus

Sisällysluettelo

JOHDANTO	1
1 AIKAISEMPI TUTKIMUS	3
1.1. Internet tutkimuskohteena	3
1.2. Internet uusmedianä, lapset ja nuoret	5
1.3. Seksuaalivalistus	7
1.3.1. Seksuaalitutkimus Suomessa	10
1.4. Internet seksuaalitietouden lähteenä	11
2 SISÄLLÖNANALYYSI – ILMIÖN KUVAAMISTA	16
2.1. Laadullinen tutkimus ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi	16
3 TÄÄ ON SEKSIVALISTUSTA!	22
3.1. Viisi seksivalistussivua - viisi näkövinkkiä	23
3.1.1. Väestöliiton www.vaestoliitto.fi/nuoret	23
3.1.2. Allianssi ry:n www.alli.fi/allison	26
3.1.3. Hiv-/aids-tukikeskuksen www.justwearit.fi	27
3.1.4. Oy Organon Ab:n www.ehkaisy.com	28
3.1.5. Yleisradion www.yle.fi/taaoonseksii	29
4 AINEISTON ANALYYSI	31
4.1. Läpitunkeva heteroseksuaalisuus	31
4.2. Paha poika ja haluton tyttö	39
4.2.1. Pojat on tehty hiestä ja huokosista, halusta ja himosta	39
4.2.2. Tytöt on tehty paineista ja peloista, rakkaudesta ja rajoituksista	44
4.3. Negatiivinen tieto	51
4.3.1. Kivut	51
4.3.2. Pelko	54
4.3.3. Muut ongelmat	55
4.3.4. Riskit ja uhat	57
4.3.5. Rajoittaminen ja suojele	61
4.4. Tarkkaile ja hallitse	62
4.4.1. E-pilleri-propaganda	62
4.4.2. Ruumiille rajat	64
4.4.3. Harjoittelu ja oikeat tekniikat	65
4.5. Poikkeukset normivalistuksesta	68
4.5.1. Positiivinen tieto	68
4.5.2. Heteronormatiivisuuden horjuttamista	73
5 SYITÄ VAI SEURAUKSIA – YHTEISKUNNAN SUKUPUOLISUUDESTA	75
5.1. Heteronormatiivisuus	75
5.2. Ruumiista ja vallasta Foucault'n mukaan	80
6 YHTEENVETO	84
LÄHTEET	89
LIITTEET	

Johdanto

Kun vuonna 2006 opiskelin toista vuotta mediatutkimusta, aloin naistutkimuksen opintojeni kautta kiinnostua erityisesti feministisestä mediatutkimuksesta. Samaisena syksynä luin Turun ylioppilaslehdessä kiinnostavan jutun suomalaisten seksivalistussivujen vanhentuneista asenteista ja hämmästelini, liioitteliko toimittaja? Ei kai nyt Suomessa tällaista? Mutta kun mielenkiinnosta vierailin jutussa mainituilla sivustoilla, huomasin pöyristyneenä että vuoden 2006 Suomessa tyttöjen itsetyydytys todellakin sivuutettiin lauseella ”kyllä ne tytötkin sitä tekee”. Huonon ja tehottoman seksivalistuksenhan kuului olla Yhdysvaltojen ummehtunutta, kristinuskon tukahduttamaa ja arvoväritteistä *abstinence only* -propagandaa, jolle suomalaisesta, erityisen valistuneesta ja tasa-arvoisesta näkövinkkelistä naureskellaan. Kirjoitin tuolloin aiheesta esseen ja vieläkin, neljä vuotta myöhemmin, asia vaivaa minua edelleen.

Michel Foucault'n mukaan yhteiskuntamme suhtautuminen seksiin on ollut viimeiset parisataa vuotta kaikkea muuta kuin repressiivinen. Seksistä ja sukupuolisuudesta puhuminen on ollut jo pitkään kulttuurinen, sosiaalinen ja yhteiskunnallinen pakko. Tämä pakko on näkyvissä tämänhetkisessä kulttuurissamme ehkä selvemmin kuin koskaan aikaisemmin. Kulttuurimme on täynnä joka puolelta pursuavia seksuaalisia virikkeitä ja vihjeitä, tauotonta puhetta seksuaalisuudesta. Seksuaalisuus on puhkipuhuttu, jokaista yksilöä ensisijaisesti määrittävä piirre.

Tietokone ja internet ovat vallanneet länsimaisen ja erityisesti teknologiaan hullaantuneen suomalaisen arkikulttuuriin. Internetyhteys on käytännössä katsoen joka taloudessa, tietokoneita usein monia saman katon alla. Nuoret viettävät vapaa-ajastaan leijonanosan median parissa: verkossa vierähtää useita tunteja viikossa esimerkiksi *mesessä*, *galtsussa* ja erilaisilla keskustelufoorumeilla. Tilastot ja tutkimukset kertovat, että nuoret osaavat hyödyntää nettiä myös tiedonhakuun. Äidiltä ja isältä voi olla vaikea kysyä yhtäkkiä ajankohtaisiksi tulleista seksuaaliasioista ja koulun mahdollisesti vaivaannuttavilta ja virallisilta tuntuvia seksivalistustunteja odotellaan kauhunsekaisin tuntein, joten helpoin tapa päästä käsiksi tabuinakin pidettyihin aiheisiin on kirjoittaa 'eka kerta' Googleen ja alkaa selata hakutuloksia. Internet mahdollistaa käyttäjälleen anonyymiteetin ja siinä ehkä suurin syy, miksi sen puoleen on helppo kääntyä kiusallisissa asioissa. Nettiin on myös helppo

päästä: ilmaiseksi käytettävissä olevia koneita löytyy kouluista, kirjastoista ja kotoa, usein myös oman huoneen rauhasta.

Hakusanat vievät monesti irrelevanteille sivustoille ja joskus vakuuttavatkin seksivalistussivut levittävät valheellista tietoa ja arvottuneita totuuksia. Nämä sivustot osaltaan rakentavat ja uusintavat käsityksiä seksuaalisuudesta, siitä, mitä on olla (seksuaalinen) nainen ja mitä on olla mies. Nuoret ansaitsevat paikkansapitävää, monipuolista, asiallista sekä arvoista ja normeista riisuttua seksivalistusta, myös internetissä. Vai pitäisikö sanoa *etenkin* internetissä?

Tutkimustani ohjaava kysymys on pelkistettynä: ”Mitä suomalaiset seksuaalivalistussivut kertovat tytön ja pojan seksuaalisuudesta?”. Olen kiinnostunut siitä, minkälaista seksuaalisuutta sivustot pitävät normaalina, hyväksyttävänä tai poikkeavana – entä mistä ei puhuta? Lähdän omassa tutkimuksessani liikkeelle siitä, että sivustojen ajatukset esimerkiksi tytön/naisen seksuaalisuudesta, itsetyydytyksestä ja ”normaalista” parisuhteesta sekä kuvastavat, rakentavat että uusintavat käsityksiä naisen ja miehen seksuaalisuuden luonteesta. Ennako-oletukseni on, että sivustot vahvistavat kahden sukupuolen järjestelmää, jossa mies ja nainen nähdään toisiaan täydentävinä osina. Uskon sivujen myös pitävän heteroseksuaalisuutta normina sivuuttaen homoseksuaalisuuden tai muut normista poikkeavat seksuaalisuuden muodot. Erityisen kiinnostunut olen eroista, joilla tytön ja pojan seksuaalisuudesta kerrotaan.

Luvussa yksi tarkastelen aikaisempaa tutkimusta koskien internetiä, seksuaalivalistusta ja suomalaista seksuaalitutkimusta. Luvussa kaksi esittelen metodini eli aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja kerron lyhyesti laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Luvussa kolme esittelen tarkemmin aineistoni eli viisi suomalaista seksivalistussivua. Luku neljä on tutkimukseni kivijalka. Se on aineiston analyysia, jonka olen jakanut useampaan alalukuun. Luvussa viisi pohdin aineistoa suhteessa laajempiin käsitteisiin kuten heteronormatiivisuuteen ja tuon mukaan myös Michel Foucault’n ajattelua. Luku kuusi on yhteenveto, jossa kertaan keskeisimmät löydökseni ja suhteutan ne Michelle Finen yhdysvaltalaisesta seksuaalivalistustutkimuksesta löytämiin diskursseihin.

1 Aikaisempi tutkimus

1.1. Internet tutkimuskohteena

Internetiä, tietokoneiden välityksellä tapahtuvaa viestintää ja muuta digitaalista mediaa kutsutaan uusmediaksi (*new media*). Lievrouw ja Livingstone toteavat toimittamassaan *Handbook of New Media* -teoksessa, että uusmedialle on ominaista tietyt tekniset piirteet, sisällöt ja muoto sekä interaktiivisuus. Internetin kohdalla on tärkeää muistaa, että se on itse asiassa kokoelma useita eri mediamuotoja, minkä vuoksi se on sähköisistä medioista ehkä monimuotoisin ja -säikeisin. Internet poikkeaa sitä edeltävistä mediuumeista myös siinä, että sen myötä on syntynyt uudenlainen tiedon tila ('knowledge space'), joka on erillään paikallisesta, asemoidusta tiedosta ja kokemuksesta. (Lievrouw & Livingstone 2006, 21–22.)

Internet on kiehtonut ja kiehtoo tutkimuksellisesti eri tieteenaloilla sosiologiasta mediatutkimukseen. Tutkimusta on tehty muun muassa internetin vaikutuksista muuhun mediaan ja sen käytöstä politiikassa, kasvatuksessa ja mainonnassa (Kim & Weaver 2002, 519–520). Ensimmäiset internetiä koskevat laajemmat akateemiset tutkimukset tehtiin 1990-luvun puolivälissä ja tietoverkkoa koskevan kirjallisuuden ja tutkimuksen määrä on kasvanut kovaa vauhtia vielä 2000-luvullakin (Jankowski 2006, 59). Koska internet kehitettiin alun perin Yhdysvaltain Puolustusministeriön kokeena, tutkimus keskittyi etenkin alkuvaiheessa internetin tekniseen puoleen ja teknologiseen kehitykseen, arvioivat Sung Tae Kim ja David Weaver (2002, 518). Vaikka tutkimustulokset kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen käytöstä ovat ristiriitaisia (emt., 527), voitaneen todeta, että suurin osa ensimmäisistä internetiä koskevista tutkimuksista oli kvantitatiivista. Toisaalta eurooppalaisen uusmedian tutkimuksen ensiaskelia otettaessa painotettiin niin marxilaista kuin kulttuurintutkimuksellista ja kriittistäkin lähestymistapaa. Kaiken kaikkiaan eurooppalaiset tutkijat suhtautuivat uusmedian tuloon kriittisemmin kuin näiden yhdysvaltalaiset kollegat. (Lievrouw & Livingstone 2006, 18–19.)

Noin kymmenen vuotta sitten joukkoviestinnän tutkimuksessa tapahtui kvalitatiivinen käänne ja nykyään uusmediaa käsittelevä tutkimus onkin useimmiten laadullista. Käytetyimpiä metodeja ovat mediasisältöön tarkasti pureutuvat diskurssi-, teksti- ja sisällönanalyysi. (Jankowski 2006, 67.) Wimmer ja Dominick (2007, 7–8) ovat havainneet uusmedian tutkimuksen kehittämisessä nelivaiheisen mallin. Ensimmäisessä vaiheessa

kiinnostuksen kohteena on medium itsessään; miten se toimii, kuinka suuret ovat kustannukset ja miten se sijoittuu olemassa oleviin medioihin. Toisessa vaiheessa keskitytään käyttäjiin: keitä he ovat ja miten he mediamuotoa käyttävät. Kolmannessa vaiheessa painopiste on vaikutuksissa; vaikutuksissa arvoihin, yhteisöihin ja arkielämään. Onko uusi medium vahingollinen? Viimeisessä eli neljännessä vaiheessa pohditaan mediumin kehittämistä ja parantamista. Vuosina 1995–2000 työstetyissä tutkimuksissa dominoivat kahteen ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvat tutkimusaiheet, mutta ykkös- ja kakkosvaiheen tutkimuksia on tehty myös yhtä aikaa myöhempien vaiheiden kanssa.

Morris ja Ogan (1996) ovat jakaneet internet-tutkimuksen painopisteet neljään kategoriaan sen mukaan, minkä tyyppistä kommunikointi on. Se voi olla:

1. Yhdeltä henkilöltä toiselle, ei-reaaliaikaista (sähköposti)
2. Monelta monelle, ei-reaaliaikaista (keskustelufoorumit)
3. Reaaliaikaista, yhdeltä toiselle/yhdeltä usealle/yhdeltä monelle (virtuaaliset peliluolat)
4. Ei-reaaliaikaista, tyypillistä vastaanottajan tarpeet (web-sivut ja FTP-tiedostot)

Morrisin ja Oganin (1996) mukaan internetin tutkimiseen sovelletut, perinteisestä joukkoviestinnän tutkimuksesta tutut teoreettiset mallit ja perusoletukset niiden taustalla ovat rajoittaneet internetin tutkimusta. Tutkimuksen kannalta onkin hedelmällistä, että perinteisten tutkimusmetodien ja metodologioiden rinnalle on koko ajan tyrkyllä aivan uudenlaisia, vain internetille räätälöityjä tapoja (Jankowski 2006, 67) tutkia.

En silti itsekään poikkea tutkijoiden tehokkaasti tallomilta poluilta, vaan tulkiten ja tutkin tässä työssäni aineistoa laadullisen sisällönanalyysin avulla (mistä lisää luvussa 2). Huomattavan suuressa osassa lukemastani tutkimuskirjallisuudesta tarkastellaan ja analysoidaan internetiä itsessään – tai sitä käsitellään yhteisön, identiteetin ja/tai vuorovaikutuksellisuuden näkökulmasta. Omassa tutkimuksessani internet esiintyy ”vain” välineenä, jonka kautta ja jonka avulla sisältö on luettavissa, eikä tätä sisältöä välitetä ennalta määrätylle tai tiedetylle joukolle. En myöskään kiinnitä huomiota internetin käyttäjiin, heidän muodostamiinsa yhteisöihin tai heidän käyttämäänsä kieleen. Tutkimukseni kannalta on silti tärkeää ymmärtää yksi internetin käyttäjiä leimaava piirre: anonyymiys, eräänlainen näkymättömyys. Internet, joka julkiseksi tilaksikin käsitetään, mahdollistaa anonyymeille

käyttäjille perehtymisen sosiaalisina tabuina pidettyihin aiheisiin yksityisesti ja vailla sosiaalisia riskejä (Baym 2006, 38).

1.2. Internet uusmediana, lapset ja nuoret

Lapset ja nuoret ovat yksi uusmedian suurimmista kohde- ja käyttäjäryhmistä, esimerkiksi vuonna 2004 peräti 98 prosenttia 15–19-vuotiaista suomalaisista nuorista käytti internetiä (http://www.stat.fi/tup/tieto aika/tilaajat/ta_08_04_verkkokauppa.html).

Uudet mediamuodot saavat ilmestyessään usein ristiriitaisen vastaanoton ja uutta mediaa arvotetaan suhteessa lapsiin ja nuoriin. Uusissa mediamuodoissa voidaan nähdä olevan paljon myönteisiä piirteitä kuten aivan uudenlaisia mahdollisuuksia oppimiseen, toisaalta uutuuksien voidaan nähdä olevan haitallisia juuri lapsille, joita tulisi suojella riskeiltä ja uhilta. (Buckingham 2005, 75.) Kupiaisen ja Sintosen (2009, 118) mukaan mediavaikutuksista keskusteltaessa päähuomio onkin kiinnittynyt väkivaltaisiin tai muutoin haitallisiin mediasisältöihin ja yleisesti koetaan, että suojelulle on tarvetta. Tutkimuskirjallisuuden voidaan nähdä heijastelevan kahta vastakkaista diskurssia mediasta ja sen vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin: huolen ja suojelun diskurssia sekä viihde-, elämys- ja hyötymerkityksiä korostavaa diskurssia (Pohjola & Johnson 2009, 16).

Tietotekniikan ja internetin positiiviset puolet liitetään usein yhteen kasvatuksen ja oppimisen kanssa. Tietokonepohjaisen toiminnan nähdään voimistavan lasten tiedonjanoa ja luontaista halua oppia, ja Jon Katzin (1996) mukaan internet vapauttaa lapset aikuisten tukahduttavasta kontrollista ja erityisesti siitä, että joku muu päättää, mikä heille on hyväksi. Myönteisenä nähdään myös se, että internetissä lapset voivat muodostaa omia yhteisöjä ja luoda omaa kulttuuria. (Buckingham 2005, 76; 85.)

Negatiivisten vaikutusten korostajat haluavat erottaa toisistaan tietotekniikan opiskeluun liittyvän käytön ja viihdekäytön, joista jälkimmäinen muodostaa uusmedian vastustajien mukaan lapsille lukuisia uhkia ja suoranaisia haittoja. Haittavaikutukset ja uhkakuvat, joista uusmediaa syytetään, ovat tuttuja vuosikymmeniä sitten käydyistä, television haitallisuutta käsittelevistä keskusteluista. Uusmedialla nähdään olevan huonoja vaikutuksia esimerkiksi lasten käyttäytymiseen (tietokonepelit ja tietyt sivustot lisäävät väkivaltaisuutta),

aivotoimintaan ja kehoon (ns. Nintendo-kyynärpää), mielikuvitukseen ja koulumenestykseen. Uusia mediamuotoja syytetään myös perheen hajottamisesta, ”normaalin” sosiaalisen kanssakäymisen häviämisestä sekä lasten ja nuorten antisosiaalisuudesta. Internetin kohdalla pelot kohdistuvat erityisesti pornon helppoon saatavuuteen, nettipedofiileihin sekä lapsille kohdistettuun mainontaan. David Buckinghamin mukaan uuden teknologian sokeassa syyttelyssä on paljolti kyse syntipukkiajattelusta: tietokone on kätevä kohde, johon suunnata monimuotoisia pelkoja ja turhautumia. Uhkakuvat ja negatiiviset mielleyhtymät johtavat usein lasten ja nuorten mediankäytön rajoittamiseen: tietokonepeleillä on ikäsuositukset ja markkinoilla tietokoneohjelmia, jotka estävät pääsyn kielletyille sivustoille. (Buckingham 2005, 76–77.) Esto-ohjelmista voi olla myös haittaa: tiukimmilla suojausasetuksilla käyvä kone blokkaa 91 prosenttia pornografisista sivuista, mutta samalla myös 24 prosenttia seksuaalitietoutta käsittelevistä sivustoista jää käyttäjän ulottumattomiin (Döring 2009, 8).

Monia kotimaisia lasten ja nuorten uusmedian käyttöä käsitteleviä teoksia luonnehtii negatiivisuus ja lastensuojelullinen näkökulma (kts. esim. Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006 ja Matikainen 2008). Esimerkiksi internet hyväksytään kyllä tiedonlähteeksi, mutta uhkia verkossa piisaa: arveluttavat sisällöt, nettipedofiilit, kaupankäynti sekä teknologiset uhat, kuten haittaohjelmat ja *pop-upit*. Lasten mediankäyttöä silmällä pitäen harjoitetaan sekä teknistä että mediakasvatuksen avulla tapahtuvaa suojelua. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 102–107.) Mediakasvatusta toki tarvitaan, jotta lapset ja nuoret oppisivat jo varhaisessa vaiheessa kriittisen lähestymistavan mediaa kohtaan. Kaikenikäisten mediankäyttäjien olisi hyvä tunnistaa vaikuttimet mediatekstien takana ja kysyä esimerkiksi: mikä taho tekstin on tuottanut, miksi teksti on tuotettu, myydäänkö sillä jotain tuotetta? Juha Herkmanin mukaan ”*kun yksilön oman elämän hallinta ja siihen liittyvä toiminnallisuus lisääntyvät murrosiässä (12–15-vuotiaana) ja suojeleva kasvatus menettää merkityksensä, tulisi mediakasvatuksessa ottaa huomioon kriittiseen kasvatukseen liittyvät kysymyksenasettelut*” (Herkman 2007, 12). Tämän kriittisen kasvatuksen tavoitteena on lisätä tiedostamista ja kriittistä lukutaitoa, joille varmasti on käyttöä myös seksivalistussivuja kahlatessa.

Yleensä lasten ja nuorten mediankäyttöä tutkitaan näennäisen sukupuolineutraalisti, mutta Hanna Lehtimäki ja Juha Suoranta painottavat, että tutkimustuloksiin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota juuri sukupuolen kannalta, sillä sekä itse tutkimustulokset, että niiden

esittämistapa rakentavat käsityksiä tytöistä ja pojista – ja siitä, miten tytöt ja pojat käyttävät mediaa, tai mitkä tavat nähdään kummallekin sukupuolelle ”luontaisina” tapoina olla median parissa. Lapsille asetetut rajat, odotukset ja toiveet eivät mediankäytön kohdallakaan ole sukupuolineutraaleja. (Lehtimäki & Suoranta 2005, 186; 197). Kun tutkimustulosten prosentteja tutkii sukupuolen kannalta, ne antavat aivan uudenlaista tietoa tutkittavasta aiheesta. Kun todetaan, että nuorista 80 % lukee, tosiasiasa prosentit ovat tyttöjen kohdalla 87 ja poikien kohdalla 73. Tietokoneen käytössä taas pojat johtavat, heistä tietokoneita käyttää 77 prosenttia, tytöistä 57 prosenttia, vaikka yhteissummaksi saadaankin 67 prosenttia. (emt. 194) Lehtimäen ja Suorannan mielestä tutkimustuloksissa tulisi ottaa huomioon erot tyttöjen ja poikien välillä, mutta myös erot sukupuolten kesken sekä tyttö ja poika -kategorioiden sisäiset erot (emt., 199).

1.3. Seksuaalivalistus

Seksuaalikasvatuksen sisällön ja sen, mikä on nuorille oleellista ja sopivaa tietoa, päättävät aikuiset: vanhemmat, opettajat ja seksuaalikasvatusmateriaalien laatijat. Louisa Allen laati seksuaalikasvatuksen sisältöjä käsittelevän lomakkeen, johon vastasi yli tuhat 16–19-vuotiasta uusseelantilaista nuorta. Kyselyn lisäksi Allen myös haastatteli nuoria eri puolilta maata näiden seksuaalivalistukseen liittyvistä kokemuksista. Lomakevastausten ja haastattelujen perusteella Allen havaitsi, että nuoret ovat tyytymättömiä heille koulumaailmassa ja suuressa osassa seksuaalikasvatusmateriaaleista annettuun tietämättömän ja seksuaalittoman olennon rooliin. Nuoret kokevat tärkeäksi sen, että heitä kohdellaan seksuaalisina subjekteina, joilla on oikeus saada tietoa seksuaaliterveyttä koskevissa asioissa. (Allen 2008, 574–576.)

Nuorille suunnattu seksuaalikasvatus on kaikkialla hyvin teknillis-rationaalista: sen selkärangana ovat rationaalinen päätöksenteko, seksuaalielämän negatiivisten seurausten korostaminen sekä seksuaalisuuden tekniset/fysiologiset puolet, kuten sukupuolitautien ja raskauden ehkäisy. Perinteisiä, virallisia seksuaalivalistusdiskursseja dominoi biologinen ja riskien hallintaa korostava näkökulma, jossa mielihyvälle ei anneta sijaa. Jos mielihyvää puhutaan, se linkitetään yhteen avioelämän kanssa ja siten legitimoidaan. Nuoret nähdään seksivalistuksessa holhottavina ja seksuaalisuus negatiivisena voimana, jota tulee kontrolloida ja säädellä medikalisaation avulla. (Allen 2008, 574–588; Kontula & Meriläinen

2007, 19–20.) Seksuaalikasvatusta (ja kouluelämää) määrittää myös sen heteronormatiivisuus (Allen 2008, 576). Heteronormatiivisuus on sosiaalisen elämän peruseriaate, joka olettaa, että halu, seksuaaliset toiminnot ja identiteetit ovat universaalisti heteroseksuaalisia (Warner 1993, 21–24). Bay-Chengin mukaan koulun tarjoama valistus on haitta- ja ongelmakeskeisyyden lisäksi arvoiltaan ja normeiltaan sukupuolittunutta ja määrittelee nuorten seksuaalisuuden hyvin kapeasti ja vain heteroseksuaaliseksi (Bay-Cheng 2001, 241). Monissa seksivalistusmateriaaleissa puhe ”meistä” muuttuu puheeksi ”niistä”, kun tarkasteluun otetaan esimerkiksi homoseksuaalisuus. Tämänäköiselle lähestymistavalle on ominaista ajatus siitä, etteivät esimerkiksi homoseksuaalisuuteen liittyvät asiat kiinnosta tai kuulu kuin asianomaisille.

Koulujen seksuaalivalistuksessa nuorten seksuaalisuus nähdään joko *väkivallan*, (sukupuolitautilien/ei-toivotun raskauden) *uhriksi joutumisen* tai *moraalin* diskurssin kautta. Jaottelun tehnyt Michelle Fine halusi korostaa yhden keskeisen diskurssin, *halun* diskurssin, puuttumista. Finen mukaan nämä diskurssit ovat sukupuolittuneita ja osaltaan vastuussa seksivalistuksen epäonnistumisesta. Näissä diskursseissa heteroseksuaalisuus hallitsee, pojat käsitetään aloitteellisiksi ja halukkaiksi ja tyttöjen tulee vastuullisesti ja kunniallisesti reagoida poikien seksiviettiin. Nuorten seksuaalisuuden diskurssissa pojille on varattu nautinto ja tytöille suojelu. (Fine 1992.)

Allenin tutkimuksen nuoret kokevat tarpeelliseksi positiivisen tiedon saannin: sen sijaan, että keskityttäisiin vaikkapa vain teiniraskauksien ennaltaehkäisyyn, voitaisiin tarjota tukea ja neuvoja teiniäidiksi tuleville. Valistukseen toivotaan näkökulmien monipuolisuutta, yksipuolisen tiedon antaminen kun vie mahdollisuuden muodostaa omia mielipiteitä. Seksuaalivalistuksen osaksi toivotaan myös tietoa tunteista, ihmissuhteista, abortista ja siitä, miten tyydyttää seksissä molemmat osapuolet. (Allen 2008, 574–588; Smith et al. 2000, 687.)

Seksivalistaja voisi nuorten mielestä esiintyä itsekin seksuaalisena yksilönä ja kertoa omista kokemuksistaan: tämän myötä seksuaalivalistus saattaisi karistaa pois nuorten vieroksuman klinisen ja medikalisoivan näkökulman seksiin ja seksuaalisuuteen. Nuorten mielestä seksuaalivalistuksessa pitäisi käsitellä enemmän tunteita ja ihmissuhteita, muttei legitimoida seksiä pelkästään rakkauden ja parisuhteen avulla. Heteroseksuaalisen avioliiton korostaminen ainoana oikeana ihmissuhteen muotona ja rakkauden työssijana implikoi

heteroseksuaalisesta normista poikkeavalle, ettei tämän rakkaudelle ole paikkaa, jos rakkautta ollenkaan. Emotionaalisesti haastaviin tilanteisiin, kuten suhteen päättymiseen, toivotaan käytännön neuvoja. Allenin mukaan nuorten ihmissuhteita usein ylenkatsotaan: nuoria pidetään tunne-elämältään kypsymättöminä ja itsekkäinä ja heidän nähdään pariutuvan vain seksuaalisia kokemuksia haaliakseen. (Allen 2008.)

Uusseelantilaisessa seksuaalivalistuskontekstissa aborttiin suhtaudutaan moraalisesti vääränä ja esimerkiksi yhdysvaltalaiselle seksivalistukselle luonteenomaista on seksuaalisen pidättyväisyyden ('abstinence only') korostaminen ehkäisykeinona. Osa kouluista ei tarjoa lainkaan seksivalistusta tai ainakaan panosta niihin kysymyksiin, joihin nuoret toivoisivat vastauksia. Tällaisissa tilanteissa nuoret nähdään suojeltavina ei-seksuaalisina olentoina, jotka ovat kykenemättöminä tekemään hyviä päätöksiä seksuaalisuuden suhteen. (Allen 2008, 588.) Suomessa tilanne on hyvin toisenlainen: vuonna 2006 suurin osa peruskouluista oli siirtynyt 2004 laaditun opetussuunnitelman mukaisesti opettamaan uutta erillistä terveystieto-ainetta, jonka sisälle seksuaalikasvatus kuuluu. Erillisen aineen myötä seksuaalikasvatukseen käytetyt tuntimäärät lisääntyivät merkittävästi vuodesta 1996 vuoteen 2006. (Kontula & Meriläinen 2007, 39, 123–124.) Arja Liinamon (2000, 231) mukaan seksuaalioikeus, oikeus tietoon ja kasvatukseen, toteutuu Suomessa melko hyvin.

Suomessa sukupuolikasvatusta tarjoaa Stakesin tilastojen mukaan lähinnä julkinen sektori, jonkin verran myös ns. kolmas sektori eli julkisen ja yksityisen sektorin sekä perheiden väliin jäävä yhteiskunnallinen sektori, johon katsotaan kuuluvan esimerkiksi yhdistykset ja säätiöt (Stakes 32 / 1998). Tarkasteltaessa kaikentyyppisiä seksuaaliterveyspalveluita (muun muassa ehkäisy, sukupuolitautilien hoito, raskaudenkeskeytykset), merkittävimmät palveluntarjoajat ovat terveyskeskukset sekä yksityiset lääkäriasemat.

Väestöliiton tekemän selvityksen mukaan seksuaaliterveydelle elintärkeä ennaltaehkäisevä terveydenhuolto on saanut kärsiä perusterveydenhuollon kriisin vuoksi. Seksuaaliterveyspalveluiden organisointia perusterveydenhuollossa vaikeuttaa perusterveydenhuollon työvoimavajaus, asennetasolla taas ennaltaehkäisevän terveydenhuollon väheksyminen. (Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma, Viitattu 14.4.2010)

1.3.1. Seksuaalitutkimus Suomessa

Riikka Pötsösen (1998, 20) mukaan seksuaalitutkimuksen historia Suomessa on pitkä. Jo 1970-luvulla tehtiin ensimmäinen valtakunnallisesti edustava aikuisväestön sukupuolielämää kuvaava tutkimus, esimerkiksi Iso-Britanniassa vastaavanlainen tutkimus tehtiin vasta 1990-luvulla. Nuorten seksuaalisuutta käsitteleviä tutkimuksia on 1980-luvulta lähtien tehty useita (Nuorten terveystapatutkimus mm. vuosina 1982, 1995, 1997, KISS-tutkimus mm. 1986, 1991, 1996; Kouluterveystutkimus vuodesta 1996; WHO-Koululaistutkimus vuodesta 1995), mutta seksuaalikasvatuksen tutkimuksessa on keskitytty lähinnä koulun tarjoamaan seksuaalikasvatukseen. Tutkija Osmo Kontula on erikoistunut suomalaisten nuorten seksuaalisuuden tutkimiseen. Hän on toimittanut tai julkaissut parinkymmenen vuoden aikana yli kymmenen nuorten seksuaalisuutta käsittelevää teosta (mm. *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa* v. 2007, *Nuorten tiedot seksuaaliterveydestä* v. 2001, *Yläasteen sukupuolikasvatus lukuvuonna 1995–1996* v. 1997).

Viimeksi Osmo Kontula on yhdessä Henna Meriläisen kanssa tutkinut koulun seksuaalikasvatusta 2000-luvun Suomessa. Esittelen tätä tutkimusta nyt hieman seikkaperäisemmin, koska se on tutkimukseni kannalta hyvin kiinnostava ja tulen palaamaan siihen vielä lyhyesti luvussa 5, jossa avaan auki aineistoni sisältöä. Tutkimus pohjautuu yläasteikäisille suunnatun seksuaaliterveystietokilpailun tuloksiin sekä terveystiedon opettamisesta vastanneiden opettajien raportteihin vuosilta 1996 ja 2006. Vuosina 1996 ja 2006 järjestettyjen seksuaaliterveysaiheisten tietokilpailujen mukaan yläastelaisten seksuaalitetous oli parantunut hieman kymmenen vuoden aikana (Kontula & Meriläinen 2007, 62). Molemmilla testauskerroilla tytöillä oli selvästi paremmat tiedot kuin pojilla, vaikka pojat olivatkin parantaneet tietämystään vuoden 2006 kyselyyn. Seksuaalikasvatus on Kontulan mukaan (aikaisemmin) suunnattu lähinnä tytöille, ja tästä voi johtua poikien haluttomuus opiskella ja omaksua seksuaaliterveystietoja (emt., 137). Parhaiten seksuaaliterveyskyselyn kysymyksistä tiedettiin ehkäisyä ja itsetyydytystä koskevat kysymykset (emt., 74, 181–182), kun taas tiedot sukupuoliseen kanssakäymiseen ja sukupuolitauteihin liittyvissä kysymyksissä olivat molemmilla sukupuolilla huonot. Myös joihinkin yksittäisiin kysymyksiin vastattiin usein väärin. (emt., 63, 127.) Seitsemästä nuorten seksuaalielämälle erityisen merkittävästä harhaluulosta puolet kosketti tytön kehoa tai seksuaalisuutta (emt., 127).

Kontulan mukaan joihinkin nuorille hankaliksi osoittautuneisiin kysymyksiin pitäisi ehdottomasti kiinnittää huomiota opetuksessa. Yksi eniten vääriä vastauksia keränneistä kysymyksistä koski naisen orgasmia; Kysymykseen ”Kuinka kauan naisella keskimäärin kestää ensimmäisestä yhdyntäkokemuksesta ensimmäiseen orgasmiin yhdynnässä?” vain 7 % vastaajista tiesi oikean vastauksen. Kontulan mukaan kyseisen kysymyksen kohdalla väärin vastausten suuressa määrässä ei ole kyse ainoastaan tiedon puutteesta, vaan sitkeistä harhaluuloista ja kuvitelmista ja näiden pitämisestä totena. (emt., 71, 127, 184.) Kontula uskoo, että tietokilpailuvastauksissa myös esille tulleet, immenkalvoa koskevat virheelliset tiedot liittyvät arkipuheessa viljeltyihin uskomuksiin (emt., 79).

Nuorten seksuaalisuutta on tutkittu Suomessa suhteellisen paljon. Tutkimus on keskittynyt nuorten seksikokemuksiin, heidän seksuaaliterveystietoihinsa ja uskomuksiinsa. Koenkin, että on enemmän kuin tarpeellista tutkia myös seksivalistusmateriaaleja, joista nuo tiedot ja uskomukset ovat osaltaan peräisin.

1.4. Internet seksuaalitietouden lähteenä

Internetiä ei turhaan kutsuta tiedon valtatieksi: sen avulla on mahdollista päästä käsiksi lähes mitä tahansa käsittelevään tietoon. Terveys- ja seksikysymyksissä internetiä hyödynnetään nykyään pääasiallisena tiedonlähteenä. Seksuaaliasioista kiinnostuneille internet tarjoaa anonyymiyden ja valtavasti tietoa, mutta sivustojen ja niiden sisältöjen laatu vaihtelee rajusti. Relevanttiin tietoon käsiksi pääseminen voi olla joskus työn ja tuskan takana, saatavilla kun on lukematon määrä erilaista sisältöä pursuavia internetsivuja. (Millner & Kiser 2002, 234.)

Internetin seksuaalisia sisältöjä käsittelevä tutkimus on lisääntynyt varmaa tahtia 1990-luvulta lähtien. Nicola M. Döringin mukaan internetin ”seksuaalisällöt” voi jakaa kuuteen kategoriaan: nettipornografiaan, seksivälineitä ja -elokuvia myyviin verkkokauppoihin, seksuaalivalistukseen, verkon avulla tapahtuvaan seksityöhön, seksikontakteihin sekä seksuaalisiin alakulttuureihin. Eniten on tutkittu kolmea ensin mainittua. Akateeminen tutkimus on Döringin huomioiden mukaan lähes poikkeuksetta korostanut internetseksuaalisuuden negatiivisia puolia ja suhtautunut käyttäjiin passiivisina, ongelmallisille mediasisällöille altistuneina uhreina. Suuri osa verkkokäyttäjistä kuitenkin hakeutuu tietoisesti tietyille sivustoille ja välttää toisia. (Döring 2009, 1; 13.)

Kolme verkolle tyypillistä piirrettä – anonyymiys, saatavuus ja edullisuus – voidaan nähdä erityisesti seksuaalisten sisältöjen tarkastelemista lisäävinä tekijöinä. Erikoislaatuisena mediamuotona internet päästää myös aikaisemmin poissuljettuja ihmisryhmiä käsiksi verkon seksuaalisiin materiaaleihin. Esimerkiksi sokeat voivat uuden teknologian (*screen readers*) avulla lukea verkon pornografisia kertomuksia (Döring 2009, 5). On sanomattakin selvää, että netin anonyymi käyttö, sen edullisuus ja sen levinneisyys vaikuttavat myös nuorten netinkäyttöön, koskien erityisesti seksuaalisia sisältöjä.

Seksuaalivalistusta sekä seksuaalisuutta koskevaa ajattelua ja asenteita tarjoavat internetissä lukuisat eri tahot kuten erilaiset instituutiot, yritykset, järjestöt sekä yksityishenkilöt. Suuri osa internetin käyttäjistä myös hyödyntää edellä mainittujen koostamia sivustoja. (Döring 2009, 8.)

Kun koulun tarjoama seksuaalikasvatus ei miellytä tai kosketa nuoria, he kääntyvät sinne, mistä tietoa varmasti löytyy. Erään Louisa Allenin haastatteleman uusseelantilaisen nuoren sanoin: “*Oh yeah, I find out about everything on the internet...the internet, what would we do without it.*” (Allen 2008, 578.) Heteroseksuaalisesta normista poikkeavaa nuorta koulun heteronormatiivinen seksuaalikasvatus koskettaa vielä vähemmän kuin keskivertokoululaista ja esimerkiksi Australiassa kaksi kolmasosaa homoseksuaalinuorista pitää internetiä tärkeänä tai erittäin tärkeänä seksuaalitietouden lähteenä (emt., 579). Koska suomalainenkin seksuaalivalistus on painottanut negatiivisia asioita ja kieltoja, on nuorten täytynyt hakea rakastumista, seksuaalista halua ja mielihyvää käsittelevä tieto muista lähteistä (Pötsönen & Välimaa 1995, Sit. Kontula 2007, 20). Nämä muut lähteet voivat olla internetin seksivalistussivuja. Ikätovereiden ja vanhempien lisäksi nuoret listaavat merkittäväksi seksuaalitietouden lähteekseen median (Brown & Keller 2000). Mediassa nuoret näkevät lähinnä seksuaalisuuden positiivisia puolia ja intohimoa eikä populaarikulttuurissa useinkaan keskitytä seksistä mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin tai negatiivisiin seurauksiin – tämä voi olla yksi syy, miksi median suoraan tai epäsuorasti antama seksuaalitietous vetoaa nuoriin (emt.). Median antamana valistuksena voidaan pitää Brownin ja Kellerin mukaan esimerkiksi homoseksuaalisten henkilöhahmojen sisällyttämistä televisiosarjan hahmokavalkadiin, kuten suositussa nuortensarja *Dawson’s Creekissä*. Yhdysvalloissa useat järjestöt (mm. Henry J. Kaiser Family Foundation) ovat tehneet yhteistyötä Hollywoodin käsikirjoittajien, musiikkituottajien sekä lehtien päätoimittajien kanssa ja yhteistyö on näkynyt esimerkiksi

nuortensarja *Felicityn* juonikehittelyissä sekä *Teen People* -lehden ehkäisyä tai teiniraskautta käsittelevissä artikkeleissa. (Brown & Keller 2000.)

Kontulan (2007, 52) mukaan neljäsosa suomalaisista kouluista on käyttänyt opetuksessaan internetiä ja/tai tv-sarjoja ja opetusohjelmia. Tarkkaa tietoa internetin käytöstä suomalaisessa seksuaalikasvatuksessa ei siis ole. Todennäköistä kuitenkin on, että nuoriso kääntyy tässäkin asiassa netin ihmemaan puoleen. Riikka Pötsösen (1998, 26) mukaan joukkoviestinten merkitys nuorten seksitiedon lähteenä on merkittävä. Barak ja Fisher (2001) uskovat perinteisen, koulujen tarjoaman seksuaalivalistuksen epäonnistuneen tehtävässään (Yhdysvalloissa) ja heidän mukaansa ratkaisu voisi olla internetpohjainen, ”tieto-motivaatio- taidot” -teoriaan perustuva innovatiivinen seksivalistus.

Internetillä on sellaisia ominaispiirteitä, jotka tutkijoiden mukaan kannustavat luomaan verkkoon opetussisältöjä. Verkko on ensinnäkin kustannustehokas: pieni joukko pystyy luomaan sisältöjä käytännössä mittaamattoman suurelle joukolle. Toisekseen opetusmateriaalien tietoja ja sivujen ulkoasua on mahdollista päivittää, jolloin saatavilla on aina uusinta tietoa päivitetystä visuaalisesta muodosta. Netti mahdollistaa myös tiedonsaannin niille, jotka syrjäisen asuinpaikan tai muiden rajoittavien tekijöiden takia eivät muutoin välttämättä pääse osalliseksi laadukkaasta opetuksesta. Positiivisiksi ominaisuuksiksi luetaan myös se, ettei käyttäjä ole sidoksissa vain yhteen tietokoneeseen, vaan voi klikkautua opetussivuille niin koulussa, kirjastossa kuin kotonaankin. Internet mahdollistaa myös lähdevertailun sekä informaationvaihdon käyttäjien kesken, mikä ei esimerkiksi cd-rom-opetuksessa ole mahdollista. Netissä nuorten on mahdollista tarkastella heille suunnatun opetussivuston lisäksi muitakin sivustoja ja näin ollen muodostaa omia mielipiteitään ja harjoittaa lähdekritiikkiä useiden sivustojen avulla. Barak ja Fisher näkevät monipuolisen tiedon pelkästään positiivisena, mutta ristiriitainen tieto ja vaihtelevat arvot ja viestit voivat varmasti myös hämmentää nuoria ja vaikeuttaa näiden oppimista. Barakin ja Fisherin mukaan oppiaineista erityisesti seksuaalivalistus hyötyy netin erityisominaisuuksista ja verkon avulla on mahdollista tarjota lähes optimaalista seksuaalikasvatusta. Heidän mukaansa on jo todistettu, että internetin avulla tehtävä seksivalistustyö on hedelmällistä. (Barak & Fisher 2001.) Samansuuntaista kertoo myös kiinalaisten opiskelijoiden hiv/aids-tietoutta käsittelevä tutkimus (kts. Lou et al. 2006).

Barak ja Fisher (2001, 6–7) ovat koonneet listan internet-opetuksen erityispiirteistä, jotka edistävät seksuaalivalistuksen tehokkuutta ja vaikutuksia:

- 1) *Interaktiivisuus*, mahdollisuus kommunikoida useiden oppijoiden kanssa ja kesken.
- 2) *Räätälöidyt ohjelmat*. Kyselyiden avulla luotuja, kullekin oppijalle hyödyllisiä opetuskokonaisuuksia.
- 3) *Multimediakommunikointi*. Vetoaa ihmisen moniaistisuuteen ja edesauttaa oppimista.
- 4) *Hypertekstuaalisuus*. Mahdollisuus tarkastella useita eri lähteitä, mikä kasvattaa oppijan tietomäärää hyvinkin nopeasti.
- 5) *Tietopakettien sisältöjen vaihtelu*. Kustannustehokasta tietojen päivittämistä.
- 6) *Yksityisyys, kannettavuus, yhtenäinen laatu*. Internetsisältöihin pääsee käsiksi yksityisesti, lukuisista eri paikoista ja – mikä tärkeintä – sisällön laatu ei vaihtele opettajan taitojen ja innokkuuden mukaan.
- 7) *Toistettavuus*. Mahdollisuus palata takaisin samoihin sisältöihin ja harjoitella uudestaan hankalia tietokokonaisuuksia.
- 8) *Tiedonkeruu*. Tietyin ehdoin sivustot voivat kerätä tietoa opetusmateriaalien käyttäjistä ja mahdollisesti arvioida sitä, kuinka hyvin seksuaalivalistuksen opit ovat iskostuneet oppijoihin.

Tiedonlähteenä internet on tiedon määrässä mitattuna korvaamaton, mutta joskus epäkäytännöllinen ja usein irrelevantti. Yhdysvaltalainen tutkijaryhmä perehtyi internetin seksivalistussivujen löydettävyyteen ('accessibility') ja sisältöön, ja pani merkille, että spesifin tiedon etsiminen oli huomattavasti helpompaa kuin suurten tietokokonaisuuksien löytäminen. Ryhmä keräsi aineistonsa käyttämällä avainsanoja ('sexual health', 'sex education', 'teen sex' ja niin edelleen), jotka syötettiin hakukoneisiin - aivan kuten tavallinen internetin käyttäjä tekee etsiessään tietoa. Tutkijat huomasivat, että yli 60 % hakukoneiden ehdottamista, "parhaiten hakua vastaavista" sivuista oli pornografisia sivustoja ja relevantin tiedon löytäminen oli usein työn takana. Monien seksivalistussivujenkin informaatioarvo oli hyvin alhainen – seksimyyttejä esitettiin faktoina ja joukossa oli myös suoranaisia asiavirheitä. (Smith et al. 2000, 688–691.) Oleellista asiallisen ja luotettavan tiedon löytämiselle on myös oikeanlaisten hakusanojen käyttö (Flowers-Coulson, Kushner & Bankowski 2000).

Ruotsalaisesta nuorisotutkimuksesta käy ilmi, että suurin osa 15-vuotiaista pojista ja tytöistä on katsonut pornoelokuvia. Kiihottumistarkoituksen lisäksi pornoa katsotaan myös uteliaisuuden vuoksi (Wallmyr & Welin 2006, 292–294). Koska nuoriso tiedonnälässään etsii seksuaaliterveystietoa internetistä ja kääntyy uteliaisuudessaan myös pornon puoleen, on ehdottoman tärkeää, että tarjolla on helposti löydettävissä olevaa, asiapitoista ja sukupuolineutraalia tietoa seksistä ja seksuaalisuudesta.

Tutkija Layla Y. Bay-Cheng tutustui reiluun viiteenkymmeneen yhdysvaltalaiseen seksivalistussivustoon ja tarkasteli niiden nuorille välittämiä normeja ja arvoja seksuaalisuudesta sisällön erittelyn ('content analysis') avulla. Aineisto kerättiin kuten toisessakin yhdysvaltalaisia sivustoja käsittelevässä tutkimuksessa: hakusanojen avulla. Koska hakusanojen osumat olivat tälläkin kertaa usein pornosivuja, Bay-Cheng rajasi tutkimuksensa koskemaan vain sivustoja, jotka puhuttelivat nuoria ja/tai joiden sisältö oli muutoin selkeästi nuorille suunnattua. Tämän jälkeen sivut koodattiin Michelle Finen (1992) diskurssien, seksuaalisuuden määritelmän laajuuden sekä sukupuolittuneisuuden (onko suunnattu selkeästi jommallekummalle sukupuolelle?) mukaan. Tutkimuksen tulosten mukaan internetin seksuaalivalistuksen keskiössä ovat uhat ja negatiivinen ote, joilla erityisesti tyttöjä puhutellaan. Huomionarvoista on myös se, että (yhdysvaltalaisessa kontekstissa) avarakatseisimmatkin seksivalistussivut käyttävät huomattavan paljon uhriutumisen diskurssia, vaikka netin seksivalistus onkin koulun valistukseen verrattuna jonkin verran liberaalimpaa ja myönteisempää. Bay-Chengin tutkimuksen tulokset antavat ymmärtää, että parhaimmillaan online-ympäristö mahdollistaa positiivisen seksivalistuksen, joka poikkeaa koulun antamasta, perinteisestä valistuksesta. Miinuspuolina voidaan pitää harhaanjohtavan ja väärän tiedon määrää ja leviämistä sekä hakusanojen tehokkaan käytön vaikeutta. (Bay-Cheng 2001.)

2 Sisällönanalyysi – ilmiön kuvaamista

Metodin valinta uusmediaa tutkittaessa ei ole päivänselvä. Lievrouwin ja Livingstonen (2006, 25–26) mukaan mediatutkijat ovat jakautuneet lähes kahtia sen mukaan, miten uusmediaa tulisi tutkia. Toinen puolisko on sitä mieltä, että mediatutkimus voi käyttää samoja metodeja kuin muutkin humanistiset tieteet. Osa tutkijoista suhtautuu nettiin ainoastaan uutena kiinnostavana tiedonlähteenä, ei niinkään potentiaalisena tutkimuksen kohteena. Vastakkaista mieltä olevat painottavat sitä, että perinteiset tutkimusmenetelmät käytänteineen ja konsepteineen tulisi unohtaa internetin tutkimuksen kohdalla. (Lievrouw & Livingstone 2006, 26.)

Internetsivustojen sisältö on väliaikaista ja muuttuvaa, mikä osaltaan asettaa haasteita tutkimuksen tekemiseen ja metodin valintaan. Tutkijat suosivat kvalitatiivista ja tulkinnallista otetta, ja eri tutkimustapojen joustava yhdisteleminen on hedelmällistä. (Malone 2000, 696.)

Orlikowskin ja Baroudin (2002) mukaan yksi laadullisen tutkimuksen keskeisistä pyrkimyksistä on kritisoida ja muuttaa nykyisiä sosiaalisia systeemejä ja paljastaa niiden rakenteissa mahdollisesti piileviä ristiriitoja ja konflikteja. Tämän ideologisen ohjenuoran mukaan pyrin tekemään myös oman tutkimukseni, jonka teen laadullisen sisällönanalyysin keinoin.

2.1. Laadullinen tutkimus ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Suomen kielessä kvalitatiivisen tutkimuksen rinnalla puhutaan myös laadullisesta tutkimuksesta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 23), ja käytän itsekin näitä termejä tutkimuksessani rinnakkain ja synonyymisina. Laadullinen tutkimus on käsitteenä laaja ja sen yksiselitteinen määrittely hankalaa. Eskolan ja Suorannan (1998, 13) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen olemusta ”*on yleisesti määritelty sen kautta mitä se ei ole (eli kvantitatiivista) ja verrattu sitä kvantitatiiviseen tutkimukseen*”, vaikka laadullisen aineiston tulkintaan voi soveltaa myös kvantitatiivisia lukutapoja. Laadullinen tutkimus on ottanut vaikutteita monista ajattelusuunnista, filosofioista ja tutkimustraditioista. Se on kytköksissä ainakin

fenomenologiaan, hermeneutiikkaan ja analyttiseen filosofiaan (Eskola & Suoranta 1998, 25; Tuomi & Sarajärvi 2002, 52).

Eskola ja Suoranta (1998, 15–24) ehdottavat laadullisen tutkimuksen tunnusmerkeiksi seuraavia:

1. Aineistonkeruumenetelmä. (Keruumenetelmiä esim. haastattelut, aineistona myös ”jo olemassa olevat” mainokset, kirjeet, elokuvat.)
2. Tutkittavien näkökulma. (Osallistuvuus keskeistä laadulliselle tutkimukselle, kenttätyö, objektiivisuus syntyy oman subjektiivisuuden tunnistamisesta.)
3. Harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta. (Pienen määrän perusteellinen analysointi.)
4. Aineiston laadullis-induktiivinen analyysi. (Teorian rakentaminen aineistosta lähtien.)
5. Hypoteesittomuus. (Tutkijalla ei lukkoonlyötyjä ennako-oletuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Artikkelissaan *Communication Research About the Internet: a Thematic Meta-analysis* (2002) Kim ja Weaver toteavat, että vain kahdessa prosentissa kvalitatiivisesta tutkimuksesta käytetään hyväksi jotain teoriaa tai testataan hypoteeseja.)
6. Tutkijan asema. (Vaaditaan tutkimuksellista mielikuvitusta, esimerkiksi uusien menetelmällisten tai kirjoitustapaa koskevien ratkaisujen kokeilemistä.)
7. Narratiivisuus. (Tarinamuoto loogisen ajattelun ohella yksi tapa tehdä selkoa maailmasta, jäsentää kokemuksia. Tutkimuksen voi kirjoittaa tarinamuodossa tai analysoida tarinoita.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät vaihtelevat erityyppisistä haastatteluista havainnointiin ja yksi tapa kerätä tietoa on perehtyä erilaisiin dokumentteihin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73).

Omaa aineistoani analysoin humanistiselle laadulliselle tutkimukselle hyvin perinteisellä tavalla – sisällönanalyysillä. Tuomen ja Sarajärven (2002, 86) mukaan tämä yksittäinen tutkimusmetodi ja ”väljä teoreettinen kehys” sopii hyvin kirjallisen aineiston tutkimiseen. Sisällönanalyysissä tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus ”*tiivistetyssä ja yleisessä muodossa*”, ja ”*hajanaisesta aineistosta pyritään kokoamaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota*” (emt., 105–107.) Oman aineistoni hajanaisuuden otin haltuun luokittelemalla löydöksiäni sekä etsimällä yhteneväisyyksiä ja toistuvia teemoja (lisää aineistostani ja sen keruuprosessista luvussa 3). Aineistonani on siis viisi jo olemassa olevaa

dokumenttia, joita en ole tätä tutkimusta varta vasten kerännyt esimerkiksi haastattelemalla. Koodatessani aineistoani ja erityisesti alkaessani teemoitella, eli tutkia, *mitä* kustakin minua kiinnostavasta teemasta sanotaan, tein jokaiselle laadullista tutkimusta tekevälle pakollisen valinnan; päätin keskittyä etsimään aineistossani esiintyviä yhteneväisyyksiä eroavuuksien sijaan.

Sisällönanalyysi ja diskurssianalyysi eroavat toisistaan Tuomen ja Sarajärven mukaan seuraavasti: sisällönanalyysissa etsitään tekstin merkityksiä, kun taas diskurssianalyysissa analysoidaan sitä, kuinka näitä merkityksiä tuotetaan. Koen, että aineistolähtöinen sisällönanalyysi on riittävä ja toimiva metodi tutkimusaineistoni tutkimiseen: haluan antaa yleiskuvan ilmiöstä, jota ei Suomessa ole toistaiseksi tutkittu, mutten tässä työssäni kuitenkaan sukella kovin syvälle analysoimaan syitä ja vaikuttimia, jotka aineistoni sisältöön ovat vaikuttaneet. Koen, että se on seuraava askel.

Englanninkielinen termi *content analysis* voi viitata kahdentyyppiseen sisällön tutkimisen tapaan: oma tutkimukseni on ns. eurooppalaista, kvalitatiivista sisällönanalyysia, ei angloamerikkalaista, tyypillisesti kvantitatiivista sisällön erittelyä. Sisällönanalyysia ja sisällön erittelyä käytetään laajasti synonyymisinä termeinä, vaikka angloamerikkalaisessa kontekstissa *content analysis* -termillä viitataan pikemminkin määrälliseen tutkimukseen, ei siihen laadulliseen tutkimukseen, jota humanistiset tieteet eurooppalaisessa tutkimuskentässä käyttävät.

Laadullinen tutkimus on induktiivista eli aineistosta nousevien seikkojen perusteella pyritään tekemään yleistyksiä ja päätelmiä, mutta tilastollisiin yleistyksiin ei pyritä. Pikemminkin tavoitteena on kuvata tiettyä ilmiötä tai antaa teoreettinen tulkinta jollekin ilmiölle. Aineisto on suppeampi kuin monissa määrällisissä tutkimuksissa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Koen, että oma aineistoni soveltuu pro gradu -työhön oivallisesti: se ei kokonsa puolesta karkaa käsistä, mutta käsittää kuitenkin viisi erilaista sisällöntuottajaa, joilla kaikilla on oletettavasti erilaiset lähtökohdat ja mitä todennäköisimmin myös erilaiset tavoitteet.

Sisällönanalyysi on luonteeltaan useimmiten abduktiivista, ”päättelyä parhaaseen selitykseen”. Abduktiivista päättelyä on esimerkiksi tietyn henkilön poliittisen suuntautumisen päätteleminen tämän seuraamien tv-sarjojen avulla tai tietyn kaupungin ongelmien päätteleminen lukemalla epäkohtiin keskittyviä kirjeitä, joita huolestuneet

asukkaat ovat lähettäneet kaupungin johdolle. (Krippendorff 2004, 37.) Walton (2001) puolestaan kuvaa abduktiivisen päättelyn olevan presumptiivista tai uskottavuuteen perustuvaa päättelyä. Tämänkaltaisen tutkimus on luonteeltaan myös dynaamista: tosiasioita ja esitettyjä selityksiä voi tulla lisää tutkimuksen ja argumentoinnin aikana. Johtopäätökset ovat alustavia oletuksia, jotka ovat suhteessa tutkimuksen, dialogin, edistymiseen.

Laadullisen tutkimuksen katsotaan yleisesti olevan hypoteesitonta. Oman tutkimukseni kohdalla en tätä allekirjoita: ensinnäkään en usko, että tutkijan on mahdollista irrottaa itseään ympäröivästä maailmasta jonkinlaiseen täysin objektiiviseen ja ennako-oletuksettomaan tilaan ja toisekseen, Ronkaisen artikkelin perusteella osaan ennustaa, minkälaiseen materiaaliin tulen tutustumaan seksivalistussivuilla. Olen siis muodostanut jonkinlaisia tutkimushypoteeseja, vaikka pyrin näkemään aineistoni mahdollisimman vähin ennako-oletuksin. Toivon ”yllättyväni ja oppivani jotain tutkimustyön kuluessa”, Eskolan ja Suorannan sanoja lainatakseni. Objektiivisuuden mahdottomuutta korostavana seikkana haluan vielä nostaa esiin tässä tutkimuksessa käyttämäni hakukonemetodin: olen itse valinnut hakukone Googleen syötettävät hakusanat, joilla tietoa etsin, ja jo nämä hakusanat vaikuttavat siihen, minkälaisen aineiston saan kerättyä kasaan.

Aineisto, teksti, ei Krippendorffin mukaan itsessään kerro mitään, tarvitaan tutkija, joka lukee ja tulkitsee (Krippendorff 2004, 34). Tulkintoja on yhtä monta kuin tutkijoitakin – niinpä tässä työssä tehdyt tulkinnat ovat juuri minun tulkintojani, painotukset minun valitsemiani. Suurinta osaa sisällönanalyysin tutkimuskohteina olevista teksteistä, ovat ne sitten kirjallisia tekstejä tai muita kulttuurisia tekstejä kuten elokuvia tai mainoksia, ei ole tarkoitettu tutkimuskohteiksi. Tutkijan luennat ja tulkinnat niistä ovat todennäköisesti aivan erilaisia kuin ”tavallisen” lukijan tai poikkeavat siitä, mitä tekstintuottaja on halunnut viestittää. (Krippendorff 2004, 30–31.) Keskeistä ja tärkeää sisällönanalyysille on myös kontekstin hahmotteleminen: missä kontekstissa teksti esiintyy, mistä ovat peräisin tekstissä mahdollisesti esiintyvät normit? Ilman kontekstia teksti ei voi kertoa mitään arvokasta. (Krippendorff 2004, 33–34.) Pyöräläkin (2000) korostaa, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään aina säilyttämään merkitysympäristö, jossa aineisto on kerätty.

Oman tutkimukseni näkökulma muistuttaa tapaustutkimusta, jossa liikkeelle lähdetään tapauksesta, ei ulkopuolisista teorioista, ja jonka tavoitteena on analyttinen yleistäminen. Tapaustutkimuksissa kyseessä olevaa ilmiötä tutkitaan kontekstisidonnaisesti ja huomioidaan

paikalliset, ajalliset ja sosiaaliset kontekstit. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 161.) Olen ottanut tämän huomioon esimerkiksi kertomalla luvussa 3 kunkin sivuston taustoista ja niiden ylläpitäjätahoista, ja tietoisesti käsitellyt tutkimiani sivustoja nimenomaan nuorille suunnattuina seksuaalivalistussivustoina.

Yhdysvaltalaisissa seksivalistussivuja käsittelevissä tutkimuksissa (mm. Smith et al. 2000, Flowers-Coulson, Kushner & Bankowski 2000 ja Bay-Cheng 2001) aineisto on useimmiten kerätty syöttämällä hakusanoja verkon hakukoneisiin. Oman aineistoni keräsin käyttäen samaa metodia. Krippendorffin (2004, xiii) mukaan sisällönanalyysi eroaa monista muista tutkimusmetodeista siinä, että sen avulla aineistoa tutkitaan nimenomaan käyttökontekstissaan. Omassa tutkimuksessani on kyse nuorille suunnattujen internetsivujen antamasta kuvasta nuorten seksuaalisuudesta. Aineistoni on internetissä ja kerätessäni sitä kasaan, käytin samaa metodia kuin kuka tahansa internetistä tietoa etsivä. Tutkimuskohteeni ja käyttämäni hakukonemetodin kohdalla Krippendorffin mainitseman käyttökontekstin merkittävyys korostuu. On täysin mahdollista, todennäköistäkin, että seksitietoa etsivä nuori ja internetin seksitietouteen perehtyvä tutkija käyttävät samaa hakukonetta, samoja hakusanoja ja päätyvät lopulta täysin samoilta internetsivuille, vaikka lukevatkin aineistoa omiin eriäviin tarkoituksiinsa.

Hakukoneet, kuten Google ja Yahoo, pitävät yllä eräänlaista tietokantaa internetsivuista. Päästäkseen vaikkapa Googlen tietokantaan, sivusto on indeksoitava. Indeksoinnissa hakukone ”lukee” sivuston ja sitä kautta se päätyy hakukoneen tietokantaan. (Lewandowski 2008.) Kerätessäni omaa tutkimusaineistoani, päätin ottaa huomioon ainoastaan hakukoneiden antamat *varsinaiset* hakutulokset, en maksettuja mainoksia. Hakukonemainokset aktivoituvat, kun hakukoneen käyttäjä etsii tietoa tietyllä hakusanalla tai -sanoilla.

Margaret Marklandin mukaan tieteellistä tutkimusta tekevät tutkijat käyttävät yhä enenevässä määrin epävirallisempia tiedonetsintäkeinoja, kuten internetin hakukoneita, löytääkseen vapaasti tarjolla olevia tietolähteitä. Tietoa etsivät tutkijat pitävät Googlea ja tieteelliseen kirjallisuuteen erikoistunutta Google Scholaria helppoina, nopeina ja vaivattomina käyttää ja kokevat, että hakukoneet tarjoavat kattavan selvityksen siitä, mitä on tarjolla. Leijonanosa tutkijoista tutustuu kuitenkin vain hakutulostilan kärkipäässä oleviin hakutulospaihtoihin käyttämättä aikaa tarkempaan ja kattavampaan etsintään, vaikka

ensimmäiset hakutulokset eivät Marklandin mukaan ole läheskään aina laadukkaimpia tai parhaimpia vaihtoehtoja. (Markland 2006.)

3 Tää on seksivalistusta!

Aineistoni koostuu viidestä nuorille suunnatusta seksuaalivalistussivusta, jotka ovat Väestöliiton www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi, lääkefirma Organonin (nyk. osa Schering-Plough'ta) ylläpitämä www.ehkaisy.com, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry:n www.alli.fi -osoitteesta löytyvä Allison-sivusto, Hiv-säätiö/Aids-tukikeskuksen nuorille suunnatun seksivalistuskampanjan sivusto www.justwearit.fi sekä Yleisradion samannimiseen tv-sarjaan kytkeytyvä www.yle.fi/taanseksii. Aineistoni sisältää siis ”yleishyödyllisen yhteisön eli kansalaisjärjestön”, kaupallisen yrityksen, ”poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattoman edunvalvojan”, voittoa tavoittelemattoman järjestön ja valtio-omisteisen, julkisen palvelun periaatteita noudattavan viestintäyhtiön. Kyseiset sivustot ovat valikoituneet tutkimuskohteikseni eri vaiheiden kautta. Kaikkiin muihin sivustoihin, paitsi hiv-/aids-tukikeskuksen sivustoon, tutustuin alun perin Turun ylioppilaslehden artikkelin kautta ja samaisiin sivustoihin törmää usein esimerkiksi muiden seksuaaliterveyttä käsittelevien sivujen linkkilistoissa. Sivustot viittaavat myös keskenään toisiinsa, esimerkiksi 27.1.2010 Allianssin sivuston kautta pääsi niin Väestöliiton tietopankkiin kuin Just Wear It -kampanjaankin, jonka banneri on ylimmäisenä koko sivustolla. Ylen Tää on seksii -sivusto taas kehottaa ehkäisy- ja sukupuolitautiasioissa tutustumaan Allianssin tai Väestöliiton sivuihin.

Marklandin (2006) tutkimuksen mukaan useimmiten paras tapa löytää internetistä tietoa on tehdä yksinkertainen Google-haku (sen sijaan että keskittäisi hakunsa esimerkiksi ainoastaan tieteellisten tahojen omiin tietokantoihin). Toimin Marklandin ajatuksen, seksuaalivalistusta tutkineiden yhdysvaltalaisen seksivalistustutkijoiden aineistonkeruumetodin sekä tavallisen netinkäyttäjän tavoin ja googletin 20.1.2010 termejä ja sanapareja, kuten ”eka kerta”, ”ehkäisy” ja ”seksi + nuoret”. Viimeksi mainitulla haulla ensimmäinen hakutulokset on Allisonin sivusto ja kahdeksas osuma Väestöliiton nuorten tietopankki. Näiden hakutulosten väliin mahtuu tutkimukseni kannalta irrelevantteja sivustoja, esimerkiksi keskustelufoorumeita ja nuorisotutkimuksen verkkokanava. Koska aineistoni tulee koostua nimenomaan nuorille suunnatuista sivuista, valitsin yhdeksi hakusanapariksi ekan kerran. Hakutulokset olivat kuitenkin suurelta osin irrelevantteja: pornogafisia sivustoja ja keskustelufoorumeita. Kymmenes hakuosuma oli jälleen Väestöliiton sivusto. Organonin sivusto oli ykkösosuma, kun hakusanana oli ehkäisy. Muutoin hakutulokset olivat jälleen keskustelupalstoja ja kaikille väestöryhmille yhteisesti suunnattuja seksuaaliterveys sivustoja.

Lopullisesti tutkimukseeni päätyneet sivustot tulivat siis valinneeksi Ronkaisen artikkelin, hakusanojen sekä useiden linkkilistojen kautta. Samat sivustot mainitaan uudestaan ja uudestaan eri lähteissä, esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton sivut kehottavat lisätiedon haalimiseksi hakeutumaan Väestöliiton tietopankkiin ja usein hakutuloksissa esiintyvä, Kymenlaakson sairaanhoitopiirin ja ammattikorkeakoulun ylläpitämä Nettineuvo-sivusto käyttää lähteenään muiden muassa Aids-Tukikeskuksen verkkosivuja. Uskon, että kaikki tutkimukseni sivustot ovat todella niitä sivustoja, joille nuoretkin päätyvät etsiessään seksuaaliterveyteen liittyviä tietoja verkossa. Ja miksipä eivät päätyisi, sivustot kun ovat vuorotellen hakukoneiden kärkiosumia ja niille on vaivatonta päästä myös muilta seksivalistussivuilta esimerkiksi lisätietoa-linkkien kautta.

3.1. Viisi seksivalistussivua - viisi näkövinkkelä

Valitsin aineistokseni viisi pääasiassa nuorille suunnattua seksivalistussivustoa, joiden taustavoimat poikkeavat toisistaan. Koska aineistoni ei ole kokonsa puolesta suuri, toivon, että sivustojen eriarvoisuus ja -taustaisuus auttaa esittelemään mielenkiintoisen, monipuolisen ja pienessä mittakaavassa kattavan läpileikkauskuvan suomalaisista seksuaalivalistussivuista. Laadullisessa tutkimuksessa päteviin ja informatiivisiin tutkimustuloksiin voi päästä myös suppeamman aineiston avulla ja koenkin, että aineisto on riittävä ja saturaatiopiste saavutettiin sivustojen tutkimisen aikana.

3.1.1. Väestöliiton www.vaestoliitto.fi/nuoret/

Olen tallentanut tässä työssäni käyttämäni aineiston www.vaestoliitto.fi/nuoret -sivuilta 10.2.2010. Lainatessani sivuston sisältöä, viittaan internetsivuun nimellä Väestöliitto.

Vuonna 1941 perustettu Väestöliitto esittelee itsensä internetsivuillaan ”*sosiaali- ja terveysalalla toimivaksi asiantuntijajärjestöksi, joka edistää perheiden, nuorten ja koko väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä onnellista ja tasapainoista elämää*”. Väestöliitto tekee tutkimusta (seksuaaliterveys on yksi järjestön runsaasti tutkimista aihealueista, kts. esim. Kontula), tuottaa palveluita ja pyrkii vaikuttamaan yhteiskuntaan ja yleiseen mielipiteeseen. Vaikuttamistyönsä lapsi- ja perhemyönteinen Väestöliitto on

kohdistanut muun muassa väestö-, perhe- ja seksuaaliterveyspolitiikkaan, joista viimeksi mainitussa pääpaino on nimenomaan nuorten seksuaaliterveydessä ja -oikeuksissa.

Liiton seksuaalipoliittiset tavoitteet on kirjattu vuonna 2006 valmistuneeseen seksuaaliterveyspoliittiseen ohjelmaan, jonka kiinnostus kohdistuu ennaltaehkäisevään terveydenhuoltopolitiikkaan ja, Väestöliitolle tyypillisesti, erityisesti nuoriin. Nuorten lisäksi huomioidaan myös erityistukea tarvitsevat: vammaiset, maahanmuuttajat ja seksuaaliset vähemmistöt. Ohjelmassa seksuaaliterveyspolitiikkaan kytkeytyy olennaisena osana myös media, jonka avulla luodaan *”uusja normeja ja suorituspainetta, jotka liittyvät ulkonäköön, seksitapoihin, tavoiteltaviin seksikokemuksiin sekä sallittuihin ja kiellettyihin tunteisiin”*, mutta medially on Väestöliiton mukaan nähty olevan vaikutusta myös avoimeen ja myönteiseen suhtautumiseen seksuaalisuutta kohtaan. Seksuaaliterveyspoliittisessa ohjelmassa mediaan kuitenkin suhtaudutaan lähinnä uhkana: epätoivottuna tunkeilijana nuoren elämänalueella. Erityisesti internetin vaaroihin kehoitetaan kiinnittämään huomiota.

Väestöliitto peräänkuuluttaa yhtenäistä seksuaaliterveyspolitiikkaa, joka estäisi eriarvoisuuden ja tietokuilujen muodostumista. Suomalaiset kunnat saivat vuodesta 1994 alkaen itsenäisesti päättää, annetaanko kouluissa seksuaalikasvatusta. Tuolloin seksuaalikasvatus poistettiin monen opinahjon opetuskokonaisuudesta, mikä näkyi hyvin pian nuorten huonontuneena seksuaaliterveystilanteena ja heikentyneinä tietoina. Jokaisen kunnan päättäessä itsenäisesti palveluistaan lopputuloksena on sattumanvaraisuutta ja epätasaista tiedon jakautumista. Maantieteellisen epätasa-arvon välttämiseksi Väestöliitto kannattaakin valtakunnallisia suosituksia. Ongelmana liitto pitää myös sitä, ettei seksuaalisia ongelmia välttämättä tunnisteta perusterveydenhuollossa sen paremmin kuin erikoissairaanhoidossakaan. Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt tulisi Väestöliiton mukaan ottaa paremmin huomioon suunniteltaessa ja toteutettaessa seksuaaliterveyspalveluita.

Väestöliitto esittelee arvomaailmansa, tavoitteensa ja agendansa internetsivuillaan pitkän kaavan mukaan ja monisanaisesti. Tarjolla on tietoa historiasta, valtionhallinnon työryhmistä ja komiteoista, joissa liitto on mukana ja niin edelleen. Väestöliiton sivuille etsiytyvä internetinkäyttäjä voi siis halutessaan lukea sisällöntuottajan aate- ja arvolähtökohdista ja täten sijoittaa lukemansa tietynlaiseen aateympäristöön ja yhteiskunnalliseen kehukseen. Väestöliiton sivustolla ei erikseen mainita, kuka tai ketkä sisällöstä vastaavat, mutta

sivustolle olennaisen ”Seksuaalisuuden portaat” -käsitteen takaa löytyvät Raisa Cacciatore ja Erja Korteniemi-Poikela – molemmat suomalaisen nuorisotutkimuksen ja seksuaalivalistuksen grand old ladyja.

Väestöliiton nuorille suunnatut sivut koostuvat viidestä eri osa-alueesta, jotka ovat kasvu ja kehitys, kaverit ja seurustelu, ehkäisy, seksi ja aggressio. Olen valinnut tutkimukseni pääasialliseksi kohteeksi neljä ensimmäistä, sillä ne kaikki sivuavat seksuaalisuutta joko sosiaalisena tai biologisena ominaisuutena. Alun perin tarkoitukseni oli keskittyä vain seksi-osioon, mutta tarkasteltuani myös kaikkia muita osa-alueita, huomasin seksuaaliterveyttä käsiteltävän tasaisesti ja saumattomasti kaikissa osioissa lukuun ottamatta aggressio-alalukua.

Väestöliiton sivusto on sisällöltään selkeästi aineistoni laajin. Se jakautuu yllä luettelemiini kokonaisuuksiin, jotka puolestaan avautuvat omiksi sivuikseen jakautuen alalukuihin. Sivustolla informaatio on siis jäsenetty tutun kolmiomallin mukaan: päällimmäisenä on ytimekkäästi ilmaistu pääasia ja alemmaksi alalukuihin kaivautumalla saa halutessaan lisätietoa kustakin aihealueesta.

Sivun ylälaudassa on teksti ”Nuoret”, jonka alapuolelle viisi osa-aluetta on sijoitettu rinnakkain omiksi erivärisiksi palkeikseen (Kts. Kuva 1). Kutakin palkkia klikkaamalla pääsee ensiksi osion etusivulle ja sivun vasemmasta laidasta valitaan alaluku, johon halutaan tarkemmin tutustua. Alalukuihin on yleensä mahdollista klikata myös suoraan tekstistä (Kts. kuva 2). Myös alaluvut voivat jakautua vielä omiin alalukuihinsa. Esimerkiksi ”Seksi”-otsikon alta avautuu sivun vasempaan reunaan seitsemän lisäotsikkoa: ”Mitä se on?”, ”Suojaikäraja”, ”Seksuaalioikeudet”, ”Seksitaudit”, ”Raskaus”, ”Seksuaalinen kaltoinkohtelu” sekä ”Sanakirja”. ”Mitä se on?” -osio taas jakautuu vielä kahdeksaan alaotsikkoon, joiden aiheina ovat itsetyydytys, fantasiat, kiihottuminen ja nautinto, suuteleminen, petting, neitsyys, yhdyntä ja ongelmat seksissä. Yhdyntän alle on nivottu vielä kaksi lisäotsikkoa: ”Milloin olen valmis?” ja ”Eka kerta”. Osa alaotsikoista on muodoltaan kysymyksiä, mutta suurin osa käsiteltävistä aiheista ja näiden otsikoista on tyyliiltään toteavaa, esimerkiksi: ”Suuteleminen on rehellistä” tai ”Kuukautisongelmia voidaan hoitaa”. Väestöliiton sivustolla on myös testejä, kuten ”Testaa kuinka vahvoja elämäsi pöydänjalat ovat”. Väestöliiton sivusto on ainoa, jossa kuvituksen avulla havainnollistetaan kondomin oikeaa käyttöä. Sivustolle rekisteröitynyt nuori voi osallistua

sivuston sisällön luomiseen esittämällä kysymyksiä, joihin asiantuntijat vastaavat omassa osiossaan.

3.1.2. Allianssi ry:n www.alli.fi/allison

Tässä työssä käyttämäni aineiston olen tallentanut 16.10.2006 web-osoitteesta www.alli.fi/allison. Viitatessani alli.fi:n sisältöihin, käytän sivustosta nimeä Allison.

Allianssi ry:n sivustojen takana vaikuttaa Väestöliitto. Rakkaus ja seksi -sivuston on tuottanut Väestöliiton Nuorten Avoimet Ovet -yksikkö ja liiton Juha Ryyänen mainitaan sisällöstä vastaavaksi seksuaalikasvattajaksi. Lisätiedonjanoinen ohjataan niin ikään kääntymään Väestöliiton asiantuntijoiden puoleen.

Allianssi ry esittelee itsensä nettisivuillaan poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomaksi, valtakunnalliseksi nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestöksi. Toiminnan lähtökohtina ovat YK:n ihmisoikeuksien julistus ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen periaatteet, ja tarkoituksena on ”edistää nuorten kasvua yhteiskunnan vastuullisiksi jäseniksi, osallistumista päätöksentekoon ja kansainvälisen toimintaan”.

Vuonna 2006 laaditun strategian mukaan Allianssille keskeisimmät yhteiskunnalliset muutokset ja haasteet ovat ikääntyminen, maassamuutto, maahanmuutto, kansainvälistyminen, rahoituksen rakenteet, nuorten asema ja osallisuus, yhdenvertaisuus sekä kunnallinen nuorisotyö ja nuorisolain toteutuminen. Arvomaaailmansa nuorisotyöyhdistys kiteyttää seuraavasti: *”Me Allianssissa toimimme oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden ja suvaitsevaisuuden edistämiseksi yhdessä, luotettavasti, edistyksellisesti ja innostavasti. Me Allianssissa teemme yhdessä, otamme kaikki mukaan, olemme avoimia vuorovaikutuksessa, jaamme tietoa ja olemme moniarvoisia.”* Allianssi tarjoaa palveluita ja tietoa pääasiassa eri järjestöille, mutta myös suoraan nuorille. Allison-tietosivut on yksi kuudesta suoraan nuorille tuotetuista palveluista yhdessä esimerkiksi EURO < 26 -kortin ja kansainvälisen nuorisovaihdon kanssa.

Allison-sivuston etusivun yläkulmassa on teksti ”Allison – tietosivut nuorille”. Etusivulta on mahdollista klikata yhdeksään eri osa-alueeseen, jotka käsittelevät rakkauden ja seksin lisäksi muun muassa asevelvollisuutta, ympäristöä ja kuluttamista sekä asumista. (Kts. Kuva

3). Rakkaus ja seksi -osion etusivulla on puolen sivun kokoinen sarjakuva ja sisällysluettelo, josta selviää, että seksuaalisuutta käsittelevä sivusto on jaettu seitsemään alalukuun ja linkkilistaan. Alaluvut ovat ”Seksuaalinen kehitys”, ”Seksuaalisuus elämänvoimana”, ”Nuorten seksi ja seurustelu”, ”Raskaus”, ”Sukupuolitaudit”, ”Seksuaalirikokset” ja ”Pieni seksisanasto”. Sivulla navigointi on yksinkertaista: alalukujen mahdolliset alaotsikot ovat järjestäytyneet suoraan tekstiin, eivät erillisiksi linkeikseen esimerkiksi sivun laitaan, kuten Väestöliiton sivuilla. Sivustolla ei juuri ole kuvitusta, lukuun ottamatta etusivun vaihtuvaa sarjakuvaa ja jokaisen sivun alalaidassa olevaa Allianssin tunnus kuvaa, jossa kaksi sinistä, ikään kuin paperista leikattua ihmishahmoa pitää toisiaan kädestä kiinni.

3.1.3. Hiv-/aids-tukikeskuksen www.justwearit.fi

Olen tallentanut aineistona käyttämäni www.justwearit.fi -sivuston materiaalit 19.1.2010. Viittaan sivustoon välillä myös nimellä JWI.

Hiv-säätiö/Aids-tukikeskus on www.justwearit.fi -sivuston taustavoimana. Vuonna 1986 perustettu Aids-tukikeskus on HIV-säätiön ylläpitämä. Se on aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, jonka päämääränä on ”*ennaltaehkäistä hiv-tartuntoja, lisätä sosiaali- ja terveysalan toimijoiden valmiuksia hiv-kysymyksissä ja tukea hiv-tartunnan saaneita, heidän läheisiään ja tartunnasta huolestuneita*”. Aids-tukikeskuksen päärahoittaja on Raha-automaattiyhdistys, mutta avustusta saadaan myös kunnilta ja ministeriöiltä sekä omalla varainhankinnalla. Aids-tukikeskukseen on mahdollista tehdä vierailukäyntejä ja järjestö organisoii myös koulutuksia esimerkiksi peruskouluihin ja työpaikoille. Tukikeskukselta ilmestyy kevään 2010 aikana ”seksuaaliterveyden työkalupakki”: lähes neljäkymmentä harjoitusta nuorten seksuaaliterveyden edistämiseksi ja opetuksen ja seksuaalikasvatuksen tueksi.

Aids-tukikeskuksen mittava, nuorille suunnattu Just wear it -kampanja on pyöräytetty käyntiin keväällä 2009 ja se on toteutettu Raha-automaattiyhdistyksen, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden edistämisen politiikkaohjelman rahoituksella. Kampanjassa on Aids-tukikeskuksen lisäksi mukana myös vaateliike Hennes & Mauritz, Kärkimedia sekä joukko suomalaisia muusikoita kuten Lordi, Happoradio ja Hanna Pakarinen. Kampanjan houkuttelevuuteen ja uusiin ideoihin on panostettu: kaikissa kampanjan aikana jaetuissa kondomipaketeissa oli mukana musiikinlatauskortti, jonka avulla

kampanjassa mukana olevien artistien musiikkia oli mahdollista ladata netistä ilmaiseksi. Kondomien jakamisen ohella keskeinen osa kampanjaa on tutkimani nettisivusto www.justwearit.fi.

[Www.justwearit.fi](http://www.justwearit.fi) on värikäs ja graafisesti näyttävä sivusto (Kuva 4). Pääsivulla kurkistetaan nuoren huoneeseen: sängyllä on tietokone, pöydällä kännykkä, koulureppu viskattuna lattialle, seinillä julisteita ja tavaroita sikin sokin lattialla. Kirjoituspöydän päällä on kasa kirjoja, joista jokainen vastaa yhtä sivuston osiota: ”Faktat”, ”Lue, kirjoita ja kommentoi”, ”Visat ja testit”, ”Fotot ja videot”, ”Julkkikset”, ”Kyselyt” sekä ”Netti- ja puhelinneuvonta”. Faktat-osio jakautuu viiteen lukuun, jotka ovat ”Seksi – seksuaalisuus”, ”Itsetunto”, ”Rajat ja säännöt”, ”Turvallinen seksi” ja ”Seksitaudit”. Jokainen alaluku jakautuu vielä useampaan alalukuun, joten tieto on jäsennettynä samaan tapaan kuin Väestöliiton sivustolla: ensin esitellään faktat ja tietomäärää voi halutessaan kartuttaa paneutumalla alaotsikoiden sisältöihin. Sivustolla ei juurikaan esitetä kysymyksiä, asioista kerrotaan toteavaan tyyliin. Yksi osio on omistettu väärille olettamuksille. Sivustolla on myös mahdollista katsoa videoita, lukea sarjakuvia sekä tehdä testejä ja vastata erilaisten ja eritasoisten visojen kysymyksiin. Nuorilla on mahdollisuus myös osallistua itse sisällöntuotantoon: sivustolla on osio ”Lue, kirjoita ja kommentoi”, jonne voi kirjoittaa omista kokemuksistaan tai kommentoida muiden kirjoittamia tarinoita esimerkiksi ekasta kerrasta.

3.1.4. Oy Organon Ab:n www.ehkaisy.com

Olen tallentanut kaiken tässä työssä käyttämäni www.ehkaisy.comin sisällön 26.11.2006. Viittaan sivustoon välillä myös nimellä Organon.

Oy Organon Ab on lääketeollisuudessa toiminut suomalainen tukkuyritys, jonka monikansallinen Schering-Plough -lääkekonserni osti vuonna 2007. Vuonna 2009 Schering-Plough fuusioitui usean eri yrityksen kanssa ja tämän fuusioitumisen yhteydessä [ehkaisy.com](http://www.ehkaisy.com) -sivusto koki täydellisen muodonmuutoksen. Sivusto muutti ulkoista ilmettään nykyaikaisempaan suuntaan eikä seksuaaliasioita enää osoiteta suoraan nuorille kuten vanhalla sivustolla, joka etusivullaan esitteli sisältöään näin: ”kaikki mitä olet aina halunnut tietää tytöistä... ja pojista”. Omassa tutkimuksessani tarkastelenkin vanhaa sivustoa, koska sen sisältö on suunnattu nuorisolle. Sivuston etusivulla kerrotaan, että oppaan tekstin on

luonut erikoislääkäri Raisa Cacciatore, joka on ollut luomassa myös Väestöliiton seksuaalivalistussivuja. Cacciatore tunnetaan tietokirjailijana, hän on kirjoittanut tai ollut mukana kirjoittamassa useita (nuoren) seksuaalisuutta käsitteleviä teoksia (mm. *Hei beibi, mä oon tulta!* (2009) sekä *Huomenna pannaan pussauskoppiin* (2007)).

Oy Organon Ab:n ylläpitämä www.ehkaisy.com on sisältönsä puolesta aineistoni toiseksi niukin; sen tekstimäärä on alle yhden neljäsosan Väestöliiton sivustosta. Sivusto on ulkoasultaan hyvin pelkistetty. Teksti on rakenteeltaan kuin jatkuva tarina: sivulta yksi jatketaan eteenpäin sivulle kaksi ja alaotsikot tulevat esiin aina seuraavalla sivulla, niitä ei siis ole listattu ja eritelty erikseen, kuten muilla sivustoilla. Asioita käsitellään ja seksuaalisuuden tarinassa edetään kysymysten avulla: ”*Koska voi ja pitää mennä sänkyyn?*” tai ”*Koska kondomin voi jättää pois?*”. Viimeisellä sivulla on vielä rastitettava ”kyllä vai ei” -kysely aiheesta ”*Olisiko aika aloittaa säännöllinen ehkäisy?*”. Organonin logo on sivuston ainoa kuvallinen elementti, mutta asiaan vaikuttanee se, että sivusto on tehty vähintään neljä vuotta aikaisemmin kuin esimerkiksi Just wear it -kampanjan visuaalisesti näyttävä sivusto. Internetin maailmassa neljä vuotta on pitkä aika ja tuossa ajassa sekä teknologia että visuaalisen tyylin muotivirtaukset ovat ehtineet muuttua monta kertaa.

3.1.5. Yleisradion www.yle.fi/taaoonseksi

Olen tallentanut www.yle.fi/taaoonseksi -sivuston sisällön 26.2.2010. Lyhenne TOS viittaa työssäni tähän sivustoon.

Yleisradio on perustavanlaatuinen osa suomalaista yhteiskuntaa ja valtio-omisteisena sen voidaan katsoa ikään kuin peilaavan Suomen virallista kantaa eri asioissa. Yleisradion toiminta kustannetaan verorahoilla ja tv-lupamaksuilla ja sen julkisen palvelun tehtävät ja arvot määrittelee Laki Yleisradio Oy:stä.

Lain mukaan julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:

- 1) tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia;
- 2) tuottaa, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä;
- 3) ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia;

- 4) kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielistä väestöä, tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielellä sekä soveltuvin osin myös maan muiden kieliryhmien kielellä;
- 5) tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta sekä huolehtia ohjelmatarjonnasta myös vähemmistö- ja erityisryhmille;
- 6) edistää kulttuurien vuorovaikutusta ja ylläpitää ulkomaille suunnattua ohjelmatarjontaa;
- 7) välittää asetuksella tarkemmin säädettäviä viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

(http://yle.fi/yleista/pelis_ylelaki.shtml#jupa, viitattu 2.3.2010)

Tää on seksii! on Yleisradion Opetusohjelmien ja Nuortenohjelmien vuonna 2002 tuottama, nuorille suunnattu tv-sarja, jonka kuudessa jaksossa käsitellään humoristiseen sävyyn seksuaaliasioita ja murrosikää. Sarja koostuu nuorten keskinäisistä keskusteluista sekä fiktiivisen Antavaisen perheen elämää kuvaavasta *Salatut elimet* -osiosta. Tv-sarjaa voi nykyään myös lainata kirjastoista. *Tää on seksii* -sivuston tehtävänä on varsinaisesti toimia lisämateriaalina samannimiselle tv-sarjalle, mutta käsittelen sitä tässä työssä itsenäisenä seksivalistussivuna, koska sellaisena oletan hakukoneiden kautta sivustolle päätyvän sitä käsittelevän. Se ei ole tekstimäärältään kovinkaan laaja, mutta on nuorten seksuaalisuutta käsittelevien hakutulosten kärkipäässä sekä mainittuna useiden sivustojen 'seksivalistusta nuorille' -linkkien kohdalla. Ehkäisyä ja sukupuolitauteja koskevan lisätiedon hankkimiseksi sivusto suosittelee hakeutumaan Allisonin ja Väestöliiton sivuille, muutoin lisätietolinkit vievät Tohtori.fi -sivulle. Sivustolla ei ole erikseen mainintaa siitä, mikä tai kuka varsinaisesti vastaa sivuston seksuaalitiedoista.

Sivusto noudattaa tv-sarjan jaksorakennetta ja on siis jakautunut kuuteen eri osa-alueeseen: ”Kohti aikuisuutta”, ”Pojasta mieheksi”, ”Tytöstä naiseksi”, ”Alaksäolee”, ”Eka kerta” ja ”Vain jos haluat” (kts. Kuva 5). Osa-alueet on sijoitettu symboleineen etusivun alalaitaan ja klikkaamalla kuvan päältä pääsee lukemaan yhteenvedon kyseisen jakson asiasisällöstä, tutustumaan faktapalstaan ja joissakin tapauksissa myös tarkastelemaan kaavioita ja kuvia - esimerkiksi sukupuolielimistä. Sivulla voi myös antaa ja lukea palautetta sarjasta ja nettisivuista sekä tehdä tietovisoja koskien jaksojen sisältöjä. Etusivulla on linkki, josta pääsee tutustumaan muihin Yleisradion nuortenohjelmiin.

Sivuston visuaalinen tyyli on kokonaisuudessaan naivistinen ja noudattaa tv-sarjan humoristista otetta: esimerkiksi suttuiset ja ääriviivattomat kaaviokuvat sukupuolielimistä näyttävät tietokoneen piirrosohjelmalla hutaisten tehdyiltä, kaikelta muulta kuin virallisilta ja asiallisilta piirroksilta, joihin silmä on seksuaalivalistuksen kohdalla tottunut (Kuva 6).

4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysille keskeistä on tutkimusaineiston tiivistäminen luokittelun avulla sisältöä kuvaaviin kategorioihin eli luokkiin. Tarkoituksena on tutkittavien ilmiöiden välisten suhteiden selkeä esilletuominen sekä näiden ilmiöiden kuvaaminen lyhyesti, yleisellä tasolla. Aloitinkin aineistoni analyysin tulostamalla sivustojen tekstuaalisen sisällön ja merkitsin printattuihin papereihin alleviivaamalla sekä korostustussilla kiinnostavia ilmauksia sekä aiheeni kannalta olennaisia teemoja. Ensimmäisen lukukierroksen jälkeen tarkastelin merkitsemiäni kohtia ja niiden perusteella aloin listata sivuilla esiintyviä teemoja. Jos teema oli uusi, siitä muodostui oma otsikkonsa ja jos teema oli jo mainittu, merkitsin jo olemassa olevan väliotsikon viereen seksivalistussivun koodin (esim. Väestöliitto = VL, ehkaisy.com = ORG) ja sivunumeron, jolla teemaa kullakin sivustolla käsiteltiin. Loin sivustoilta löytyvien ilmausten perusteella sekä valmiita arvo- ja normiväritteisiä kategorioita kuten ”rakastelu on yhtä kuin yhdyntä” sekä kategorioita, joiden otsikkona oli yksinkertaisesti itsetyydytys tai petting ja joista selviää vain, missä kohtaa kutakin sivustoa kyseisistä asioista kerrotaan. Erittelyn jälkeen kävin uudestaan läpi listani ja kokosin tällä kertaa otsikoita yhteen isompien kokonaisuuksien, kuten heteronormatiivisuus, medikalisaatio ja kontrolli, alle. Yksi ilmaus tai otsikko saattoi sopia useampaankin kuin yhteen kategoriaan.

Väljänä perustana aivan luokittelun alkuvaiheessa käytin Michelle Finen (1989) seksuaalivalistuksesta löytämiä diskursseja *väkivalta*, *uhrius*, *moraalisuus* sekä *halu*. Käytin näitä diskursseja eräänlaisena taikinapohjana omalle analyysilleni, jonka leivoin osittain Finen avulla ja osin sen antaman pohjan päälle. Palaan Finen diskursseihin pidemmin luvussa 6.

4.1. Läpitunkeva heteroseksuaalisuus

Kaikki tutkimani viisi suomalaista seksivalistussivua pitävät sisällään joko suoria tai rivienvälisiä toteamuksia ja väittämiä, joiden pohjalta seksuaalisuuden voi olettaa olevan nimenomaan heteroseksuaalisuutta. Osa sivustoista pitää heteroseksuaalisuutta järjestelmällisesti oletusarvona, osa käsittelee *myös* homoseksuaalisuutta, mutta ikään kuin lipsauttaa norminmukaista seksuaalisuutta kuvaavia lausumia tekstiinsä. Vaginaalinen yhdyntä käsitetään luonnolliseksi seksiksi jopa seksuaalisen monimuotoisuuden puolesta

liputtavalla Hiv/Aids-tukikeskuksen sivustolla. Yhdyntä heteroseksuaalisuus näkyy esimerkiksi seuraavissa katkelmissa (alleviivaukset seuraavassa esimerkissä ja tästä eteenpäin kirjoittajan käsialaa, ellei toisin mainita): ”*Seksin tavoite on tuottaa toiselle ja itselle mielihyvää ja nautintoa. Yhdyntä on myös tapa lisääntyä.*” (JWI) ja ”*Yhdyntä on yksi seksuaalinen tapa osoittaa ja jakaa kiintymystä sekä rakkauden tunteita kumppanin kanssa. Sen on myös tapa nauttia toisen ihmisen kehosta ja läheisyydestä. Yhdyntä miehen penis työnnetään esimerkiksi emättimeen*” (Väestöliitto). Tää on seksii -sivusto kuvailee yhdyntää seuraavasti: ”*Yhdyntä mies työntää jäykistyneen siittimensä naisen emättimeen. Mies ja nainen liikkuvat niin, että molemmista tuntuu hyvältä.*” Kaikilla sivustoilla toistuva seksin yksinkertaistettu määrittely peniksen työntymisenä emättimeen johtaa tai seuraa sitä ajattelutapaa, jossa nainen (feminiininen) on passiivinen vastaanottaja ja mies (maskuliininen) aktiivinen toimija.

Seksiä on siis ensisijaisesti heteroseksuaalinen yhdyntä, sen oletusarvona olemista ei erityisemmin selitellä tai kuvailla. Heteroseksuaalisuuden normatiivisuus näkyy sinänsä arvolutautumattomilta vaikuttavissa, toteavissa virkkeissä, kuten ”*Nuorten seksikokemukset eivät ole varhaistuneet.. (edelleenkin) keskimäärin yhdyntöjen aloittamisikä on tytöillä 17 ja pojilla 19 vuotta*” (Allison) ja ”*Rakastelu ei lopu siemensyöksyyn tai orgasmiin. Yhdyntä jälkeen jaettu hyvinolontunne, läheisyys ja kohteliaisuudet lisäävät voimakkaasti yhteenkuuluvuuden ihanaa tunnetta, lujittaen parisuhdettakin*” (Väestöliitto). Rakastelun heteronormatiivisuus näkyy kyseenalaistamattomuuden ja luonnollisuudella leimaamisen lisäksi joko Toisen (esim. homoseksuaalisuus, ei-yhdyntäkeskeinen seksi) puuttumisena kokonaan tai siinä, että heteroseksuaalisuus esitetään normina, josta poiketaan. Tää on seksii -sivusto käsittelee homoseksuaalisuutta vain yhdessä sivulauseessa: ”*Sääntöjä rakastumiseen ei ole, voit tuntea vetoa myös samaan sukupuoleen*”, ja Organonin www.ehkaisy.com käsittelee sivustollaan ainoastaan heteroseksuaalisuutta. Kummallakaan sivustolla ei erikseen mainita käsitteitä homo- tai heteroseksuaalisuus, seksuaalisuus jota sivustoilla käsitellään, vain ”on”. Kyseenalaistamattomalla tavalla, ”vain olemalla”, seksuaalisuus on väistämättä normatiivista heteroseksuaalisuutta.

Heteroseksuaalisuuden toteutuma, yhdyntä, hallitsee seksivalistuksessa seksin määritelmiä, vaikka monen nuoren seksielämä koostuu lähinnä hyväilyistä ja suuseksistä, toteaa Bay-Cheng (2001). Myös tutkimillani sivustoilla yhdyntä nähdään seksin päämääränä, -asiana ja -tavoitteena. Hyväily on rakastelun opettelua, kuten Väestöliiton sivustolla todetaan.

Samankaltaista ajattelua opetetaan myös Just wear it -sivustolla: ”Yhdyntää ei kannata kokeilla ennen kuin on harrastanut hyväilyä ja mielihyvän tuottamista toiselle. Hyväily ja toisen vartaloon tutustuminen on myös seksiä ja sen harjoittelu on ensimmäinen askel kohti yhdyntää”. Väestöliiton sivuston ’seksuaalisuuden portaiden’ voidaan nähdä kohoavan kohti yhdyntää, joka tapahtuu viimeisellä portaalla: ”Ensimmäinen yhdyntäkokemus on tärkeä askel kohti aikuisuutta”. Edellinen, kahdeksas porras ”voidaan nähdä aikuisten seksielämässä esileikkinä, kun yhteisenä tavoitteena on yhdyntä”. Organonin otsikon ”Miksei tyttö saa joka kerta orgasmia?” alla kerrotaan ensin yleisesti kiihottumisesta ja orgasmista ja sitten siirrytään seksiin eli yhdyntään. Yhdyntä nähdään välttämättömänä esimerkiksi tässä lauseessa: ”Orgasmin voi antaa tytölle myös ennen yhdyntää tai sen jälkeen kun poika on lauennut, jos tyttö vielä sitä toivoo”. Edellä olevassa esimerkissä korostuu myös miehen orgasmin merkitys onnistuneelle, loppuun viedyille yhdynnälle: pojan orgasmi on olennainen, itsestäänselvä osa yhdyntää, tytölle orgasmi voidaan tuottaa pojan laukeamisen jälkeen, ”jos tyttö vielä sitä toivoo”. Allisonin sivustolla kivuliastakin yhdyntäkokemusta on suotavaa jatkaa, jotta päästään tavoitteeseen: ”Jos yhdyntä sattuu, kannattaa se lopettaa ja jatkaa esileikkiä, ottaa mukaan vaikkapa liukasteita, jatkaa yhteistä rentoutumista, koskettelua koko keholla ja yrittää jonkin ajan kuluttua uudelleen yhdyntää”. Mikä tilanne onkin, yhdynnän oletetaan tapahtuvan joka tapauksessa.

Eka kerta on seksivalistussivuilla lähes poikkeuksetta ensimmäinen yhdyntä; ”Eka kerta on aina uusi, ihmeellinen ja jännittävä tilanne. Parhaimmillaan ensimmäistä yhdyntää on suunniteltu ja molemmat ovat valmistautuneet.” (Väestöliitto), ”Millainen on eka kerta? – Yhdynnän ensimmäinen kerta on aina ainutkertainen kokemus” ja ”Ensimmäisellä kerralla voi tuntea kipua ja jälkeenpäin tulla pientä vuotoa. Tytön kostuminen ennen peniksen sisään työntämistä on tärkeätä” (JWI). Organon vastaa kysymykseen ”Sattuuko ekakerta?” seuraavasti: ”Immenkalvo kehittyy sukupuolielinten kehittyessä. Monilla se laajenee niin ettei ensimmäinen yhdyntä satu lainkaan eikä tule verta”. Yhdyntä on kaikissa edellä mainituissa esimerkeissä myös vaginaalinen, tytön ja pojan välinen yhdyntä.

Joillakin sivustoilla ekan kerran yhdyntäkeskeisyyteen kiinnitetään erikseen huomiota, esimerkiksi Allisonin sivustolla korostetaan, että neitsyyden ja poikuuden voi menettää myös ilman yhdyntää: ”Ensimmäisellä kerralla voidaan tarkoittaa ensimmäistä seksikokemusta, ensimmäistä rakastumista, ensimmäistä yhdyntää tai ensimmäistä rakastelua. Se ei siis tarkoita ainoastaan ensimmäistä kertaa, kun ollaan sukupuoliyhdyntänsä. ”Ekalla kerralla”

puhekielessä kuitenkin tarkoitetaan usein juuri tätä". Myös Väestöliiton sivusto mainitsee mahdollisuuden yhdynnästä riippumattomaan ekaan kertaan: *"Ensimmäinen rakastelukokemus saattaa olla myös aivan eri asia kuin ensimmäinen yhdyntä. Hyväilytkin voivat johtaa kiihottumiseen ja laukeamiseen ilman yhdyntää; sitäkin kutsutaan rakasteluksi. Voi myös olla, että rakastelussa ei ole aikomustakaan kokea yhdyntää"*. Erilaisten seksikokemusten kelpuuttaminen ekan kerran alle voi olla sivustojen tapa yrittää viivyttää nuorten yhdyntöjen aloittamista tai horjuttaa seksin yhdyntäkeskeisyyttä.

Parisuhde

Heteronormatiivisuuden alle niputettavaa sisältöä sivustoilla on siis seksin kuvaaminen toistuvasti vaginaalisena yhdyntänä (*"Emätin johtaa ulkoa sisälle. Siinä tapahtuu yhdyntä"*, Organon) sekä seksin legitimoiminen rakkaudella ja (tyttö–poika-) parisuhteella. Seurustelu nähdään tavoittelemisen arvoisena asiana, lopullisena ja väistämättömänä päämääränä, johon nuori sekä tietoisesti pyrkii että kasvaa harjoitellen ensin ihmissuhdetaitojaan esimerkiksi perheen sisällä ja ystäväpiirissä. *"Henkinen kehittyminen tarkoittaa oman itsensä hyväksymistä, vastuun ottamista ja irtaantumista omista vanhemmista kohti samanikäisten vertaisryhmää ja myöhemmin kohti omaa parisuhdetta"* (Allison).

Rakkauden ja parisuhteen avulla nuorten seksi legitimoidaan. Väestöliiton sivustolla seksiä harrastetaan rakastavassa (heteroseksuaalisessa) parisuhteessa (*"Yhdyntä on seksuaalinen tapa osoittaa ja jakaa kiintymystä sekä rakkauden tunteita kumppanin kanssa"* ja *"...seurusteleavan parin keskinäisen suhteen turvallisuus on tärkeintä ennen ensimmäistä yhdyntää"*) ja suutelemiseenkin tarvitaan suuria tunteita: *"Suudelmassa saa ja kuuluu tuntua kaikki se hämmennys, varovaisuus ja epävarmuus, jota kahden rakastavaisen välillä on alussa"* sekä *"Ilman rakkauden tunnetta suudelma ei tuntuisi hyvältä"*. Seksuaalisuuden portaiden viimeisellä askelmalla, Rohkaistuminen/yhdyntä/rakastelu, korostetaan läheisen rakkaussuhteen merkitystä. *"Annetaan oma neitsyys ja poikuus toiselle, rakkaalle ihmiselle"*. Onnistuneelle seksille paras perusta on suhde, joka on *"turvallinen, jossa molemminpuolinen luottamus toimii ja kumppanukset pystyvät keskustelemaan keskenään peloista ja epäonnistumisista"*. Tää on seksii -sivustolla kehoitetaan näin: *"Anna rakkauden viedä yhdyntään vasta, kun olet valmis siihen"* ja todetaan, että *"Eka kerta on helpompi ja mukavampi, kun sen tekee ihmisen kanssa, jota rakastaa ja johon luottaa"*.

Tutkimistani sivustoista ainoastaan Just wear it kuvailee mahdollisuutta, jossa seksiä harrastetaan ennestään tuntemattoman kumppanin kanssa tai jossa eka kerta ei tapahdu parisuhteessa: ”*Ensimmäisestä yhdynnästä ja parisuhteesta kirjoitetaan monessa paikassa. Ensimmäinen kerta voi hyvin tapahtua yhden illan jutussa...[Yhdenillanjutut] ovat ok, kunhan kumpikin osapuoli on tietoinen tilanteesta ja molemmat sitä haluavat*”. Tosiasiassa yhden illan jutut ovat nuorille arkipäivää ja moni nuori kokee ekan kertansa vakituisen suhteen ulkopuolella. Yhden illan juttujen käsitteleminen seksuaalivalistuksessa olisi varmasti tarpeellista, jotta ehkäisyn tärkeyden merkitystä satunnaissuhteissa voitaisiin korostaa.

Ne Toiset

Ei-heteroseksuaalisuus näyttäytyy joillakin sivuilla fyysisenä vetovoimana, ei rakkautena, joka taas liitetään heteroseksuaaliseen (seksi)suhteeseen. Allisonin sivuilla asiaa käsitellään näin: ”*Yksi osa ihmisen seksuaalisuutta on seksuaalinen suuntautuminen. Sillä tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä mihin tai keneen ihmisen rakastumisen, ihastumisen tai seksuaalisen mielihyvän tunteet kohdistuvat...Välillä tyttö ihastuu poikiin ja välillä tyttöihin tai poika ihastuu sekä tyttöihin että poikiin. Mikäli ihastumisen kohteena on ainoastaan tai pääsääntöisesti oma sukupuoli, puhutaan homoseksuaalisesta suuntautumisesta. Joskus tytöstä, joka ihastuu tyttöön käytetään nimitystä lesbo*”. Tää on seksii -sivustolla todetaan näin: ”*Sääntöjä rakastumiseen ei ole, voit tuntea vetoa myös samaan sukupuoleen*”. Virkkeen alussa puhutaan vielä rakkaudesta, mutta synonyymina tälle käytetään myöhemmin vedon tuntemista, joka viittaa nimenomaan fyysiseen halun tuntemiseen. Muu kuin heteroseksuaalinen suuntautuminen ohitetaan siis ihastumisen tunteella, vaikka rakkaudesta puhutaan jatkuvasti tyttöjen ja poikien (välisen seksin) yhteydessä: ”*Tytölle seksissä on tärkeintä usein äärimmäinen läheisyys ja kokemus siitä että tulee rakastetuksi*” (Organon); ”*Rakastettu voi pettää ja jättää*” ja ”*Vaikka rakkaus ja ihastuminen ovat ikuisia tunteita...*” (Allison); ja ”*Rakkaus saa pojan joskus uskomaan, että koko maailman puhtaus ja hyvyys on ruumiillistunut tässä naisessa.*” sekä ”*Sanat ”Minä rakastan Sinua!*” ovat tärkeitä sanoja ja kuulla” (tytön ja pojan seurustelua käsittelevässä osiossa) (Organon). Sanavalinnoilla voidaan korostaa sitä, että tässä esimerkiksi homoseksuaalisuus olisi väliaikainen, ei niin vakavasti otettava tila, josta kuuluu päästä pois.

Väestöliiton sivustolla korostetaan homoseksuaalisuuden merkitystä nuoruuden kokeiluna, mikä myös korostaa ei-heteroseksuaalisuuden ”elämänvaiheluonnetta”: *”Monet nuoret rakastuvat tai kiihottuvat seksuaalisesti ensin sukupuolen [sic] edustajiin, koska oma sukupuoli on niin turvallinen”*. Väliaikaisuutta ja ei-heteroseksuaalisuuden epätäydellisyyttä kuvaa myös katkelma *”On hyvin tavallista, että mielenkiinto kohdistuu monenlaisiin asioihin varsinkin nuorena, jolloin vasta rakennetaan omaa aikuista seksuaalisuutta”*. Nuorta, jolla on tuntemuksia samaa sukupuolta kohtaan, ikään kuin lohdutellaan lauseilla kuten *”fantasiat tai kokeilut eivät määrää yksilön seksuaalista suuntautuneisuutta”*. Väestöliiton ”Seksuaalisuuden portaat” kuvaavat seksuaalisuuden kehittymistä lapsen seksuaalisista tuntemuksista yhdyntään (viimeinen porras) saakka: jokaisella vaiheella on tehtävänsä ja sivuston mukaan ei ole järkevää loikata portaiden yli, vaan valmistua seksuaaliseksi olennoiksi pikkuhiljaa. Kolmannella portaalla, Tuttu – salattu, *”ihastutaan tai rakastutaan tuttuun ihmiseen lähipiirissä... Ihastuksen kohde voi olla samaa tai eri sukupuolta, eikä se kerro aikuisuuden seksuaalista suuntautumista”*. Sivusto jatkaa, että *”Moni homoseksuaalinen ihminen on tällä portaalla heteroa pidempään tai pysyttelee sillä jopa lopullisesti”*. Portaat nähdään eräänlaisena suoritettavana kokonaisuutena, joten jollekin portaalle jämähtäminen merkitsee epätäydellistä, ei-valmista seksuaalisuutta. Kolmannella portaalla ihastuksia on Väestöliiton mukaan useita peräkkäin ja kohteena voi olla esimerkiksi *”opettaja, kirjastonhoitaja, linja-auton kuski, kaupan kassa, valmentaja, kaverin sisko tai veli jne”*. Porras on sivuston mukaan siis heteroseksuaalille lapsellinen ihastus-välivaihe, mutta aikuiselle homoseksuaalille mahdollinen elinikäinen pysähdyspaikka. Ihastumisten vaihtuvuus korostaa homoseksuaali-stereotypioihin liitettyjä käsityksiä seksuaalisesta aktiivisuudesta ja useista seksikumppaneista, salailu taas liittyy homoseksuaalisuuden oletettuun piilottelemiseen kanssaihmisiltä.

Kahdella tutkimallani sivustolla, Organonin www.ehkaisy.com ja Ylen Tää on seksii, ei mainita heteroseksuaalisuuden lisäksi muita seksuaalisuuden muotoja. Homoseksuaalisuutta, sitä että tytöt voivat tykätä tytöistä ja pojat pojista, mainitaan tuskin sivulauseessakaan. Ne sivustot, jotka käsittelevät seksuaalista monimuotoisuutta, ovat eristäneet esimerkiksi homoseksuaalisuuden omaksi kokonaisuudekseen ns. tavallista ja normaalia (hetero)seksuaalisuutta käsittelevistä luvuista. Normista poikkeavia seksuaalisuuden muotoja käsitellään siis omissa erillisissä luvuissaan, terminselityslistoissa (*”Lesbo: Nainen tuntee ihastumisen ja rakastumisen tunteita sekä seksuaalista kiinnostusta naisia kohtaan”*,

Väestöliitto) tai sivuhuomautuksena, poissa normatiivisen heteroseksuaalisuuden yhteydestä. Sivustoilla korostetaan kyllä suomalaisen yhteiskunnan suvaitsevaisuutta, jokaisen oikeutta rakkauteen ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvan syrjinnän vääryyttä. Näkökulman vaihto kuitenkin kertoo nokkimisjärjestyksestä: kun puhutaan heteroseksuaalisuudesta, puhutaan ”meistä”, mutta kun puhe homoseksuaalisuudesta eristetään omaksi osiokseen, on väistämättä puhe ”niistä”. Allisonin sivuilla homoseksuaalisuuden eriarvoisuus verrattuna heteroseksuaalisuuteen näkyy esimerkiksi virkkeessä, jossa homoseksuaalisuuden olemassaoloa ikään kuin puolustellaan sillä, että sitä esiintyy myös ihmiskunnan ulkopuolella: *”Erilaiset seksuaaliset suuntautumisaset ovat olleet olemassa koko ihmiskunnan historian ja homoseksuaalisuus on tuttu ilmiö myös eläinkunnassa”*. Heteroseksuaalisuutta ei millään sivustolla ympäröi samanlainen satek selittely pilvi. Väestöliitto käsittelee homoseksuaalisuutta lyhyesti nuorten seksuaalioikeudet -osiossa, jonka mukaan nuorella on oikeus *”seksuaalisen suuntautumisensa mukaiseen tyydyttävään seksuaalisuuteen ja sukupuolielämään, kunhan ei vahingoita eikä alisteta ketään toista”*. Homottelu luokitellaan kuitenkin samaisessa osiossa yhtä pahaksi loukkaukseksi kuin huorittelu: *”Nuorta ei saa haukkua hänen seksuaalisuuttaan loukkaavasti (esim. huoraksi tai homoksi) eikä ahdistella seksuaalisesti”*. ’Homosta’ on valitettavasti tullut yksi suomen kielen yleisimmistä haukkumasanoista, mutta seksuaalista monimuotoisuutta (ainakin strategiaohjelmassaan) kannattavan Väestöliiton tapaan rinnastaa se huoritteluun, kertoo jo itsessään jotain sivuston suhtautumisesta homoseksuaalisuuteen. Sivuston mukaan homoksi kutsuminen on loukkaavaa, mikä implikoi, että sivuston lukija on heteroseksuaali, jonka seksuaalisuutta homoksi haukkuminen voisi loukata.

Pieni poikkeus homoseksuaalisuutta käsittelevien seksivalistussivujen joukossa on Just Wear It -sivusto, joka esimerkiksi seksuaalista monimuotoisuutta esittelevässä osiossaan mainitsee heteroseksuaalisuuden vasta homoseksuaalisuuden ja biseksuaalisuuden jälkeen, kääntäen tutun järjestyksen pääläelle. Sivuston seksuaalista monimuotoisuutta korostava luonne näkyy myös sivuston rakenteessa: toinen asiaosio heti ”Seksuaalisuuden” jälkeen on ”Seksuaalinen ja sukupuoli monimuotoisuus”. Sivustolla korostetaan myös sitä, että homoseksuaalisuus määrittää ihmistä kokonaisvaltaisesti, se ei ole vain tunteista irrallista fyysistä himoa tai ohimenevä ihastumisvaihe murrosiässä: *”Homoseksuaalisuus ei rajoitu pelkästään seksiin vaan on osa kokonaisvaltaista minäkuvaa”*. Just Wear It kiinnittää kondominkäyttöä käsittelevässä osiossa huomiota myös ehkäisyn erityispiirteisiin anaaliyhdyntäessä, jota mies-nais-parien lisäksi voivat harrastaa esimerkiksi miesparit:

”Anaalilyhdynnässä on aina tarpeen käyttää liukuvoidetta. Liukuvoide ehkäisee haavaumien syntyä, estää kondomia hajoamasta kesken yhdynnän ja lisää rakastelun nautinnollisuutta” ja *”Helpoimmin hi-virus tarttuu suojaamattomassa peräaukkoyhdynnässä, koska peräsuolen seinämän limakalvot ovat hauraita ja rikkoutuvat herkästi... Liukuvoide vähentää kondomin rikkoutumisen riskiä ja pienentää siten hiv-tartuntariskiä”*. Muilla sivustoilla liukuvoiteen merkitystä ehkäisyyn onnistumisessa ei käsitellä. JWI:n sivusto on myös ainoa, joka esittelee naisille suunnitellun kondomin, femidomin. Sukupuolinen monimuotoisuus ja marginaalisemmat seksuaaliset mieltymykset jäävät pitkälti käsittelemättä tutkimillani seksivalistussivuilla. Hiv-/aids-tukikeskuksen ylläpitämä sivusto esittelee poikkeuksellisesti transsukupuolisuuden, transvestisuuden, transgenderiyden, sadomasokismin ja fetisismien, joita ei muilla sivustoilla käytännössä tarkastella. Esimerkiksi transsukupuolisuus ja transvestisuus mainitaan tutkimillani sivustoilla JWI:n lisäksi ainoastaan sanaselityksenä Allisonin ”pienessä seksisanastossa”.

Kahtiajako

Järki-ruumis-jaottelu on keskeinen ja vahva linja tutkimillani seksivalistussivuilla: sivustoilla korostetaan sitä, että vaikka ruumis olisikin kehittynyt aikuiseksi, ei henkinen puoli välttämättä ole vielä ”oikealla” tasolla seksin harrastamiseen. Allisonin sivustolla kerrotaan, että *”murrosiän muutoksia voidaan mitata ainoastaan fyysisillä mittareilla. Henkistä ja sosiaalista kypsymistä ei voida juurikaan mitata”* ja *”Toisinaan ihmiset yrittävät vältellä järjen käyttöä oman seksuaalisuutensa kohdalla, mutta kannattaa muistaa, ettei yksin biologia ratkaise sitä, miten asiat sujuvat”*. Samainen sivusto määrittelee murrosiän olevan fyysinen, henkinen ja sosiaalinen muutosprosessi, muutoksia kerrotaan tapahtuvan kaikilla näillä osa-alueilla. Koska murrosiän etenemistä voi arvioida tarkasti vain fyysisillä mittareilla, seurataan sen kehittymistä ainoastaan ruumiissa tapahtuvien muutosten kautta. Allisonin mukaan onkin mahdotonta tietää, milloin henkinen kehittyminen alkaa ja päättyy. Väestöliiton sivustolla puhutaan myös fyysisestä ja psyykkisestä neitsyydestä: fyysinen neitsyys voi mennä tamponin käytön yhteydessä, psyykinen neitsyys vasta kun on ensi kerran harrastanut seksiä omasta tahdostaan. Tää on seksii -sivusto korostaa muiden sivujen tapaan henkisen kypsymisen tärkeyttä fyysisen kasvamisen rinnalla: *”Henkinen karvankasvu: mieheksi kehittämisessä ei ole kyse pelkästään muskeleista ja peniksen koosta”*

ja ”Tärkeätä on myös miehisen ajattelutavan omaksuminen, henkinen kypsyminen ja vastuunotto. Tytöt etsivät omaa naiseuttaan”.

Feministisessä keskustelussa dualistinen järjen ja ruumiin erottelu liitetään erontekoon sukupuolten välillä: mies on henki, järjellinen subjekti ja nainen on ruumiillinen luonto, biologiansa vanki. Erottelu sopii sovellettavaksi sukupuolen lisäksi myös esimerkiksi ikään: (miehisen) ”aikuisen” normin rinnalla lapset ja nuoret ovat Toisia, kontrollin tarpeessa.

Kahtiajakoa esiintyy sivustoilla myös käsiteltäessä teiniraskauksia: ”*Vaikka biologinen ikä mahdollistaa äitiyden, ei psykkinen kehitys tee sitä vielä pitkiin aikoihin. Äidiksi ei tule ryhtyä ennen kuin on kasvanut naiseksi*” (Organon). Vahinkoraskaustilanteissa nuori on langennut tyypilliseen ansaan: käyttäytynyt aikuisen ruumiin halujen mukaan, mutta keskenkasvuinen järki ei ole riittänyt ehkäisyn käyttämiseen.

4.2. Paha poika ja haluton tyttö

Tyttö ja poika ovat keskeisessä roolissa työni kannalta. En kuitenkaan lähde tässä työssäni näitä kategorioita sen pidemmälle problematisoimaan. Käsitelen tyttöä ja poikaa ja näiden seksuaalisuutta niin kuin tutkimani sivustot tytön, pojan ja seksuaalisuuden käsittävät ja näitä aiheita lähestyvät. Tutkimukseni ’tyttö ja ’poika’ ovat siis seksuaalisivustojen sisällöissä rakentuvat, toisiaan täydentävät sukupuolet.

Tyttö, poika ja näiden kahden sukupuolen seksuaalinen luonne esitetään tarkastelemillani seksivalistussivuilla hyvin eri tavoin. Kärjistetyn tiivistetysti voi todeta, että poika on epäluotettava, kontrolloitava seksikone, tyttö taas kuvataan suojeltavaksi, torjuvaksi ja rakkautta janoavaksi portinvartijaksi. Poikien seksuaalisuutta määrittää aktiivisuus, aloitteellisuus ja aggressiivisuus, tyttöjen tulee huolehtia, harjoitella ja suojata selustansa.

4.2.1. Pojat on tehty hiestä ja huokosista, halusta ja himosta

Sivustojen poikien nähdään olevan vailla itsehillintää ja -kontrollia, seksiviettiensä ja halujensa vietävissä. Miehenalut ovat seksivalistussivujen mukaan huolimattomia: he eivät

muista, osaa tai halua käyttää kondomia, he ovat takapulpetissa istuvia tyttöjen rintaliivien räpyttelijöitä ja epähygieenisiä olioita, joita tulee muistuttaa pippelin ja kainaloiden kuuraamisen tärkeydestä ja sen merkityksestä tyttöystävän tai seksikumppanin metsästyksessä.

Poika on Organonin sivuston mukaan kirjaimellisen puhdistautumisen tarpeessa: pesunpuute esitetään jopa yhtenä tytön kiihottumista haittaavana tekijänä. Hygienian, tai lähinnä sen puute, liitetään sivustolla yhteen kiusallisen häpeän tunteen kanssa: *”Jos pesulla on käyty, ei sinulla ole mitään hävettävää”*. Väestöliiton sivuilla murrosikäisiä kehoitetaan päivittäiseen peseytymiseen, koska hiki *”alkaa haista ja ihosta tulee rasvainen ja joskus näppyläinen”*. Tää on seksii -sivusto liittää miehisyyden voimakkaasti eri aistein havaittavaan ruumiillisuuteen: *”Mikä on miehekkyyden mitta? Joillekin se on kaljamaha ja hien haju, joillekin vastuunottaminen ja henkilökohtainen rohkeus”*. Sivustot näkevät miehen ruumiillisuuden kaksijakoisesti: poika ottaa tilan haltuun positiivisen aggressiivisesti oman ruumiinsa luonnollisten ominaisuuksien avulla, toisaalta ruumiin liiallista ruumiillisuutta, yhteyttä luontoon, tulee kontrolloida esimerkiksi hyvän hygienian avulla.

Epäluotettava taudinkantaja

Organonin sivusto on suunnattu lähtökohtaisesti pojille, tämän puolesta puhuu sen slogan *”kaikki, mitä olet aina halunnut tietää tytöistä... ja pojista”* sekä sen tapa puhutella lukijaansa lähtökohtaisesti poikana. Puhuttelu kuitenkin muuttuu tytöille suunnatuksi, kun käsittelyyn otetaan sukupuolitaudit. Heti yleisimpien seksitautien esittelyn jälkeen esitetään kysymys, *”Voiko poikaystävälläni olla jokin tauti?”* (poikaystävällä tarkoitetaan tässä nimenomaan tytön poikaystävää, sillä sivusto käsittelee seksuaalisutta vain heteroseksuaaliselta kannalta), mikä kyseenalaistaa poikien luotettavuuden ja olettaa heidän sukupuolensa olevan seksitautien kantaja. Vastaus kysymykseen kuuluu seuraavasti: *”Ei riitä, että poika sanoo olevansa puhdas. Ei riitä, että tunnet hänet vuosien takaa, ja että hän on kunnollinen. Ei auta, vaikka hän kävisi joka päivä suihkussa ja olisi ollut vuosia oireeton.”* Tytön tulee siis lähtökohtaisesti epäillä poikaa ja syykin selviää: seksitaudit ovat sivuston mukaan vaarallisempia tytölle kuin pojalle. Seksitautien liittäminen nimenomaan poikiin näkyy myös vastauksessa kysymykseen *”Löytyvätkö kaikki taudit testeissä?”*: *”...vaikka poika olisi käynyt ”kaikissa” kokeissa, voi häneltä yhdessä suojaamattomassa yhdynnässä saada monta*

parantumaton seksitautia”. Myös Allisonin sivuston mukaan sukupuolitautilien leviämisestä ovat vastuussa pojat: ”*Useat sukupuolitaudit ovat oireettomia, etenkin miehillä, ja siksi ne leviävät toisinaan varsin salakavalasti*”. Sivusto siis olettaa, ettei suojaamatonta seksiä harrastanut poika käy sukupuolitesteissä vain tarkastuttamassa itseään, kuten tyttöjen oletetaan tekevän, vaan jatkaa seksin harrastamista levittäen mahdollisia tauteja.

Organonin sivusto esittää lukijoilleen kysymyksen: ”*Miten pojan saa käyttämään kondomia?*”. Poika ei siis oletetusti itse ymmärrä kondomin käytön tarpeellisuutta, hyötyjä tai ole siihen lainkaan halukas. Vastaus kysymykseen on tyttö, joka ”*voi laittaa kondomin pojalle, ja tehdä siitä luontevan, kiihottavan ja mukavan osan esileikkiä*”. Sivusto myös antaa ehdotuksia siitä, miten kondomin voi ottaa puheeksi. Ehdotukset implikoivat, että kondomista huolehtiva on aina tyttö: ”*Laittaisinko kondomin sinulle, näytä miten se tapahtuu!*”, ”*Kun käytät kondomia, pystyn nauttimaan paremmin!*”, ”*Ellet käytä kondomia, et olekaan se, jonka kanssa halusin sänkyyn!*”. Miespuoliselle esimerkiksi sukupuolitautilien tai muiden juoksevien asioiden hoitaminen nähdään hankalana: ”*Seksiasioissakin mies voi tulla vastaanotolle. Ei kaikkea tarvitse hoitaa puhelimitse tai naisten kautta, pitääkö tytön aina hoitaa käytännön asiat ja vastuu*”. Kehoa koskevissa suojelullisissa toimissa tyttö on siis aloitteellinen, mutta halun kohteena passiivinen. Oman kehon lääketieteellinen hallinta on myös ainut osa-alue, jolla tytön järki ottaa niskaotteen tytön ruumiista.

Viettiensä viemä

Pojat nähdään seksivalistussivuilla seksiä ja tyttöjä saalistavina, seksuaalisuudeltaan aggressiivisina toimijoina: ”*Pojat usein pomottavat yhdessä jos toisessakin asiassa, mutta tytöt eivät siitä välttämättä tykkää... Vaikka toinen olisi ensin mukana, mutta sitten haluaakin lopettaa, sinun täytyy myös lopettaa*” (TOS). ”Toisella” tässä esimerkissä viitataan siis tyttöön, joka ei sivuston mukaan ole lähtökohtaisesti se, joka seksialoitteen tekee, vaan se osapuoli, joka seksiin suostuu. Pojat kuvataan hormonien häikäsemiksi murrosikäisiksi, joiden on hankala kontrolloida itseään, ja tyttöjen oikeutta torjua poikien lähentymisyrityksiä korostetaan:

”*Takana istuvan nuoren miehen on ehkä vaikea pitää sormiaan erossa edessä näkyvän puseron alla kohoavista lukkosysteemeistä tai mukavasti venyvistä olkaimista. Sinulla on*

kuitenkin täysi oikeus sanoa napakasti ei, mikäli pojat ovat liian innokkaita tai tulevat liian lähelle!”

”Monia poikia kiinnostaa tyttöjen rinnat. Monet miettivät, miltä ne todella tuntuvat käteen ja miten pystyisi koskettamaan jonkun tytön rintaa, ihan vain siksi, että saisi siitä käsityksen tai tuntuman. On kuitenkin muistettava, ettei kenenkään intiimeille alueille saa koskea toisen tahtomatta”. (Molemmat Väestöliitto.)

Organonin sivuilla kerrotaan, ettei seksi ”pakosti kuulu seurusteluun eikä sitä voi ainakaan edellyttää toiselta”. Kappale jatkuu toteamuksella, että jokainen päättää itse milloin seksiä haluaa, mutta seuraavaksi paljastuu, että puhe onkin ollut vain työstä: *”Jokainen päättää itse milloin sitä haluaa ja vain tyttö itse voi määrätä omasta kehostaan, kuka ja koska siihen koskettaa ja miten.”* Ehkaisy.com siis asemoi pojan tuttuun rooliin seksin vaatijaksi ja oman kehon suojelun kohdalla puhe onkin ollut vain tytöistä ja heidän kehoistaan.

Yhdynnän nähdään mahdollistuvan ja tapahtuvan nimenomaan pojan kautta: *”Erektion avulla yhdyntä on mahdollinen... Yhdynnän keston lasketaan aika peniksen emättimeen työntymisestä siihen, kun mies kokee siemensyöksyn”* (Väestöliitto). Pojan fysiologiaan nähdään sisältyvän ne seikat ja toiminnot, jotka yhdynnän saavat aikaan. Yhdyntää ei nähdä ”valmiina”, jos vain nainen saa orgasmin – yhdyntä on loppuun asti viety ja suoritettu tapahtuma vasta, kun mies saa orgasmin eli näkyvän siemensyöksyn. Poikien fysiologiasta löytyy myös selitys ainaiselle seksivalmiudelle ja hanakalle aloitteellisuudelle: erektio voi yllättää missä ja milloin vain. *”Niin sanotut tahattomat ja hallitsemattomat erektiot, eli pippelin jäykistymiset, ovat usein myös pojalle itselleen yllätys. Erektioita saattaa tulla mitä ihmeellisimmissä tilanteissa, vaikka niihin ei liittyisikään mitään kiihottavaa”* (Väestöliitto) ja *”Erektio saattaa joskus tulla ihan ilman sen kummempaa syytä ja nolossa tilanteessa - se kuuluu asiaan ja sitä sattuu kaikille”* (TOS). Seksiongelman ei nähdä esimerkiksi orgasmin saamista (kuten tyttöjen kohdalla), vaan *”yleisimmin asia voi olla toisinpäin, mies yrittää olla tulematta liian aikaisin”* (JWI).

Poikien kehollisiin muutoksiin suhtaudutaan Tää on seksii -sivustolla kannustavasti ja ylistäen; *”Hormonit hyrräävät, ääni madaltuu, parrankasvu ja siemensyöksyt alkavat vähitellen. Siistii! Sulla on kalusto kunnossa”*. Väestöliiton sivuston ”Pojan sukupuolielimet” -osio alkaa virkkeellä *”Penis on hieno peli. Se paitsi helpottaa virtsaamista ulkona arktisessa ilmastossa, on myös mainio apuväline lisääntymisessä ja loistava nautintoväline rakkauden tekemisessä”*. Positiivinen, kannustava ote eroaa kovasti tyttöjen muutoksia kuvailevista

osioista, jotka keskittyvät negatiiviseen tietoon: (kuukautis- ja yhdyntä-) kipuihin, ekaan kertaan liittyviin pelkoihin, ulkonäköpaineisiin ja dramaattisiin kuvauksiin ei-toivotuista teiniraskauksista. Vertailun vuoksi lainaan Väestöliiton ”Tytön sukupuolielimet” -osion aloitusvirkettä: ”*Naisen sukupuolielimellä on monta nimeä, sitä kuuluu kutsuttavan nimityksillä aina riemurasioista kirosanoihin. Jokainen voi käyttää nimityksenä sellaista, mikä kuulosta itsestä parhaalta, kunhan nimitys ei ole loukkaava*”. Tytön sukupuolielintä ei siis edes nimetä, sitä ei kuvailla sen kummemmin ylistävin kuin minkäänlaisin adjektiivein eikä sitä liitetä ”rakkauden tekemiseen”, toisin kuin poikien sukupuolielimet.

Ulkonäköpaineita pojille aiheuttaa penis ja sen koko ja muoto: ”*Valtaosa pojista miettii, että onko oma penis normaali. Sen kokoa vertaillaan usein muihin esimerkiksi saunassa tai suihkussa... Omaa vehjettä tulee toisinaan epäiltyä erilaisista epätäydellisyyksistä. Syyttä suotta. Onko se tarpeeksi ISO, suora, paksu, kaunis, normaali, toimiva jne.*” ja ”*On hyvä muistaa, että ei ole olemassa sellaisia määreitä, kuin ”normaalin kokoinen” penis. Jokaisen penis on aina oikean kokoinen ja henkilön omaan kehoonsa juuri sopivaksi suunniteltu. Usein pornoelokuvat ja -lehdet antavat vääristyneitä käsityksiä siitä, minkälainen penis on normaali.* (Molemmat Väestöliitto). Poikien ei siis tarvitse sivustojen mukaan olla huolissaan median antamista vääristyneistä kuvista tai siitä, mistä tytöt tykkäävät. Edellä mainitut asiat ovat kuitenkin samojen lähteiden mukaan tytöille arkipäivää.

Tyttöjen keholliset muutokset kiinnittävät poikien huomion ja Väestöliiton sivusto luonnollistaa ja antaa biologian varjolla hyväksynnän tyttöjen ruumiin katseluun, objektina olemiseen: ”*Kurveihin kiinnittävät myös pojat huomiota, niitä saatetaan tarkkailla ja ihailia. Tälle on ihan biologinenkin selitys; lisääntymisvietti ajaa miehiä kiinnostumaan lisääntymiskykyisistä naisista*”. Myös rinnat kiinnittävät poikien huomion, mistä tytön tulee ilmeisesti olla tyytyväinen: ”*Rintaliivien (tai rintojen) tarkoitus ei ole kiinnostaa poikia, joskin tämä tulee ”kaupan päälle”.* Takana istuvan nuoren miehen on ehkä vaikea pitää sormiaan erossa edessä näkyvän puseron alla kohoavista lukkosysteemeistä tai mukavasti venyvistä olkaimista” ja ”*Monia poikia kiinnostaa tyttöjen rinnat. Monet miettivät, miltä ne todella tuntuvat käteen ja miten pystyisi koskettamaan jonkun tytön rintaa, ihan vain siksi, että saisi siitä käsityksen tai tuntuman*”. Jos tyttö kiinnittää huomiota pojan ulkonäköön, tavoitteena tai toiveena ei ole koskettaminen eikä kyseessä suora halu vaan passiivinen haaveilu: ”*... pojan silmät ja suu, tukka, peppu ja moni muu ovat neitojen silmien ja päiväunien kohteena*” (Organon). Poikien katse ja halu siis kohdentuvat ensisijaisesti

kulttuurisissa kuvastoissa fetisoituihin naisen ruumiinosiin kuten rintoihin ja kurveihin (lantion kaari, takapuoli), kun taas tytön kiinnostuksen kuvataan kohdistuvan seksuaalisesti latautumattomiin silmiin tai hiuksiin. Yksi poikkeus sivustoilta löytyy: Organon kuvaa yhdessä lauseessa tytön kiinnostusta katsoa ja kosketella poikaa nimenomaan seksuaalisesti: ”*Peniksen katselu ja koskettelu eri tiloissaan on useimmista tytöistä jännittävää ja kiihottavaa sen erikoisen muodon ja kosketukseen reagoinnin vuoksi, ei suinkaan senttimetrien kautta*”.

4.2.2. Tytöt on tehty paineista ja peloista, rakkaudesta ja rajoituksista

Vastakohtana seksuaalista ydinvoimaa hehkuville pojille, tytöt kuvataan lähes seksuaalittomina, haluttomina vastaan hankaajina, joiden vastarinta on sekä suotavaa että ohjeistetusti rikottavissa. Tyttöjen ei välttämättä nähdä olevan seksuaalisia edes yksityisesti, omalla suojatulla alueellaan; Organonin sivuilla kerrotaan itsetyydytyksestä pidemmin: mielikuvista ja fantasioista, lehtien ja tv:n antamista virikkeistä ja siitä, kuinka jossain vaiheessa jatkuva halun tunne ja mahdollisesti pakkomielteinen itsetyydytyksen tarve tulee tasaantumaan ajan myötä. Viimeisessä lauseessa käy ilmi, että puhe on ollutkin vain pojista ja tyttöjen omankädenoikeus ohitetaan yhdellä lauseella kappaleen lopussa; ”... ja kyllä ne tytötkin sitä tekee.” Väestöliiton sivulla kerrotaan, mikä on pojille tavallisin tapa masturboida (esinahan liikuttelu edestakaisin terskan yli), tyttöjen itsetyydytyksestä ei puhuta lainkaan.

Seksivalistussivujen tytön seksuaalisuutta käsitteleviä osioita voi määritellä sanoilla puuttuminen ja poissaolevuus (*'absence'*), kuten edellä mainittu itsetyydytystä käsittelevä osio todistaa. Tyttöjen kohdalla kaikesta ei yksinkertaisesti puhuta. Esimerkiksi Organon ei suostu nimeämään ”ääneen” edes tytön sukupuolielintä: ”*ajattele itse nauttisitko jos odottaisit repeäväsi s i e l t ä*”. Toinen esimerkki löytyy Tää on seksii -sivustolta. Sivujen ”Pojasta mieheksi” -osion faktalaatikossa on kaksi penikseen keskittyvää osiota: ”Pojan systeemi” ja ”Miten se toimii”. Faktalaatikon tietoisuista yksi on ”*itsetyydytyksen käyttäminen paineiden poistajana on ihan okei*” ja 2/3 faktoista liittyy seksuaaliseen haluun. Tytöstä naiseksi -osion faktalaatikon tietoisuista 3/4 liittyy kuukautisiin eikä ”Tytön systeemi” -osion lisäksi ole ollenkaan ”Miten se toimii” -osiota, toisin kuin pojilla. Itsetyydytystä tai seksuaalista mielihyvää ei tytön kohdalla mainita.

Sivustot kertovat tyttöjen kiihottuvan lähinnä kynttilöistä, epämääräisistä tunnelmista ja rakkauden tunteista, suojelusta ja turvallisuudentunteesta – ei esimerkiksi sukupuolielinten koskettelusta. Organonin sivusto kuvailee tytön ja pojan ”näkyttömiä eroja” vastauksessa kysymykseen ”Miksei tyttö saa joka kerta orgasmia?”. Sivusto kuvailee muun muassa populaariviihteen kautta tutuksi tulleella tavalla naisen seksuaalisuuden joksikin mystiseksi, epämääräiseksi ja häilyväksi, vastakohtaksi miehen ja pojan suoralle, selkeälle ja erektion ja näkyvän orgasmin ”todistamalle” seksuaalisuudelle: *”Työt kiihottuvat enemmän tunnelmista, kokonaisuuksista kuin suorista ärsykkeistä kuten sukuelimen kosketus. Tunnelmaa voi alkaa luoda katseilla, puheella ja läheisyydellä sekä ihailulla. Romanttinen musiikki taustalle! Jokainen kirjoittamasi rivi – tytölle osoitettu kirje tai yksinkertaisinkin runonpätkä – on kullan arvoinen. Sanat elävät muistoissa, mutta paperinpalaa voi lukea ja suudella yhä uudelleen”*. Sivusto opettaa siis pojille oletettavasti kaikkiin tyttöihin purevia keinoja saada tyttö sänkyyn ja saa tytöt samalla vaikuttamaan vähäjärkisiltä tyttökirjojen hahmoilta, joille tuttua ja toivottua on suloisuus ja romantiikka, ei varsinaisesti seksi, halu tai intohimo. Sivusto jatkaa: *”Tytölle seksissä on tärkeintä usein äärimmäinen läheisyys ja kokemus siitä, että tulee rakastetuksi. Näiden antaminen tytölle on pojan tärkein tehtävä, ei olla orgasmikone”*. Näin sivusto ikään kuin ulkoistaa tytön omasta seksikokemuksestaan kuvailemalla, kuinka seksissä tärkeintä ei olekaan sen (aktiivinen) fyysinen puoli, vaan näkymätön, koskettelematon (passiivinen) tunne, rakkaus. Rakkauden puute ymmärretään myös yhdeksi mahdolliseksi syyksi tytön haluttomuuteen: *”Jos työstä tuntuu, että poika haluaa/tarjoaa pelkkää rakastelua eikä rakastetuksi tulemista, voivat halut hiipua”*. Nautintoa taas voi lisätä kondominkäytön mukanaan tuoma kliinisyys ja tunne siitä, että on turvassa: *”[Kondomi] on seksikäs. Se pitää tytön puhtaampana. Se antaa tytölle turvallisuuden tunnetta, jolloin hän voi vapaammin antautua nauttimaan.”* Turvallisuudentunteen liittäminen seksuaaliseen haluun korostaa tytön tarvetta ja sivuston mukaan myös halua olla suojeltavana. Lopulta sivustolla päädytään maalailemaan runollisia mielikuvia ja liitetään nainen ja tämän kuriton, hallitsematon ruumis luontoon, kuten niin pitkään naiseuden historiassa: *”Orgasmiton yhdyntä voi olla tytölle erityisen onnistunut. Juttele tyttösi kanssa miten hän seksin kokee. Älä koskaan itse vähättele omaa nautintoasi: huokaile, puhku, hirnu ja hihku juuri niin paljon kuin tuntuu. Tuskin suurempaa onnea voit tytölle antaa, kuin saada hänet kokemaan, että juuri hänen sylistään pursuavat nautinnon tulivuoret”*. Tyttö siis ulkoistetaan vielä omasta nautinnostaankin, vähät siitä, suurimmaksi onneksi seksin saralla tarjotaan nautinnon tuottamista pojalle.

Tytön orgasmin epämääräisyys, epävarmuus ja epätodennäköisyys tuodaan esille monilla tutkimistani sivustoista. Sivulla kerrotaan, ettei nainen välttämättä saa orgasmia ollenkaan, joillakin sivustoilla sen määrittelykin koetaan hankalaksi verrattuna miehen orgasmiin, josta todisteena on siemensyöksy. Allisonin sivulla sanotaan: *”Ei ole yhtä oikeaa orgasmia tai tapaa saavuttaa se. Näin on etenkin naisilla”*, Tää on seksii taas toteaa: *”Miehet yleensä saavat siemensyöksyn, naisen orgasmi on monimutkaisempi”*. Naisen orgasmin yhteydessä mainitaan usein sen saamisen vaikeus: *”Pojat saavuttavat kyvyn saada orgasmi melko varhain. Sen sijaan aikuisistakin naisista vain noin kolmannes kokee saavansa fyysisen orgasmin varsinaisessa yhdynnässä... Aina orgasmi ei aiheuta fyysisiä reaktioita kehossa; tällöin puhutaan ns. tunneorgasmeista”* (Allison). Just wear it kuvailee naisen orgasmia näin: *”On myös mahdollista, että nainen ei saa ollenkaan orgasmia. Toiset naiset kokevat orgasmin harvoin ja jotkut eivät välttämättä koskaan”*.

Sivustot erittelevät klitoris- ja emätinorgasmin, kuten tässä Allisonin sivuston kappaleessa: *”Naisilla orgasmin kokeminen ja määrittäminen onkin monitahoisempaa: usein puhutaan klitoris- ja emätinorgasmeista..”*. Väestöliiton sivut kertovat, että useimmat naiset saavat orgasmin herkimmin juuri klitoriksen kautta. Freudin mukaan emätinorgasmeihin kykenemätön nainen, joka siis saa orgasmin vain klitorista kiihottamalla, on jäänyt tien poskeen matkalla kohti naiseutta (Steinbock 1985, 142). Sivustot eivät tämänkaltaista orgasmien arvottamista harrasta, mutta naisen orgasmi ei ole samalla viivalla miehen ”välttämättömän” orgasmin kanssa. Naisen orgasmien kohdalla mainitaan joillakin sivustoilla epämääräinen tunneorgasmi, joka ei miehen seksuaalisuuden käsittelyssä saa lainkaan sijaa: *”Aina orgasmi ei aiheuta fyysisiä reaktioita kehossa; tällöin puhutaan ns. tunneorgasmeista”* (Allison) ja *”Tunneorgasmi ei näy, se on tunnekokemus. Jos kumppani sanoo, että hän on tyydytetty, ei ole tarpeen puoliväkisin yrittää tuottaa hänellekin fyysistä orgasmia. Tarve saada fyysisiä orgasmeja on hyvin yksilöllinen”* (Väestöliitto). Tunneorgasmin käsite antaa hyväksynnän naisen fyysisen orgasmin puuttumiselle seksissä, joka useimmiten tarkoittaa heteroseksuaalista yhdyntää.

”Naisellinen” kieli

Sivustot kuvailevat toisinaan seksiä ja seksuaalisuutta rönstyilevin sanarihmoin. Seksi näyttäytyy jonkinlaisena mystisenä tilana, jossa osapuolet vellovat: *”Parhaimmillaan rakastelun aikana osapuolet irtaantuvat todellisuudesta, tästä maailmasta ja lipuvat hiljalleen jonnekin kauas pois. Ajatukset keskittyvät syvälle itseen ja toisen keho tuntuu samalla todellisemmalta kuin koskaan. Aika menettää merkityksensä, todellisuuden raja saattaa hämärtyä. Rakastelun aikana ei kuule ovikelloa, puhelinta tai ympäristön ääniä. Ne tulevat jostakin kaukaisuudesta, kuin toisen ihmisen unesta.. Ihminen altistuu primitiiviselle, alkukantaiselle voimalle, joka kannattelee rakasteluhetkeä”* (Allison). Proosallinen, asiallisesta ja oppikirjamaisesta, ”normaalista” seksivalistuskielestä poikkeava kielenkäyttö liittyy sivuilla useimmiten tyttöön, kuten tässä Väestöliiton sivuilta löytyvässä katkelmassa: *”Alusvaatteiden silkinpehmeä ja tuoksuva kosketus intiimeimpiä salaisia suloja vasten kohottaa naisellisen arvon tunnetta, itsevarmuutta ja tytön itsetuntoa”*. Myös Organon kantaa kortensa kekoon verratessaan naisen anatomiaa luontokappaleeseen ja yhdistäessään naisen seksuaalisuuden hallitsemattomaan luonnonilmiöön: *”Pienet häpyhuulet ovat kauttaaltaan hyvin tuntoherkkiä eli niiden koskettelu on tytölle yleensä nautinnollista. Niiden muodostamaa vaikutelmaa verrataan usein orkidean kukintoon”* ja *”Tuskin suurempaa onnea voit tytölle antaa, kuin saada hänet tuntemaan, että juuri hänen sylistään pursuavat nautinnon tulivuoret”*. Poikien seksuaalisuutta käsittelevissä osioissa pidättäytyään kaikilla sivustoilla järjestelmällisesti asiatyylissä. Länsimaisessa ajattelussa heimokulttuurit, mustat, homoseksuaalit, naiset, lapset ja nuoret on mielletty *”lähempänä luontoa oleviksi kuin rationaalisen ihmisen malliesimerkkinä pidetty valkoinen mies”* (Oinas 2001, 24). Tyttö on siis sukupuolensa ja ikänsä vuoksi kaksinkertaisesti ruumiinsa vietävänä ja luonnon armoilla.

Organonin sivuilla naiseuteen liitettävä utuinen mystiikan pilvi tunnistetaan ja sen tarpeellisuus ja todenmukaisuus kyseenalaistetaan:

”Rakkaus saa pojan joskus uskomaan, että koko maailman puhtaus ja hyvyys on ruumiillistunut tässä naisessa. Tämä myytti on tytölle kunnia, mutta myös ansa: hän saattaa kaivata realistisempaa suhdetta edes tilapäisesti. Älä kuvittele naiseutta ruusunpunaiseksi, tyttökin haluaa sinun kohtaavan hänet omana itsenään, ilman jalustaa tai kuoppaa. Saman arvoisena ihmisenä hyveineen ja heikkouksineen. Ei tyttöjen elämä ole olleenkaan sen vähemmän raadollista tai enemmän romanttista kaikkine kuukautissuojineen, valkovuotoineen ja paino-ongelmineen. Finnit, nännit ja näppylät tuovat huolenaihetta sekaisin koulun, kavereiden, vanhempien, vaatteiden, tulevaisuuden ja viikonlopun kanssa”.

Myyttejä purkaessaan ehkaisy.com asettaa kuitenkin tyttöjen elämänpiiriin lähinnä huolia: kuukautisista ja ulkonäöstä, tulevaisuudesta ja vaatteista. Tytön on siis mahdollistaa saavuttaa todellinen, reaalin olemassaolo, mutta vain negatiivisten asioiden, ”finnien, nännien ja näppylöiden” kautta tai ansiosta.

Ulkonäköpaineet

Tyttöjen huolista keskeisimpiä ovat sivustojen mukaan ulkonäköpaineet, jotka eivät juuri poikia kosketa. *”Reisiin ja pakaroihin alkaa kertyä rasvakudosta, peppu pyöristyy somasti. Muutos saa jotkut tytöt tuntemaan itsensä lihavaksi, vaikka he olisivatkin ihan normaalipainoisia, sillä rasvakudoksen kertyminen nopeassa tahdissa muuttaa vartalon muotoa nopeasti. Muuttuneeseen kehoon tottuminen saattaa olla vaikeaa”* (Väestöliitto). Rintaliivit valjastetaan korjaamaan ulkonäöllisiä seikkoja: *”Liivien avulla rintoja pystytään muotoilemaan, suurentamaan tai pitämään ryhdikkäinä, jos ne ovat kovin painavat”* (Väestöliitto). Ulkonäköpaineita aiheuttavat sivustojen mukaan lähinnä media ja ikätoverit ja (tyttöjen kohdalla) tietyt pojat ja heidän mieltymyksensä. Marjo Laukkanen tutki Demi-lehden keskustelupalstalla seksistä keskustelevia teinityttöjä ja havaitsi, että yksi ehdottomasti suosituimmista keskustelunaiheista käsitteli sitä, minkälaisesta vartalosta tai hiustyylistä pojat pitävät: tytöt siis haluavat ulkonäön ja vartalon, jota poika haluaa (Laukkanen 2007, 76). Kaukana ei olla lacanilaisesta halun määrittelystä: *”desire for the desire of the other”*. Jos ulkonäköpaineita ei tule ulkoapäin, tyttö kehittää ne itse: *”Vartalon muuttuessa tytöt kiinnittävät yleensä enemmän huomiota ulkomuotoonsa kuin pojat ja ongelmana ovat vuorotellen liian suora/vino nenä, liian pienet/isot rinnat tai liian muhkea/litteä takamus”* (TOS). Väestöliiton sivustolla tytön rintoihin ja rintojen kokoon liitetään poikien mielenkiinto: *”Pojatkin jakautuvat rintojen mielenkiinnon suhteen, toiset tykkäävät isoista rinnoista ja toiset pienistä. Joidenkin poikien mielestä rintojen koko ja ulkonäkö ovat sivuseikka naisessa.”* Poikien kohdalla mainitaan, ettei peniksen pituudella ole merkitystä, sillä emättimen herkimmät kohdat sijaitsevat aivan sen suuaukolla eikä klitoriksen kiihottamiseen tarvita penistä, mutta esimerkiksi Väestöliiton sivulla isoon penikseen ei suhtauduta suopeasti: *”Iso penis voi olla haitta yhdynnässä ja aiheuttaa suurtakin epämukavuutta kumppanissa”*.

Tytöt nähdään luonnollistetusti poikien katseiden kohteena, mutta joillakin sivustoilla tyttöjen vartalonkin nähdään olevan poikia, tai pikemminkin poikien kehoa varten. Esimerkiksi Väestöliiton sivustolla lantionpohjanlihasten treenaus liitetään miehen nautinnon voimistamiseen: ”(Lantiopohjan lihasten avulla nainen voi)...auttaa myös miestä nauttimaan enemmän aikaansaamalla puristelevia, lypsäviä tunteita penikseen yhdynnän aikana”. Organonin sivustolla emätintä kuvaillaan miehen sukupuolielimen kautta, sen tietyt rakenteelliset ominaisuudet ovat kuin miestä ja tämän penistä varten: ”Toisilla tytöillä on vahva rengas muutaman sentin syvemmällä, vastaanottamassa terskan reunassa olevia herkkiä alueita”. Miehen sukupuolielintä ei kuvata suhteessa naisen emättimeen, eikä peniksen ominaisuuksien nähdä olevan olemassa vaginaa varten.

Pelko ja kivut liittyvät seksivalistussivujen mukaan olennaisesti tytön seksuaalisuuteen. Ekaa kertaa käsittelevät osiot korostavat tyttöjen pelkoa. ”Yleensä tytöt pelkäävät, että yhdyntä sattuu, tai että penis ei mahdukaan sisään heidän emättimeensä” (Väestöliitto) ja ”Tyttö saattaa pelätä suunnattomasti kipua (ajattele itse nauttisitko jos odottaisit repeäväsi s i e l t ä)” (Organon). Tyttöjä valmistellaan erityisesti ekan kerran aiheuttamiin pettymyksiin: ”Ensimmäinen yhdyntä on tytöille harvoin odotusten täyttymys. Ensimmäisellä kerralla voi tuntea kipua ja jälkeenpäin tulla pientä vuotoa” (JWI). Suurin osa tytöistä tuntee ”jonkinlaista nipistystä, kipua tai kirvelyä, ja noin 5 % kokee ensimmäisen yhdynnän hyvin kivuliaana”, kertoo ehkaisy.com. Tytöille ei ole luvassa juurikaan nautintoa, eikä ainakaan orgasmia, joten ekalle kerralle ei siis kannata sivustojen mukaan asettaa kovin suuria tavoitteita tai odotuksia. ”Ekaan kertaan liittyy paljon erilaisia myyttejä ja uskomuksia. Siitä puhutaan paljon ja puheissa siihen on liitetty aika paljon kaikkea ikävää...Mitä enemmän ensimmäiseen seksikokemukseen asettaa paineita tai tavoitteita, sitä varmemmin sitä rupeaa pelkäämään ja sitä varmemmin kokemuksesta tulee ikävä” (Allison). Jos poika tuntee pelkoa, se ei liity kipuun vaan seksuaalisesti aktiivisen ja aggressiivisen toimijan roolin mukanaan tuomiin suorituspaineesiin: ”Pojat pelkäävät että erektio loppuu ennen kuin yhdyntä on alkanut tai siemensyöksy tulee liian nopeasti” (emt.).

Tutkimani seksuaalivalistussivut pitävät yllä käsitystä siitä, että työstä tulee nainen, kun tämän kuukautiset alkavat, pojasta taas tulee mies vasta kun tämä on harrastanut ensimmäisen kerran seksiä (’poikuuden menetys’). ”Biologisesti työstä tulee nainen silloin kun kuukautiset alkavat” ja ”Siemensyöksyjen alkaminen on merkki lisääntymisen saavuttamisesta. Se on tärkeä vaihe mieheksi kasvamisessa” (Väestöliitto). Poikien

siemensyöksyjen alkaminen, joka biologisesti vastaa kuukautisten alkamista, on siis vain kehitysvaihe ”kohti miehuutta”. Kuukautisten alkaminen tytöillä taas tarkoittaa naiseuden saavuttamista.

Neitsyys

Neitsyyden käsittely on sivustoilla lähes poikkeuksetta tytön neitsyydestä puhumista. Väestöliiton sivuilla neitsyydestä kertova alaluku ”Neitsyys on arvokas asia” alkaa näin: *”Neitsyys on arvokas asia, ei taakka, josta täytyy päästä eroon. Jokainen määrittelee itse, onko neitsyt vai ei. Toinen ajattelee neitsyyden menneen esimerkiksi tamponin käytön tai itsetyydytyksen yhteydessä (fyysinen neitsyys), toisen mielestä neitsyys menee kun ensimmäisen kerran rakastelee omasta tahdostaan toisen kanssa (henkinen/psykkinen neitsyys) Eli neitsyt voi olla mieleltään, vaikka immenkalvo olisikin venynyt jostain ulkopuolisesta välineestä”*. Puhe immenkalvosta ja tamponin käytöstä implikoi, että neitsyys on nimenomaan tyttöön liitettävä ominaisuus. Organonin pojille suunnatulla sivulla kysytään ”Voiko olla varma, että tyttö on neitsyt?” ja kysymykseen vastataan: *”Ei. Immenkalvo ei ole niin yksinkertainen juttu. Joissain kulttuureissa sitäkin joskus ommellaan uudelleen pieneksi. Meillä taas joskus sitä joudutaan laajentamaan leikkauksella..”*. Organonin sivuston mukaan neitsyys kiteytyy fyysisen immenkalvon olemassa- tai olemattaoloon. Immenkalvoa käsitelläänkin sivustolla huomattavan paljon: lukijoille jopa esitellään kolme erilaista immenkalvotyyppiä.

Seksuaalisuuden nähdään kietoutuvan tiiviisti naisen perusidentiteettiin ja sukupuoliyhteydessä nainen antaa pois itsensä (Nikunen 1996, 41). Termit neitsyys ja poikuus kuvastavat tilannetta hyvin: tyttö menettää ihannekuvansa (neitsyyden) antautuessaan lihan iloilille, kun taas poika jättää taakseen lapsen (poikuuden) ja astuu kohti ansaittua aikuisuutta ja miehisyttä, ihmisenä olemisen suurinta mahdollisuutta.

Poikkeus ja vertailu

Organonin sivustolla todetaan suoraan, että miehen/pojan seksuaalisuus on se, mihin naisen/tytön seksuaalisuutta verrataan ja jota vasten heidän käyttäytymistään peilataan. Mies

on normi. ”Tytöt ovat erilaisia kuin pojat. Tämän taisit jo tietääkin. Tytöt ovat myös toiveiltaan, tarpeiltaan ja haluiltaan jokainen erilaisia ja vielä: pojasta keskimäärin poikkeavia”. Naisen sukuelimiä tarkastellaan suhteessa miehen vastaaviin esimerkiksi seuraavissa katkelmissa; Organonin ”*Virtsaputki aukeaa hieman emättimen aukon ulko- ja etupuolelle, ja on varsin kaukana klitoriksesta, joka anatomisesti vastaa pojan terskaa*”, Väestöliiton ”*Naisen klitoris onkin miehen terskaa vastaava erittäin tuntoherkkä kohta*”, ”*klitoris on samanlaista pehmeää paisuvauskudosta kuin poikien penis*”, ”*Usein sisemmistä häpyhuulista toinen roikkuu alempana kuin toinen, ihan kuin kivespussit pojalla*”, ”*Aivan niin kuin pojilla tulee yöllisiä erektioita, voi tytöillä häpykielen jäykistyminen tapahtua myös yöllä nukkuessa, samoin kuin emättimen kostuminen*”, ”*(Munasarjat).. ovat noin luumun kokoiset ja muotoiset, kiveksiä vastaavat pallukat*” ja Tää on seksii -sivuston ”*Tuntoherkin alue on häpykieli eli klitoris, joka tytön kiihottuessa täyttyy verellä aivan kuten peniskin*”. Vertailu on toki erittäin havainnollinen kuvailun tapa, mutta merkittävää on se, mikä on se normi, jota vasten muita ja niitä kuuluisia Toisia verrataan.

Organon kertoo sivuillaan, millaisissa tilanteissa tyttö voi tuntua ahtaalta (jännittää lihaksiaan, pelkää/ei haluakaan/on kokenut väkivaltaa, on liian kuiva tai on neitsyt) ja milloin väljältä (hyvin rentoutunut (nukkuu) tai on kovin kiihottunut (hyvin märkä)). Poikakin voi tuntua liian suurelta tai liian pieneltä, mutta Organonin mukaan pojan koon kokeminen on riippuvainen suoraan tytön ruumiista: ”*Poika voi tuntua liian suurelta työstä myös jos tytöllä on joku kiputila alapäässään, tulehduksen tms. aiheuttama. Tyttö voi kuvitella myös että penis on liian pieni, ellei hän kiihotu tai ”*tunne juuri mitään*” silloin kun esivalmistelut ovat jääneet vähiin”.*

4.3. Negatiivinen tieto

4.3.1. Kivut

Kuten aiemmissa seksuaalikasvatusmateriaaleja käsitelleissä tutkimuksissa on todettu, negatiivinen tieto varjostaa nuorille suunnattua seksuaalikasvatusta. Tutkimani sivustot eivät poikkea tästä linjasta, vaikka selkeitä pyrkimyksiä nautinnon ja positiivisen seksuaalienergian korostamiseenkin on.

Kipu on yksi yleisimmin käsitellyistä negatiivisen tiedon osa-alueista. Kipu on kokonaisvaltaisesti läsnä nuorten elämässä henkisenä (*”Kasvuvaiheessa koetaan monenlaisia tunteiden tulvia”*. *Pettymykset, häpeä ja pelko saattavat välillä tuntua ylitsepääsemättömiltä*”, JWI) ja etenkin fyysisenä vaivana. Tutkimillani sivustoilla kivut liitetään useimmiten tyttöön ja tämän kehoon. Kivut voivat olla esimerkiksi kuukautisista johtuvia särkyjä, naiseksi kehittymiseen liittyviä kasvukipuja (aristavat rinnat) tai yhdyntäkipuja, joista viimeksi mainittuja käsitellään sivustoilla eniten.

Tytön fyysiseen kehitykseen liitetään sekä negatiivisia tunteita huonosta itsetunnosta ja ulkonäköpaineista että ikäviä fyysisiä tuntemuksia kehossa. *”Rinnat voivat olla myös arat ja pingottavat”*, *”Jotkut tytöt potevat kuukautiskipuja joko alaselän alueella tai alavatsalla”* ja *”Juuri prostaglandiini pistää kohtua kramppaamaan ja kohdun limakalvoa irtoamaan. Tämä aiheuttaa kipua”* (kaikki Väestöliitto). Kuukautiset kuvataan etenkin nuorilla tytöillä kivuliaiksi ja ongelmia voi aiheuttaa myös kuukautisten runsaus ja epäsäännöllisyys: *”E-tabletit ovat usein päinvastoin erittäin tervetullut apu nuorten epäsäännöllisiin, kivuliaisiin ja runsaisiin vuotoihin”* (Organon). Tyttöjä valmennetaan ensimmäiseen gynekologikäyntiin, joka sekin voi olla kivulias kokemus. Lantionpohjanlihaksia on hyvä treenata, että osaa rentouttaa kyseiset lihakset niin gynekologin vastaanotolla kuin ensimmäisessä yhdynnässäkin: *”Lantiopohjan [sic] lihaksiston rentouttaminen on äärimmäisen tärkeää varsinkin ensimmäisissä yhdynnöissä. Esileikin yhtenä tarkoituksena onkin paitsi kiihottaa ja aiheuttaa liukasteaineen erittymistä emättimen seinästä, myös rentouttaa lantiopohjan lihaksisto niin, että lihaksisto auttaa emätintä vastaanottamaan jäykistyneen peniksen.”* ja *”Lantiopohjan lihaksien tuntemusta tarvitset myös gynekologisen tutkimuksen yhteydessä”* (Väestöliitto).

Rakastelukaan ei ole pelkkää nautintoa ja orgastisia tuntemuksia. *”Yhdyntäkipuja voi aiheuttaa muun muassa kuivat limakalvot, jännittäminen tai lihasten jännittäminen”* (Väestöliitto). Tytön voidaan ymmärtää olevan edellisessä esimerkissä sekä kivusta kärsijä, että sen aiheuttaja, sillä (tytön) kuivat limakalvot voivat aiheuttaa kipua niin pojalle kuin tytöllekin, ja näihin kipuihin suositellaan helpotukseksi liukuvoidetta, jotta yhdyntää voidaan jatkaa: *”Kuivista limakalvoista johtuviin yhdyntäkipuihin voi kokeilla myös liukastetta”* (Väestöliitto). Ratkaisuja kipuihin voivat olla liukuvoiteen lisäksi särkylääkkeet, e-pillerit, oikeanlainen koskettelu, lantionpohjan lihasten treenaus – riippuen siitä, minkälaisesta kivusta kulloinkin on kyse. *”Jos siitin menee syvälle, se osuu kohdunkaulaan, joka joillakin tytöillä on arka. Asennon(suunnan) vaihto auttaa tähän. Kipu voi olla tietysti myös oire*

tulehduksesta” (Organon). ”Yhdynnässä ei pitäisi tuntua kipua. Mikäli yhdyntä sattuu, on jossakin vikaa...Jos yhdyntä sattuu, kannattaa se lopettaa ja jatkaa esileikkiä, ottaa mukaan vaikkapa liukasteita, jatkaa yhteistä rentoutumista, koskettelua koko keholla ja yrittää jonkin ajan kuluttua uudelleen yhdyntää” (Allison). (Tytön) kipu ei edellisten esimerkkien perusteella ole kuitenkaan syy keskeyttää seksin harrastamista: asentoa vaihtamalla ja kiihotustilaa voimistamalla on mahdollista yrittää eliminoida kipu ja suorittaa loppuun jo aloitettu yhdyntä.

Kipu liitetään erityisesti neitsyihin ja ensimmäisiin yhdyntöihin. Neitsyitä koskevat kivut liittyvät tyttöihin ja ekan kerran koettelemukset koskevat naispuolista ruumista: *”Vain neitsyt voi joutua tamponin kanssa pulaan, jos immenkalvo on hyvin ahdas ja tamponi on laajentunut liikaa kastuessaan. Kivun aiheuttama lihaskouristus voi myös vaikeuttaa asiaa”, ”Jos immenkalvo on repeytynyt vain vähän, tai se on repeytynyt paljon ja kasvanut osittain uudelleen kiinni, voivat seuraavatkin yhdynnit olla kipeitä tai verisiä” ja ”Monilla se [immenkalvo] laajenee niin, ettei ensimmäinen yhdyntä satu lainkaan eikä tule verta. Joillakin taas ekakerta saattaa olla kivulias” (Organon) ja ”Joskus immenkalvo voi osittain revetä yhdynnässä, tämä aiheuttaa hieman kipua ja pientä verenvuotoa” (Väestöliitto) sekä ”Ensimmäinen yhdyntä tytöille on harvoin odotusten täyttymys. Ensimmäisellä kerralla voi tuntea kipua ja jälkeensä tulla pientä vuotoa” (JWI). Kuvausten perusteella tyttöä odottaa sotkuisen verinen, kivulias ja pettymyksiä tuottava eka kerta, pojat taas yksinkertaisesti eivät malta odottaa.*

Organonin sivuilla kerrotaan, että joskus kipu ja rajuus saattaa kiihottaa. Sivuston mukaan on kuitenkin oltava tarkkana siinä, että rajummat seksileikit huvittavat molempia osapuolia. Sadoomasokistisista leikeistä kiinnostuneeksi ja niiden alullepanijaksi oletetaan poika: *”Yleensä kaikki, mikä kummastakin tuntuu hyvältä, on sopivaa ja sallittua teidän kahden kesken. Tytön pakottaminen ei ole seksiä tai erotiikkaa vaan väkivaltaa”.* Lopuksi sivusto toteaa kiinnostuksen tämänkaltaiseen seksiin olevan vain kehitysvaihe, joka ”tavallisesti” päättyy aikanaan. Myös Just wear it kertoo sadoomasokismista, jonka korostaa olevan aina vapaaehtoista roolipeliä: *”Sadisti nauttii seksuaalisesti hallitsemisesta ja tuskan tuottamisesta toiselle. Masokismi [sic] haluaa olla alistettu ja saa nautintoa kivusta, jota hänelle aiheutetaan”.*

Sekä tytöillä että pojilla kivut voivat liittyä myös sukupuolitauteihin. Just wear it -sivusto kehottaa menemään tutkimuksiin aina, jos esiintyy *”kivelyä virtsatessa tai*

virtsaamisvaikeuksia, epätavallista vuotoa virtsaputkesta tai emättimestä, kutinaa tai kirvelyä sukupuolielinten alueella, alavatsakipuja ja/tai kuumetta, näppylöitä, rakkuloita tai haavaumia sukupuolielimissä". Allisonin mukaan *"myös kivuliaat erektiot miehillä tai yhdyntäkivut naisilla voivat olla merkinä taudista"*. Miespuolinen ruumis ja sen kivut otetaan mukaan lähinnä sukupuolitautien kohdalla, pojat nähdäänkin tutkimillani seksivalistussivuilla todennäköisempinä taudin kantajina kuin tytöt (kts. luku 4.2.1.). Toisin kuin naisten *"sisäsyntyiset"* kivut, miesten mahdolliset kivut liittyvät *"ulkopuolisen"* taudin aiheuttamiin oireisiin.

Kertomusta tytön kehosta väritetään erilaisilla kivuilla, mutta poikien kipu loistaa poissaolollaan. Väestöliiton sivusto on ainut, jolla käsitellään oman otsakkeen alla myös pojan kipuja. Nämä kivut tosin tiivistyvät vain peniksen kipuun, johon sivuston mukaan voi olla monenlaisia syitä: liiallinen (saippualla tehtävä) pesu, hankaus, liiallinen masturbointi ja toistuvat yhdynät, elimellinen vaiva (esim. ahdas esinahka) tai tulehdus. Pojan kivuista osa nähdään siis itseaiheutettuina ja siten ne ovat myös yksinkertaisesti hoidettavissa: pesemistä voi vähentää ja saippuan jättää pois eikä masturbointi ole elintärkeää. Tytön kipu taas nähdään sivustoilla kuin olennaisena osa naisellista ruumista ja kehoa, naiseutta.

4.3.2. Pelko

Kasvava nuori kohtaa kasvaessaan hämmentäviä asioita itsessään, kehossaan ja ajatuksissaan. Uudenlaiset tunteet ja tuntemukset hämmentävät ja jopa pelottavat, koska ne seksivalistusmateriaalien mukaan vellovat päälle voimalla eikä niihin pysty juurikaan varautumaan. Uudet asiat luonnollisesti pelottavat, kuten seuraavassa Väestöliiton sivuston katkelmassa kerrotaan: *"Ensimmäiseen yhdyntään liittyy pelkoja sekä tytöllä että pojalla. Kaikki asiat, joita ei ole ennen kokenut, pelottavat yleensä aina, ainakin vähän"*. Tyttöjen kohdalla suurin osa peloista kuvataan liittyvän yhdyntäkipuihin, etenkin ensimmäisellä seksikerralla: *"Yleensä tytöt pelkäävät, että yhdyntä sattuu, tai että penis ei mahdukaan sisään heidän emättimeensä"* (Väestöliitto), *"Mitä enemmän ensimmäiseen seksikokemukseen asettaa paineita tai tavoitteita, sitä varmemmin sitä rupeaa pelkäämään ja sitä varmemmin kokemuksesta tulee ikävä"* (Allison). Pelätä voi myös tilannetta, jota ei hallitse: *"Pelko hyväksikäytöstä tai nöyryytetyksi tulemisesta täytyy itse osata arvioida"* (JWI). Moni seksivalistussivujen käsittelemä pelko on ennakoivaa, kokemuksista

riippumatonta pelkoa. Allisonin sivuilla annetaan kuitenkin esimerkki myös pelosta, joka syntyy epämiellyttävän seksikokemuksen jälkeen: *”Yhdyntää ei pitäisi jatkaa mikäli yhdyntä aiheuttaa toiselle kipua. Seurauksena saattaa olla pitkälle aikuisuuteen asti jatkuva pelko ja inho yhdyntöjä kohtaan”*. Monella sivustolla kannatetaan ajatusta, jonka mukaan nuori on valmis seksiin, kun hän on valmis kohtaamaan ja käsittelemään pelkonsa ja ymmärtää, että nuo pelot voivat myös käydä toteen.

Organonin sivusto antaa ymmärtää, että nuori on valmis seksiin, kun hän tiedostaa riskit ja osaa ehkäistä ne: *”Vasta sitten, kun olet varma, että haluat harjoitella juuri tätä asiaa, juuri tänään ja juuri tämän ihmisen kanssa - tiedät riskit, osaat ne ehkäistä, etkä taatusti kadu tätä huomenna - vasta sitten ala harkita asiaa vakavasti”*. Seksivalistusta ja sen käsitystä seksistä leimaa ajatus siitä, että seksissä ja etenkin ekassa kerrassa on lähtökohtaisesti jotain kaduttavaa. Jo seksin harkitseminenkin vaatii nuorelta loppuunvietyä riskilaskelmointia ja ajatustyötä. Organonin sivuston mukaan myös pojan kannattaa harkita tarkkaan: *”Ja kysy vielä kerran itseltäsi: Onko tämä juuri se tyttö, jonka kanssa vielä huomennakin olisin tänään halunnut sänkyyn?”*

4.3.3. Muut ongelmat

Tutkimuksissa tyttöjen ensimmäisistä kuukautisista ja kuukautistuotemainonnasta on pantu merkille, että kulttuuri tarjoaa tästä ilmiöstä kielteisen kuvan (Oinas 2001, 23). Myös tutkimani sivustot painottavat tyttöjen kehossa tapahtuvien muutosten (kuukautisten alkaminen, hiivatulehdus, rintojen kasvu) ongelmallisuutta: kipuja ja kutinoita. *”Yleensä kuukautiset eivät satu, mutta jotkut tytöt potevat kuukautiskipuja joko alaselän alueella tai alavatsalla. Kipuihin on olemassa monenlaisia lääkkeitä, perussärkyläkkeet auttavat usein”* ja *”Ensimmäisiä hiivatulehduksen oireita on yleensä valkovuodon lisääntyminen ja sen muuttuminen koostumukseltaan tahmeammaksi, valkoiseksi ja kokkareiseksi.. Tavallisiin oireisiin kuuluu myös kovaa tai pienempää kutinaa.. Hiivatulehduksessa limakalvo on helposti halkeileva ja siksi virtsatessa ja pyyhkiessä tuntuu usein kirvelyä”* (molemmat Väestöliitto).

Kuukautisiin liittyvien ongelmien lisäksi tytön vartalon kehittyminen tuo kipuja ja kosmeettisia korjauksia vaativia ulkonäköongelmia myös muihin ruumiinosiin. Rinnat voivat

aristaa, kasvoihin tulla näppyjä ja karvoituksesta halutaan ehkä päästä eroon. Huomiota saatetaan kiinnittää myös rintojen ja häpyhuulten epäsymmetrisyyteen, toisin sanoen epänormaaliuteen.

”Rintojen arkuus ja rinnoissa tuntuva kova kyhmy merkitsevät rintojen kasvun alkamista... Toinen rinta voi myös olla selvästi kookkaampi kuin toinen, tai nännit ja nännipihat ovat erimuotoisia ja -kokoisia. Rinnat voivat myös olla arat tai pingottavat, tai ne voivat näyttää olevan eri korkeudella”(Väestöliitto) ja ”Rinnat alkavat kasvaa ja on ihan normaalia, että rinnat ovat erikokoiset” (TOS).

”Jos ihossa alkaa olla haittaavassa määrin finnejä, voi ottaa yhteyttä esimerkiksi kouluterveydenhoitajaan.” (Väestöliitto)

”Murrosiän ja kehittymisen myötä kainaloihin ja sukupuolielinten ympärille alkaa kasvaa karvoja. Karvojen määrä on täysin yksilöllistä. Karvojen tehtävä on suojata herkkää ihoa, joten niiden ajelua sukupuolielinten alueella kannattaa harkita” (Väestöliitto).

Nuoren elämä on murrosiässä erilaisten tunteiden sekamelskaa ja suurimmat kivut ja hankaluudet voivatkin johtua sisäisistä, henkisistä kolauksista. Seksuaalivalistussivutkin tiedostavat, että nuorten ongelmat liittyvät usein tunne-elämään ja ihmissuhteisiin. Sivustojen mukaan ongelmia voi aiheutua elämänvaiheeseen kuuluvan tunnemyrskyn lisäksi mustasukkaisuudesta, ihmissuhteen päättymisestä, pettämisestä ja jättämisestä. *”Olotila voi tuntua toisinaan epävarmalta ja tunnetilat saattavat vaihdella usein. Aina ei itsekään oikein osaa selittää mikä vaivaa tai miksi olo on niin sekava”, ”Elämässä kaikki ei aina mene suunnitelmien mukaan ja jokainen ihminen joutuu toisinaan sietämään hylätyksi tulemista, pettymystä, vihaa ja katkeruuttakin”, ”Rakastettu voi pettää ja jättää. Hylätyksi tuleminen tuntuu pahalta, mutta siitä selviää” (Allison).* Väestöliiton sivustolla käsitellään pettymystä ja pettymyksen tunteiden käsittelyn tärkeyttä: *”Jokainen kokee pettymyksiä elämässä ja myös seurustelussa... Pettymykseen liittyy valtavasti tunteita, joita ei koskaan haluaisi kokea, surua, vihaa, loukkaantumista, epätoivoa, inhoa ja paha oloa.. Hyviä tapoja purkaa pettymyksen tunteita on useita. Tärkeää on se, että pettymyksen tunteen käsittelee, eikä se jää painamaan. Huonoja tapoja purkaa pahanolon tunteita on muun muassa väkivalta ja kosto” (Väestöliitto).* Väestöliiton lisäksi Allison ja Just wear it -sivustot korostavat kipeidenkin tunteiden ilmaisemisen tärkeyttä eheän ja toimivan minän saavuttamisessa:

”Ne [pettymys, viha, katkeruus] ovat samalla tavalla tärkeitä tunteita kuin positiivisetkin ja niiden läpikäyminen antaa valmiuksia myöhempiin pysyvämpiin ihmissuhteisiin. Ne on myös tunnettava. Negatiiviset tunteet kuuluvat nuoruuteen siinä missä ihastuminen ja muut ihanat positiiviset tunteet ja kokemukset.” (Allison).

”Pettymykset ja epäonnistumiset ihmissuhteissa ovat osa elämää ja niiden on turha antaa romuttaa omaa itsetuntoa. Kaikki kokemukset täytyy käydä läpi ja hyväksyä ne, jotta voi jatkaa taas eteenpäin. Pettymysten läpikäymiseen on monia keinoja. Täytyy löytää oma tapa käsitellä pettymysten tunteita: voi kirjoittaa, puhua, harrastaa, liikkua, nukkua tai käydä asioita muuten läpi mielessä” (JWI).

4.3.4. Riskit ja uhat

Nuoret nähdään tutkimillani seksuaalivalistussivuilla suojelun kohteina. Seksuaalisen kanssakäymisen aloittamista pohtiva nuori saa pureskeltavakseen täyden annoksen moninaisia uhkia ja vaaroja, joilta on opittava suojautumaan. Suurimmiksi riskeiksi kaikilla sivustoilla nousee ”kärsimyskolmikko” taudit, raskaus ja morkkis. Seuraavassa katkelmassa nuoren keho käsitetään sivuille tyypillisesti suojeltavaksi kohteeksi: *”Tässä siis hedelmällisyyden perusvarustus, joiden terveyttä olisi seksitaudeilta varjeltava”* (Organon).

Riskit ovat moninaiset, mikäli sivustoja on uskominen. Nuoren fyysinen terveys voi olla uhattuna, kuten mielenrauhakin. *”Hoitamattomiin tauteihin liittyy omat riskinsä”* (Väestöliitto), *”Mieti myös, miten voisit välttää riskit. Katumus ja paha mieli voidaan ehkäistä etukäteen, jälkikäteen niitä on paljon vaikeampi hoitaa”* (Väestöliitto), *”Sukupuolitaudeilta voi välttyä käyttämällä kondomia jokaisessa yhdynnässä, koko yhdynnän ajan. Tämäkään ei kuitenkaan anna 100 % suojaa. Vaarana on edelleen taudin tarttuminen ruumiin eritteiden tai suuseksin välityksellä”* ja *”Tavallisessa suutelussa sukupuolitaudin tarttuminen on erittäin epätodennäköistä - ei kuitenkaan täysin mahdotonta”* (molemmat Allison), *”Riskikäyttäytymisellä voi olla seurauksia, jotka esiintyvät vasta myöhemmin”* ja *”On turha pilata ensimmäisen kerran muistoa pelolla mahdollisesta seksitaudista tai suunnittelemattomasta raskaudesta”* (JWI). Riskit korostuvat sivustojen mukaan erityisesti ulkomaanmatkoilla, ja esimerkiksi Just wear it -sivusto muistuttaa, että ehkäisyvälineiden hankinta ei välttämättä ole yhtä yksinkertaista kuin Suomessa, jossa kondomeja voi ostaa kioskeista, kaupoista ja ravintoloiden vessojen automaateista. Väestöliiton sivustoilla korostuu ongelmanratkaisu, sivustolla puhutaan toistuvasti erilaisista riskitilanteista ja siitä kuinka toimia riskitilanteeseen jouduttuaan: *”Jos on ollut riskitilanteessa, kuten suojaamattomassa yhdynnässä, kannattaa käydä testeissä”*.

Riskit ja uhat koskevat sivustojen mukaan suurimmaksi osaksi tyttöjä. Sukupuolitautilien nähdään olevan haitallisempia tytön keholle ja ei-toivottu raskaus on vain tytön asia (*”Jos nainen ei voi ajatella raskauden jatkumista ja lapsen synnyttämistä, hän voi hakea*

raskauden keskeytystä”, Allison). Morkkiksen saa aikaan riehakkaan bileillan jälkeiset katumuksen tunteet. Erityisen riskitilanteen muodostaakin alkoholin tai muiden päihteiden käyttö ja väärissä paikoissa liikkuminen väärään aikaan. Humalassa (tyttö) voi joutua hyväksikäytetyksi, unohtaa kondominkäytön tai käyttäytyä arvojensa vastaisesti. Kuten Allisonin sivusto ilmaisee: ”Päihteiden käyttäminen tai humaltuneena oleminen nostavat riskiä joutua rikoksen uhriksi 10–100-kertaisesti. On siis tietoinen riski olla vahvassa humalatilassa tai päihtyneenä” ja kuten Väestöliitto jatkaa: ”Vältä seksin harrastamista humalassa. Humala heikentää arviointikykyäsi ja saatat päätyä tilanteisiin, joita et selvin päin olisi tehnyt”. Samansuuntaista viittaa myös Just Wear It:

”Päihteet vaikuttavat käyttäytymiseen ja vähentävät estoja...Harkintakyky myös madaltuu ja tulee ehkä mentyä pidemmälle kuin ilman päihteitä menisi. Päihteiden vaikutuksen alaisena myös seksuaalinen kyvykyys voi laskea samoin kuin seksuaalinen nautinto. Kondomi ehkä unohtuu tai tulee jätettyä pois, kun olo on kaikkeen pystyvä. Seurauksena voi olla ei-suunniteltu raskaus ja / tai seksitauti. Morkkis ja kolaus itsetunnolle tulevat ja tuntuvat vasta seuraavana päivänä” ja ”Alkoholin vaikutuksen alaisena voi tulla olotila, jolloin kondomin käyttö tuntuu yhdentekevältä. Morkkis voi tulla seuraavana päivänä, kun tajuaa mitä on tullut tehtyä”.

Nuoret ja erityisesti tytöt ovat päihteitä nauttineina uhreja kasvottomille taudeille, raskauksille ja hyökkääjille, mutta varsinainen uhri on nuoren normaaliolosuhteissa hyvin toimiva järki, joka esimerkiksi alkoholin nauttimisen takia sumentuu, ja nuori joutuu tilanteeseen, johon ei selvin päin lähtisi mukaan. Adrienne Rich kuvaa esseessään *Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence* Kathleen Barryn tutkimustyötä, jonka mukaan raiskauksiin ja seksuaaliseen häirintään liittyy sivujuonne uhrin omasta osallisuudesta tapahtumien kulkuun: nainen/tyttö joutuu ”omaa syytään” epäsuotuisiin tilanteisiin esimerkiksi käyttäytymällä epäsiiveellisesti (Rich 1981, 15–16).

Sari Näreen mukaan ”hyvien” naisten ja tyttöjen oletetaan pysyvän tiettyssä kontrollissa, joka usein käsittää erityisesti tyttöjen autonomian säätelyn (Näre 1992, 26). Näreen mukaan autonomian säätelyn tärkeimpiä mekanismeja ovat mielihyvän, luovuuden ja aggression kontrolli. Seksuaalisuuden ja mielihyvän kontrolli on usein tytön tai naisen harjoittamaa itsekontrollia. Yksi tapa kontrolloida on rajoittaa liikkumista. Ehkaisy.com -sivustolla mainitaan erityinen tyttöjen riskitilanne, tällainen tilanne on käsillä silloin jos ”otat alkoholia liikaa, arvostelukyky heikkenee ja estot murenevat ja saatat joutua hyväksikäytetyksi. Myös silloin kun olet kaukana tutuista ympyröistä ja valvovista vanhemmista, tulee helpommin tehtyä hulluuksia.” Edellä olevassa ohjeistuksessa ei puhuta tytöistä tai pojista, mutta

riskitilanneosiota ympäröivät muut osiot antavat ymmärtää, että kyseessä on nimenomaan tyttöjä koskeva riskitilanne. Poikien kohdalla ei millään sivustolla puhuta kontrollin menetyksestä tai siitä, että he voisivat joutua hyväksikäytetyiksi, jos sattuisivat pyrkimään pois heille asetetuista hyväksyttävistä liikkumatiloista. (Liikkuma)tilaa rajoittamalla ja kutistamalla sekä istuttamalla ihmiseen pelkoa käytetään valtaa suuressa mittakaavassa ja konkreettisesti. Allisonin sivusto neuvoo: ”*Omaan liikkumiseen ja käyttäytymiseen voi myös vaikuttaa. On hyvä suunnitella etukäteen missä liikkuu, kenen kanssa ja mihin aikaan, mitä kulkuvälineitä käyttää ja millaisissa paikoissa viettää aikaa. Kannattaa aina kertoa etukäteen vaikkapa omille vanhemmille mihin menee ja kenen kanssa... Myös rahaa kannattaa olla aina mukana sen verran, että voi pimeällä ottaa ennemmin taksin kuin kävellä vaikkapa metsäistä reittiä kotiin.*” Sivusto kehottaa myös pitämään itsensä fyysisesti hyvässä kunnossa ja kehittämään itsepuolustustaitoja ja itsetuntoa erilaisilla itsepuolustuskursseilla. Matkapuhelin, avaimet ja henkilöhälytin nähdään ”omaa henkilökohtaista turvallisuutta parantavina välineinä”, jotka on hyvä pitää aina mukana. Mutta suojeluntarpeen kyseenalaistamaton hyväksyminen ja suojelutoimenpiteisiin ryhtyminen ei ole yksinkertainen juttu. Sujauttaessaan laukkuunsa vaikkapa edellä mainitun henkilöhälyttimen, nuori osittain luopuu itsensä hallinnasta ja ikään kuin antautuu ja alistuu ”hyväksymällä” väkivallan mahdollisuuden.

Välillä uhkia ja riskejä käsitellään sivustoilla hyvin dramaattisesti, niiden mahdollisia huonoja vaikutuksia korostetaan voimakkailla sanavalinnoilla ja ilmauksilla: ”*Jokaisesta yhdyntästä saattaa alkaa uusi elämä (vauva) tai uusi kuolema (hiv)*” ja ”*Hätiköity ilo voi olla kaksinkertainen suru*”. (Organon). Allisonin sivuilla varoitetaan pitkäikäisistä taudeista: ”*Viruksen aiheuttamat sukupuolitaudit voivat olla ikuisia. Kerran saatuaan ne saattavat elää elimistössä jopa ikuisesti ja siksi niiden tarttumiselta kannattaa suojautua mahdollisimman hyvin*”.

Median tuoma uhka

Media ja internet lisätään joillakin sivustoilla uhkien listaan. Väestöliiton mukaan media ”*sisältää paljon hyvää ja oikeaa tietoa, mutta myös paljon huonoa, väärää tai jopa vaarallista tietoa. Osaatko sinä erottaa, mikä on totta ja mikä ei?*”. Nuorten toivotaan osaavan käsitellä mediaa ja sen sisältöjä kriittisesti ja kyseenalaistaen – ja ymmärtävän, ettei

internetympäristö ole välttämättä sen turvallisempi kuin ”ulkomaailmakaan”. Just wear it näkee huonolaatuisen tiedon ja median ylläpitämät vääristyneet kauneusihanteet mahdollisina uhkina:

”Kavereiden puheissa ja median kautta tulvii tietoa seksistä. Tämä tieto saattaa olla hyvin harhaanjohtavaa ja aiheuttaa hämmennystä”, ”Median välittämä mielikuva seksistä ja seksuaalisuudesta saattavat hämärtää tunteiden ja järjen osuuden” ja ”Media muokkaa kuvia ja välittää monesti myös vääristynyttä kuvaa ihmiskehoista”.

Samainen sivusto kommentoi myös pornoelokuvia, joihin nuoret törmäävät ja joiden katsojiksi aktiivisesti hakeutuvat: *”Ollakseen valmis katsomaan pornoelokuvia täytyy olla ymmärrys siitä, että ne ovat fiktiota. Elokuvia on leikattu, retusoitu ja tarinat ovat täysin mielikuvitusta eli ne eivät vastaa todellisuutta.”* Julkisessa seksuaalikasvatuskeskustelussa usea taho on ilmaissut huolensa liittyen nuorten pornon kuluttamiseen ja erotiikkafilmiin käyttämiseen ainoana ”seksivalistusmateriaalina”. Etenkin poikien nähdään saavan negatiivisia vaikutteita pornoelokuvista: miehisyyden ymmärtäminen erityisen aggressiivisena seksuaalisena toimijuutena ja naiseuden ymmärtäminen miesten väkivaltaisten fantasioiden, katseiden ja seksuaalisen saalistuksen myöntyväisenä ja haluavana kohteena ovat ne pornon perusasetelmat, joista sitä myös eniten parjataan.

Mediaa ahkerasti seuraavat nuoret pystyvät nykypäivänä seuraamaan idoliensa edesottamuksia tiiviisti ja useasta lähteestä, joskus jopa reaaliajassa vaikkapa lukemalla julkkisten *tweettauksia* tai Facebook-päivityksiä. Väestöliiton sivuston mukaan yhden riskin muodostavatkin idolit, joiden mahdollisesti huonoja elämäntapoja nuori saattaa alkaa imitoida. *”Riskinä tällä portaalla [Seksuaalisuuden portaiden 2. porras: ”Idolirakkaus”] ovat mm. idolin mahdolliset huonot elämäntavat, asenteet tai toimintamallit joihin nuori alkaa samaistua”.*

Väestöliiton sivustolla pohditaan verkon mahdollistamia uhkia ja riskejä. *”Siellä [nettimaailmassa] kannattaa noudattaa erityistä varovaisuutta, eikä esimerkiksi omaa osoitettaan tai valokuvaa kannata lähettää tuntemattomille”.* Nuoria kehoitetaan miettimään tarkkaan esimerkiksi alastonkuvien ottamista kumppanin kanssa, sillä kuvat saattavat päätyä väärin käsiin, tai suhteen päättymisen jälkeen oikeistakin käsistä esimerkiksi julkiseen internetlevitykseen. Muidenkin sivustojen soisi ottavan kantaa esiintymisympäristönsä negatiivisiin puoliin: eräänlaisen uhan nettipedofiilien ja henkilösuojan lisäksi muodostaa puhtaasti tiedon määrä ja sen laatu internetissä, etenkin kun yhtälöön lisätään taitamaton ja

tietämätön nettisurffailija. Nuori internetinkäyttäjä ei välttämättä tule pohtineeksi lainkaan sivustojen taustavaikuttimia tai vaikkapa rahoituksen alkuperää.

Joskus nettimaailma ulottaa uhkansa myös virtuaalielämän ulkopuolelle. Nuori saattaa tavata netissä kiinnostavan ihmisen, jonka tapaaminen kasvotusten kiinnostaa. Tällaiseen tapaamiseen tulee esimerkiksi Just wear it -sivuston mukaan varautua oikeanlaisin keinoin: *”Netin kautta sovituille tapaamisille ei pidä koskaan mennä yksin ja tapaaminen täytyy aina sopia julkiselle paikalle. Netissä tuntemattoman henkilön on helppo valehdella tietoja itsestään ja näin päästä lähelle mahdollista uhria”*.

4.3.5. Rajoittaminen ja suojelu

Parhaiten riskitilanteilta voi sivustojen mukaan suojautua käyttämällä päätään: *”Aivoilla käytämme järkeä, ettei kaduttaisi jälkeensä. On olemassa sananlasku: ”tyhmästä päästä saa koko ruumis kärsiä”* (Organon). Poikien tärkeimmäksi ehkäisykeinoksi, jopa ennen mainintaa kondomista, tarjotaan ajattelua ja harkintaa, *”pää kylmänä, vaikka iho hehkuu. tee riskianalyysi tautien, raskauden ja katumuksen suhteen”* (Organon). Nuorten järkeen luotetaan, kunhan sitä ei sumenneta päihteillä, jolloin nuori voi *”päätyä tilanteisiin, joita ei selvin päin olisi tehnyt”* (Väestöliitto).

Kaikilla tarkastelemillani sivustoilla käsitellään Suomen seksuaalirikoslainsäädäntöä ja/tai lastensuojelulakia. Jokaiselta sivulta on mahdollista lukea, että seksuaalinen suojaikäraja Suomessa on 16 vuotta, mikä tarkoittaa, että kaikki alle 16-vuotiaaseen kohdistuva seksuaalinen kanssakäyminen on kiellettyä. Nuorille tehdään joillakin sivuilla selväksi myös se, että rikosoikeudellinen vastuu omista teoista alkaa 15-vuotiaana. Allisonin sivulla lakia ja seksuaalirikoksia käsitellään poikkeuksellisen kattavasti: läpi käydään erilaisia seksuaalirikosnimikkeitä seksuaalisesta häirinnästä raiskaukseen ja seksuaalipalvelujen ostamiseen, annetaan ohjeita rikoksen uhriksi joutuvalla ja ohjeistetaan itsensä ja omaisuutensa parempaan suojelemiseen. Tässä Just wear it -sivuston esittelyä aiheesta:

”Seksuaalirikokseksi määritellään teko, joka loukkaa tai vahingoittaa toisen koskemattomuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Jokaisella on oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Sitä puolustukseen riittää kun sanoo EI. Se ei siis vaadi fyysistä puolustautumista vaan pelkkä ääneen sanominen riittää. Samoin on rikos koskea toiseen, kun hän on tiedottomassa tilassa eikä pysty ilmaisemaan omaa tahtoaan”.

Kondomi ja selväjärkisyys nähdään parhaimpina vastalääkkeinä riskeille ja uhille, kuten esimerkki Väestöliiton sivuilta osoittaa: *”Seksitaudit ehkäistään ainoastaan välttämällä riskitilanne tai käyttämällä kondomia”*. Kyseisessä esimerkissä seksin harrastaminen itsessään käsitetään riskitilanteeksi, joka voidaan pitää hallinnassa käyttämällä kondomia. *”Itsestään voi pitää huolta myös miettimällä etukäteen, millaisia riskejä eri valintoihin tai tilanteisiin liittyy. Mieti myös, miten voisit välttää riskit”* ja *”Älä tee mitään sellaista, mikä epäilyttää vähääkään. Tällaisissa tilanteissa kannattaa heti sanoa ei, poistua paikalta, ja tarvittaessa kertoa asiasta luotettavalle aikuiselle”*. (Molemmat Väestöliitto). Nuoria kehoitetaan sanomaan ”ei” aina jos siltä tuntuu. Useimmiten ei:n sanojaksi, seksuaalisesta kanssakäymisestä kieltäytyjäksi, profiloituu tyttö, joka suojautuu pojan päällekyvältä seksuaalisuudelta. Ei:n saa kuitenkin sanoa milloin vain ja kuka vain, myös poika: *”Vaikka olisi menty jo pitkälle, on työllä, kuten pojallakin vielä oikeus sanoa ”Ei, en haluakaan sitä nyt!”* (Organon), *”Aina voi sanoa EI, kun ei halua enää jatkaa. Toisen toivetta täytyy aina kunnioittaa vaikka se tuntuisi epärealiselta”* (JWI), *”Jokaisella oikeus sanoa ei milloin tahansa ja kenelle tahansa”* (Allison). Just Wear It -sivusto korostaa ei:n sanomisen (rikosoikeudellista) merkitystä ja toteaa, että ei:n voi ilmaista myös sanattomasti: *”EI:n voi ilmaista myös käyttäytymisellä. Pukemalla vaatteita takaisin päälle tai muuttumalla passiiviseksi ja makaamalla vain paikallaan voi viestittää, että nyt ei halua enää jatkaa. On rikos pakottaa toinen seksuaaliseen tekoon.”*

4.4. Tarkkaile ja hallitse

4.4.1. E-pilleri -propaganda

Seksivalistussivujen mahdollisesti tärkein tehtävä on ehkäisyn puolesta puhuminen ja sen tärkeydestä muistuttaminen. Ehkäisyasioissa kaksi on ylitse muiden: tuplaehkäisyksi kutsuttu kombinaatio e-pillarit ja kondomi. Ehkäisytabletit suojaavat ei-toivotulta raskaudelta, kondomi ehkäisee sen lisäksi myös seksitaudit (myös suuseksissä) ja molempien suojausteho on oikein käytettynä lähes pettämätön. Useimmilla sivustoilla kerrotaan myös jälkiehkäisystä sekä korostetaan, ettei ehkäisyä todellakaan kannata jättää varmojen päivien tai keskeytetyn yhdynnän varaan. Kondomi on ainut miehille kehitetty ehkäisyväline, joten kierukat, renkaat ja laastarit ja niiden esittely on auttamattomasti suunnattu vain naissukupuolelle ja sillehän eivät valistussivut voi mitään. Kaikki sivustot näkevät e-pillerin olevan erinomainen

ehkäisyvaihtoehto tytölle, ja moni korostaa sen helppokäyttöisyyttä ja edullisuutta verrattuna esimerkiksi hankalaan ja kivuliaaseen, ”vain synnyttäneille” -kierukkaan (*”Yleensä kierukkaehkäisyä ei suositella kovin nuorille naisille monestakin syystä”*, Allison) tai tyyriiseen ehkäisykapseliin. Ehkäisypuheessa on sivustojen välisiä hienosyisiä eroja. Tää on seksii -sivusto esittelee ehkäisykeinoina ainoastaan kondomin ja e-pillerin, Just Wear It taas jättää e-pillereiden käsittelemisen sivulauseisiin, mutta opastaa kondomin oikeaoppiseen käyttöön monisanaisemmin ja kattavammin kuin muut sivustot. Organonin sivusto liputtaa pillereiden puolesta kaikkein räikeimmin, juurikaan kyseenalaistamatta pillereiden haittavaikutuksia.

Allisonin mukaan e-pillereiden yleisyys liittyy siihen, että *”niitä käytetään ehkäisyyn ohella ns. kuukautispillereinä. Tällä tarkoitetaan sitä, että lääkäri voi määrätä e-pillereitä myös yleislääkkeeksi kuukautisvaivoihin”*. E-pillarit nähdään muillakin sivustoilla erityisen suositeltavana ehkäisykeinona, mutta myös ratkaisuna kuukautiskipuihin ja muihin kuukautisista aiheutuviin haittoihin: *”Apu [kipuun] voi löytyä myös ehkäisytableteista. Ne yleensä lieventävät kipuja, ja lisäksi ne säännöllistävät kuukautiskiertoa ja niukentavat vuotoja”* (Väestöliitto). Useimmilla sivustoilla muistetaan myös mainita, että e-pillereiden avulla kuukautisia voi siirtää, jos ne sattuvat päällekkäin tärkeän tapahtuman kanssa: *”Tällaisissa tilanteissa voi kuukautisia siirtää niin sanotuilla kuukautisten siirtopillereillä tai nykyisin myös ehkäisytableteilla”* (Väestöliitto). Kuukautiset nähdään edellisessä esimerkissä ongelmaksi, joka tulee hoitaa pois päiväjärjestyksestä. ”Tärkeä tapahtuma” vaatii, että kuukautiset siirretään, vaikka nykyajan kuukautissuojat (tamponi, kuukuppi) ja arvomaailma (kuukautisverta vuotavaa naista ei käsitetä saastaiseksi, hän ei ole kosketuskiellossa, tuo huonoa onnea eikä pilaa satoa) mahdollistavat käytännössä kaikenlaiset aktiviteetit lomamatkojen uintiretkistä seksin harrastamiseen. Kuukautisten siirtämisen lisäksi e-pillereistä on sivustojen mukaan hyötyä myös kipujen poistamiseen tai lievitykseen ja iho-ongelmiin: *”Pillereiden avulla voi myös siirtää kuukautisia tai hoitaa esimerkiksi aknea tai rasvaista ihoa”* (Allison).

Lääkefirma Organon kuvailee e-pillereitä kaikista sivustoista myönteisimmin – mikä on päivänselvää, kun ottaa huomioon sivuston ylläpitäjän kaupalliset tarkoitusperät. Kun esimerkiksi Väestöliiton sivustolla pohditaan tasapuolisesti pillereiden haitta- ja hyötyvaikutuksia useamman sivun verran, veistelee Organon lauseita kuten *”Kaikista parisuhteen probleemista ei kuitenkaan aina voi syyttää tablettia”* viitatessaan pillereiden

aiheuttamiin mielialan vaihteluihin, ja ”On kuitenkin muistettava, että pelkkä tupakointi on terveydelle moninkertaisesti vaarallisempaa kuin e-tabletin käyttö!” sekä ”Oikeastaan suurin haitta on se, että sukupuolitauteja ne eivät ehkäise”. Ehkaisy.com luottaa ehkäisytableteihin kovasti, niin kovasti, että se näkee niiden olevan ”monille nuorille naisille hyvin tervetullut apu naiseksi kasvamisessa”. Samalla sivulla otetaan myös kantaa pillereiden hormonimäärään, josta vuosien varrella on keskusteltu paljon: ”Nykyikäisten tabletit sisältävät vain murto-osan entisten pillereiden hormonimäärästä. E-tabletit ovat usein päinvastoin erittäin tervetullut apu nuorten epäsäännöllisiin, kivuliaisiin ja runsaisiin vuotoihin. Ne eivät häiritse pituuskasvua tai kehitystä”.

4.4.2. Ruumiille rajat

Useilla sivustoilla ruumiin käsittäminen lääketieteellisesti toteutuu oletuksina ja jopa vaatimuksina oman kehon aktiivisesta tarkkailusta. Väestöliitto kehottaa nuorta tutustumaan kehoonsa lääketieteelliseltä kannalta: tytön on hyvä oppia tuntemaan rintojensa status quo, pojan kivistensä normaalitila. Omaa kehoaan kannattaa tutkia, jotta huomaisi ajoissa siinä esiintyvät poikkeukset, esimerkiksi kyhmyt. ”Oman kehon tunteminen on tärkeää. Kun tunnet kehosi ja tiedät, mikä sinussa on normaalia, huomaat myös muutokset. On hyvä, jos huomaat normaalista poikkeavat muutokset kuten kyhmyt, kovettumat tai haavaumat ajoissa. Niistä kannattaa kertoa terveydenhoitajalle tai lääkärille” ja ”Nuorten miesten olisi hyvä opetella kiveksen ja peniksen omatoiminen tutkiminen, sillä oman kehon tunteminen on tärkeä asia. Jos ei tutki itseään säännöllisesti, on vaikeaa huomata itsessään tapahtuvia muutoksia. On myös mielenkiintoista seurata, kuinka oma keho kehittyy omaan tahtiinsa.” (molemmat Väestöliitto). Tyttöjen kohdalla ei puhuta oman kehon mielenkiintoisen kehittymisen seuraamisesta, rintojen tutkiminen liittyy ainoastaan ruumiin mahdollisten negatiivisten muutosten tarkkailemiseen.

Seksivalistussivujen mukaan tyttöjen elämään kuuluvat olennaisena osana gynekologivierailut, jotka on hyvä aloittaa viimeistään kun ehkäisyasiat tulevat ajankohtaisiksi. Toki muulloinkin vastaanotolle voi hakeutua: esimerkiksi jos murrosiän merkit kuten rintojen kasvu tai kuukautiset eivät ole alkaneet 16 ikävuoteen mennessä – ja ihan vain varmistaakseen, että ”kaikki on kunnossa” (Väestöliitto). Tytön keho nähdään seksuaalikasvatusmateriaaleissa suojeltavana kohteena. Parhaiten sitä voi suojata käymällä

säännöllisesti lääkärissä varmistamassa, ettei mitään ole vialla. ”*Tyttönä ja naisena oleminen on hieno ja ainutlaatuinen asia. Oma keho ja terveys ovat niin tärkeitä asioita, että niistä kannattaa pitää hyvää huolta. Gynekologilla käyminen on osa kehosta ja terveydestä huolehtimista.*” (Väestöliitto). Väestöliiton mukaan gynekologille tulee ehdottomasti hankkiutua jos epäilee raskautta, seksitautia tai jos kuukautiset aiheuttavat ongelmia esimerkiksi runsaudellaan tai kivuliaisuudellaan. Samainen sivusto käy yksityiskohtaisesti läpi gynekologin vastaanoton tapahtumat ja esittelee sisätutkimuksen etenemisen vaihe vaiheelta aina sängylle asettautumisesta spekulian asentamiseen ja tutkimuksen jälkeisiin tunnelmiin. Allisonin sivuston mukaan e-pillereiden säännöllisen käytön aloittaminen vaatii perusteellisen gynekologisen tutkimuksen ja gynekologi on myös se henkilö, joka asentaa paikalleen esimerkiksi kierukan. Organon liittää gynekologin ensisijaisesti ehkäisytablettien aloittamisen seurantaan ja mainitsee useamman kerran, että gynekologin vastaanotolla tytön immenkalvon rakennetta voidaan tutkia ennen ensimmäistä yhdyntää ja jos sen havaitaan olevan liian ahdas, voidaan työlle tehdä ”pieni poliklininen leikkaus”. Just wear it -sivusto käsittelee lääkärissäkäyntiä ainoastaan oireiden kautta tapahtuvan lääkärille hakeutumisen kautta. Gynekologia tai lääkäriä ei henkilöidä, puhe on ainoastaan persoonattomista lääkäriasemista ja testauksista. Tää on seksii -sivusto ei käsittele lääkärissä käyntiä lainkaan.

4.4.3. Harjoittelu ja oikeat tekniikat

Seksivalistussivut suhtautuvat seksiin paikoitellen hyvin teknisesti ja kliinisesti. Toisaalta korostetaan, että seksi on tunnejuttu – mystisessä rakkausmaailmassa tapahtuva kehojen ja mielten yhteensulautuminen – mutta samalla korostetaan harjoittelun merkitystä paremman seksin ja ”oikeanlaisten” tekniikoiden oppimisessa. ”*Rakastelu on jossakin todellisuuden ja epätoden rajamailla tapahtuvaa alkukantaista toimintaa. Se vaatii opettelua, harjoittelua ja ennenkaikkea [sic] antautumista*” (Allison).

Väestöliiton sivujen kantava osio, ”Seksuaalisuuden portaat”, voidaan nähdä eräänlaisena tehtäväratana, joka tulee mennä läpi juuri oikeassa järjestyksessä. Jokaisella portaalla on oma tehtävänsä: esimerkiksi toisella portaalla (”Idolirakkaus”) tehtävänä on ”*opetella kokemaan ja sietämään ihastumiseen ja rakastumiseen liittyviä tunteita haaveilemalla*” ja kahdeksannella portaalla (”Mikä tuntuu hyvältä?”) tehtävänä on ”*opetella toisen ihmisen kanssa nautintoa, kiihottumista ja jopa orgasmia, ”rakkauden tekemistä*”. Jokainen porras

sisältää opeteltavia asioita, jotka ovat hyödyksi myöhemmässä (rakkaus)elämässä. Muillakin sivustoilla korostetaan parisuhdetta edeltävien kokemusten ja ihmissuhteiden merkitystä myöhempien suhteiden kannalta. Väestöliiton mukaan ystävyys-suhteiden kautta voi oppia ristiriitojen ratkaisemista ja rakastumisen sietämistä. *”Lapsuudessa opitaan luottamaan. Lapsena kehittyy perusluottamus ja ihmistuntemus, jonka pohjalle myöhemmin rakennetaan esimerkiksi omat ihmissuhteet ja parisuhteet”* (Allison).

Konkreettisia tekniikkaneuvojakin annetaan, välillä negaation kautta. Esimerkiksi Väestöliitto kertoo suutelemisesta ensin näin: *”Oikeaa tekniikkaa suutelemiseen ei ole. Suudelma on aina kahden kehon keskustelua, herkin tapa viestiä tunnetta kehon kosketuksen avulla”*, mutta jatkaa kuitenkin kertomalla, mitä oikeanlainen suutelu ei ole: *”Suuteleminen ei ole nuolemista tai rytmistä imua, se on herkkää, hellää ja tutkivaa. Siinä on osattava olla sekä aktiivinen että passiivinen”*. Väestöliitto myös tuomitsee julkisen suuteloinnin: koska suudelma on intiimi, *”ei siis ole sopivaa, että rakastuneet vaihtavat syviä, intiimejä suudelmia kaikkien nähden, vaikkapa koulun käytävillä”*. Väestöliiton sivuston mukaan siis on kuin onkin oikeanlainen tapa suudella: se on yksityisissä tiloissa tapahtuvaa herkkää tunnetilan viestimistä, ei imua tai nuolemista eli toisin sanoen aggressiivista ja korostuneen fyysistä toimintaa. Väestöliitto ohjeistaa negaation kautta myös yhdyntää käsittelevässä osiossa: *”Yhdessä kokeilemalla ja harjoittelemalla jokainen pari löytää itselle sopivimmat rakasteluasennot. Rakastelun aikana voi halutessaan vaihtaa asentoa. Ei kuitenkaan ole tavallista harrastaa joka kerta monipuolista akrobatiaa, kuten pornossa näytetään”*.

Yksi keskeinen harjoittelun ja opettelu muoto kaikilla sivustoilla on itsetyydytys, jonka avulla nuori voi tutustua omaan kehoonsa, löytää herkimmät kohtansa ja nautinnollisimmat tavat koskettaa itseään. Sivustojen mukaan itsetyydytys on kuin laittaisi pankkiin rahaa:

”Itsetyydytyksestä on apua myöhemmin esimerkiksi ensimmäisissä seksisuhteissa. On helpompaa etsiä yhteistä säveltä ja yhteisiä mielihyvän kokemuksia, kun kumpikin osaa kertoa mikä itsestä tuntuu hyvältä ja tietää miten oma keho reagoi kosketukseen ja mitkä kehon alueet ovat erityisen herkkiä vastaanottamaan kosketuksen kautta välittyvää mielihyvää. Itsensä tuntevan on helpompi tutustua myös toisen kehoon. Kun oma keho on tuttu ja turvallinen, voi rauhassa keskittyä siihen mikä toisesta tuntuu kivalta” (Allison).

”Itsetyydytys on hyvä tapa tutustua omaan kehoon ja sen reaktioihin. Kun tunnet kehosi, sinun on helpompi opetella rakastelua toisen ihmisen kanssa” ja ”Aiemmin on ehkä jo opittu oman kehon seksuaaliset reaktiot itsetyydytyksessä. Nyt on aika opetella tuntemaan myös toista ihmistä” (Molemmat Väestöliitto).

”Kondomin asettamista on hyvä harjoitella kotona rauhassa”, toteaa Just Wear It. Itsetyydytyksen aikana voi treenata juuri tämänkaltaisia konkreettisia kädentaitoja: *”Kondomin käyttöä pitää harjoitella etukäteen, sillä sen ehkäisyteho laskee käyttövirheiden seurauksena. Kondomin käyttöä voi harjoitella vaikkapa itsetyydytyksen yhteydessä”* (Allison). Tyttö voi harjoitella kondomin asettamista vaikkapa hedelmien tai vihannesten avulla. *”Pojat voivat harjoitella kondomin käyttöä itsetyydytyksen yhteydessä omalla erektiollaan. Tytöt voivat harjoitella laittamaan kondomin esimerkiksi kurkun tai banaanin päälle”* (Väestöliitto).

”Toisen ihmisen itsetyydytys” eli petting nähdään sivustoilla loogisena jatkumona itsetyydytykselle, välipysäkinä matkalla yhdyntään. Pettingin avulla on mahdollista siis harjoitella seksuaalista läheisyyttä toisen ihmisen kanssa ja *”Samalla opitaan vastaanottamaan toisen kosketusta ja koetaan toisen ihmisen läheisyyttä oman mielihyvän lähteenä”* (Allison). Petting kuuluu ”Seksuaalisuuden portaiden” toiseksi ylemmälle askelmalle: *”Kahdeksannella portaalla nuori etenee seurustelusuhteessaan kokeilemaan ja opettelemaan toisen ihmisen kehoa. Tässä vaiheessa opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan hellyyttä ja nautintoa”* (Väestöliitto).

Tytöille suositellaan myös lantionpohjanlihasten treenausta: lihasten kunnossapito mahdollistaa parempilaatuisen seksin, kivuttomammat ekat kerrat ja gynekologikäynnit sekä tulevaisuuden ilman virtsankarkailuvaivoja. *”Sisäisiin sukupuolielimiin voi lukea myös **lantionpohjan lihaksiston** [lihavointi sivuston]. Sen vahvuus vaihtelee eri tytöillä eikä riipu liikunta-harrastuksista. Toki näitäkin lihaksia voi opetella vahvistamaan”* (Organon) ja *”Nuoruudessa on tärkeintä osata rentouttaa lantiopohjan lihaksisto niin, ettei yhdyntä tai gynekologinen tutkimus sattuisi”* ja *”Kun pidät lihakset nuoresta asti kunnossa, ei sinun tarvitse vanhempana harmitella virtsankarkailujen tai muiden sellaisten vaivojen kanssa”* (molemmat Väestöliitto). Väestöliitto tarjoaa sivuillaan useita erilaisia treeniohjelmiä lantionpohjanlihasten paikallistamiseen ja harjoittamiseen: tarjolla on nopeusharjoituksia, voimaharjoituksia ja kestävyysharjoituksia. Harjoituksia neuvotaan toteuttamaan useita kertoja päivässä, unohtamatta kuitenkaan rentouttamista ja välipäiviä.

Nuoren ja etenkin tytön ruumis nähdään sivustoilla aikuisenkin ruumiin käsittävän sairaalloinen ruumis -ajattelun kautta. Ruumista tulee tarkkailla ja huoltaa, pitää silmällä ja suojella. Seksin harrastamista kehoitetaan harjoittelemaan ensin omakätisesti, mutta myös

kumppanin kanssa ennen varsinaista ekaa kertaa eli yhdyntää. Seksin, lantionpohjan lihasten tai kondomin käytön harjoittelu johtaa sivujen mukaan parempaan (seksuaali-)terveyteen ja tulevaisuuteen.

4.5. Poikkeukset normivalistuksesta

4.5.1. Positiivinen tieto

Itsetunto

Vaikka viittä suomalaista seksivalistussivua leimaakin negatiivisuus uhkien, riskien ja pelkojen muodossa, on joillekin sivustoille sijoitettu myös positiivisia sisältöjä. Hyvän itsetunnon merkityksen korostaminen on yksi sivustoilla toistuva myönteinen aines. Hyvä ja terve itsetunto voidaan nähdä nuoren aseena monia uhkia kuten painostusta, ulkonäköstressiä ja tunnemylläkkää vastaan. Etenkin Just wear it -sivusto kehottaa panostamaan itsetuntoon ja unohtamaan ulkoapäin tulevat vaatimukset: *”Kehitys tapahtuu kaikilla eri vaiheissa ja eri nopeudella, itseä ei kannata verrata muihin. Netissä, mainoksissa ja elokuvissa usein näkee kuvia, jotka aiheuttavat paineita minäkuvalle. Media muokkaa kuvia ja välittää monesti myös vääristynyttä kuvaa ihmiskehoista. Näistä mielikuvista ei kannata asettaa paineita itselleen”*. Myös Allisonin sivuilla toivotaan lempeää suhtautumista omaan kehoon ja itseän koko ajan kehittyvänä ihmisenä: *”Jokainen kehittyy omanlaisekseen, erilaiseksi aikuiseksi ja sekin on hyväksyttävä. Kaikista pojista ei kasva koskaan atleettisia rantaleijonia, eikä kaikista tytöistä missikisojen kaunottaria. Siksi omaa muuttuvaa kehoaan kannattaa tarkastella sellaisenaan, ilman vertailua usein utopistisiin ihannekehoihin. Oma keho on kuitenkin aina paras keho ja sen kanssa on tultava toimeen läpi elämän, huolimatta siitä vastaako se ihannemalleja”*. Itsetuntopuheessaan Allison tulee kuitenkin todentaneeksi norminmukaisia ulkonäköihanteita: miehen ihannevartalo on stereotyyppisesti lihaksikas ja ruskettunut, naisen hoikka, mutta muodokas. Väestöliiton sivusto korostaa tervettä itserakkautta: *”Itsestään pitäminen on tärkeää, sillä siitä alkaa kaikki tykkääminen. Jos et pidä itsestäsi, et anna paljon mahdollisuuksia muillekaan pitää sinusta”*. Sivusto liittyy myös ulkoisen olemuksen ja siitä huolehtimisen itsetunnon kohentamiseen: *”Ulkonäöstä huolehtiminen on kivaa ja parantaa itsetuntoa”*.

Nautinto ja halu

Negatiivinen tieto uhkineen, varoituksineen ja riskeineen määrittää suurelta osin tutkimiani seksuaalivalistussivuja. Michelle Finen (1992) mukaan halu on se diskurssi, joka etenkin tytöille suunnatusta seksuaalivalistuksesta puuttuu. Vaikkakin sivuosassa, tutkimillani sivustoilla halu ja nautinto ovat kuitenkin läsnä. Useimmiten halusta ja nautinnosta puhutaan itsetyydytyksen yhteydessä. Masturbointiin suhtaudutaan kaikilla sivustoilla hyvin positiivisesti, jopa kannustavasti, ja se nähdään varsinaisena turvaseksinä. Turvallisuudentunne liitetään yhteen sallittavan halun kanssa.

”Oman kehon koskettelun kautta löytyy mielihyvän kokemus omasta kehosta ja itsetyydytys / hyväily onkin kehon hallinnan ja kehon haltuunoton kannalta erityisen suositeltavaa. Se on terveellinen ja turvallinen tapa tutustua itseensä. Siitä ei voi saada sukupuolitautia, eikä siitä voi tulla raskaaksi” (Allison)

”Muu turvallinen seksi: Itsetyydytys, suutelu, halailu ja koskettelu...” (JWI).

”Ja vielä turvaseksiäkin turvallisempaa on itsetyydytys... Se on tervettä nauttimista siitä, että olet se mikä olet, ihana toimiva ihminen, sekä huikaisevaa kaipuuta ja mielikuvituksen vapautta” (Organon).

”Seksuaalinen mielihyvä ja tyytyväisyys ovat sinun omissa käsissäsi, seurustelet tai et. Itsesi hyvänä pitäminen ja itsetyydytys voivat olla elämän mittainen voimavara, josta voit nauttia aina kun siltä tuntuu” (Väestöliitto)

Nuoren halun kohdalla korostetaan halun ja kiihottumisen tunteiden vasta tapahtunutta heräämistä, niiden uutuutta: tuntemukset ovat uusin lisä nuoren muutenkin värikkääseen emootiopalettiin. Nuoren haluun liitetään usein myös hämmennyksen tunteita ja korostetaan halun tunteiden yksilöllisyyttä. *”Murrosiän alkaessa seksuaaliset halut heräävät ja aiheuttavat erilaisia tunteita ja kysymyksiä seksuaalisuudesta”* ja *”Seksuaaliset halut vaihtelevat suuresti ihmisten välillä ja seksuaalisten halujen herääminen on hyvin yksilöllistä”* (molemmat JWI), *”Tytöt ovat myös toiveiltaan, tarpeiltaan ja haluiltaan jokainen erilaisia...”* (Organon).

Just wear it on sivusto, joka lausuu julki homoseksuaalisen halun, jota ei muilla sivustoilla käsitellä. *”Homoseksuaalisuus ja heteroseksuaalisuus ovat vain emotionaalisen ja seksuaalisen halun erilaisia kohdentumismuotoja”* ja *”**Homoseksuaalisuus** [lihavointi sivuston] tarkoittaa tunteiden ja seksuaalisen halun kohdistumista samaan sukupuolta*

olevaan henkilöön”. Sivusto lisää kuitenkin, ettei homoseksuaalisuus rajoitu vain seksuaaliseen haluun, vaan on osa kokonaisvaltaista minäkuvaa aivan kuten heteroseksuaalisuuskin. Just wear it on ainut sivusto, joka kuvailee transvestismia, jolloin se on luonnollisesti myös ainut sivusto, joka liittyy yhteen myös nautinnon ja transvestisuuden: ”**Transvestisuus** [lihavointi sivuston] tarkoittaa henkilön ominaisuutta pukeutua toisen sukupuolen vaatteisiin ja muihin tunnusomaisiin merkkeihin. Hän ei halua tehdä sukupuolenkorjausta vaan saa nautintoa ristiin pukeutumisesta”. Lisäksi sivusto kuvailee lyhyesti fetisismistä ja sadomasokismista saatavaa nautintoa ja kiihotuksen tunteita. Organonin sivustokin käsittelee ohimennen kovaotteisempaa seksiä: ”*Toisinaan voi tuntua siltä, että rajuus ja kipu kiihottaa*”.

Halun kannalta erityisen tärkeä elin on aivot, jotka mahdollistavat fantasiat ja joiden kautta kiihotustilan kokeminen ylipäättään on mahdollista. Halun paikkoja ovat myös konkreettiset kehon alueet, joiden koskettelu kiihottaa. Miehellä nämä alueet ovat sivustojen mukaan lähinnä penis ja sitä ympäröivät ihoalueet, naisella taas kuvataan olevan useita erogeenisia alueita kaulasta sisäreisiin ja rintoihin, mutta sukupuolielinten (tai etenkin klitoriksen) suora kosketus voi olla jopa liian voimakasta. Aivojen merkityksestä halun kokemisessa kertovat seuraavat lainaukset sivustoilta: ”*Aivot ovat tärkeä osa sukupuolielimiä. Mielikuvitus ja fantasiat ovat vahvasti mukana seksissä, kun sitä harrastaa yksin tai kaksin*” (JWI) ja ”*Aivot [lihavointi sivuston] ovat tärkein sukupuolielimemme. Aivoilla koemme nautinnon, rakkauden, halun. Aivot saavat kehon kiihottumaan näkemästään ja tekevät suunnitelmia saavuttaakseen halunsa kohteen*” (Organon) ja ”*Koko ruumis, aivot mukaan lukien, ovat mukana kiihottumisessa..*” (Väestöliitto) Erogeenisistä alueista kerrotaan näin: ”*Rintojen ja etenkin nännien hellä hyväily on useimmista tytöistä ihanaa ja voi johtaa orgasmiin saakka*” (Organon) ja ”*Meillä kaikilla on alueita jotka ovat herkempiä kuin toiset ja niiden koskettelu tuottaa seksuaalista mielihyvää. Yleisesti tällaisia paikkoja ovat rinnat ja nännit, pakarat ja reidet, peräaukko ja ulkoiset sukupuolielimet. Kaikkein herkin alue pojilla on penis ja tytöillä klitoris*” (JWI). Just wear it on ainut sivusto, joka liittyy peräaukon kosketteluun seksuaaliseen mielihyvään, vaikka muillakin sivustoilla anaaliyhdyntä puhutaan.

Väestöliiton sivustolla halua ja kiihottumista käsitellään kaikkein laajimmin. Sivustolla korostetaan nautinnon merkitystä ja esileikki nähdään olennaisena osana seksiä. Sivustolla käydään myös yksityiskohtaisesti läpi fyysiset kiihottumisreaktiot, ”jotka ovat samanlaiset miehillä ja naisilla”.

”Kiihottavan ajatuksen myötä alkaa fyysinen kiihottuminen tai päinvastoin. Toiset tuntevat ensin seksuaalisen halun, toiset kiihottuvat ensin ja tuntevat sitten halun” ja ”Kiihottuessa sydämen syke ja verenkierto kiihtyvät. Verenkierron kiihtyminen keskittyy niille alueille, jotka ovat tärkeitä seksin kannalta; iho, rinnat ja sukupuolielimet. Miehillä alkaa erektio, kun peniksen paisuvauskudos täyttyy verellä. Naisella emättimen seinämistä alkaa erittyä liukasta eritettä, joka kostuttaa emättimen ja toimii hyvänä liukuvoiteena. Naisella myös klitorikseen virtaa runsaasti verta saaden sen erektioon. Naisen klitoris onkin miehen terskaa vastaava erittäin tuntoherkkä kohta. Useimmat naiset saavat orgasmin herkimmin juuri klitoriksen kautta.”

Oikeudet

Nuorten seksuaalisia oikeuksia käsitellään useimmiten rajoitusten ja negatiivisen tiedon, kuten uhkien ja riskien yhteydessä. Osiot, joissa käsitellään nuorten seksuaalioikeuksia, ovat kuitenkin pääosin positiivinen ja voimaannuttavakin lisä nuoren seksuaalitietoutteen. Allisonin sivuilla oikeuksista kerrotaan näin:

”Jokaisella nuorella on erityisiä seksuaalisia oikeuksia. Ne auttavat, ohjaavat ja suojaavat nuorta koko matkan lapsesta aikuisuuteen saakka. Niiden tehtävänä on varmistaa, että jokainen nuori kasvaa ja kehittyy turvallisesti aikuiseksi ilman pelkoa joutua syrjityksi tai loukatuksi jonkun toisen taholta. Koska nuoruudessa seksuaalisuus on herkkää ja siksi haavoittuvaa, on nuoren oikeuksia kunnioitettava ehdoitta. Myös nuorten on kunnioitettava toistensa oikeuksia”

Seksuaalisiin oikeuksiin kuuluvat oikeus omaan kehoon, oikeus yksityisyyteen, oikeus seksuaalisuuteen, oikeus seksuaalikasvatukseen ja oikeus erityiseen suojeluun. Oikeuksien tavoitteena on taata nuorelle mahdollisuus tehdä itsenäisiä päätöksiä omasta seksuaalisesta elämästään, päättää siitä, kuka häneen saa koskea tai kenen kanssa hän haluaa seksisuhteeseen. Oikeus seksuaalikasvatuksesta on ilmeisen tärkeä oikeus, joka ei itsestään selvästi toteudu kaikkialla Suomessakaan. Seksuaalikasvatuksen lisäksi nuorella tulee Allisonin mukaan olla mahdollisuus käyttää myös seksuaaliterveydenhuollon palveluita kuten perhesuunnittelua.

Väestöliitto ja Just wear it korostavat jokaisen yksilön oikeutta seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, jonka ylläpitämiseen tulisi riittää ei:n sanominen. Sivustoilla painotetaan, että seksuaalinen itsemääräämisoikeus ulottuu myös kotisohvalle: kumppanillekin on voitava sanoa ei. JWI:llä korostetaan myös sitä, ettei raiskatuksi

joutuminen ole uhrin vika, vaikka tämä olisikin humalassa tai päihteiden vaikutuksen alaisena. Tämä on poikkeuksellista, koska monella muulla sivustolla (esim. Väestöliitto) todetaan, että on tietoinen riski olla päihtyneenä tai liikkua ”väärillä alueilla”. JWI:n mukaan nuorella on oltava myös oikeus kertoa häneen kohdistuneista väärinkäytöksistä: *”Ei ole olemassa perhesalaisuutta, jota pitäisi suojella sinun oman koskemattomuuden hinnalla. Jokaisella on oikeus kertoa asioista, jotka ahdistavat tai tuntuvat itseltä pahalta”* (JWI).

Väestöliiton sivustolla painotetaan oikeutta omaan kehoon ja sen kautta saatavaan nautintoon: *”Seksin harrastamiselle yksin, esimerkiksi itsetyydytykselle, ei ole ikärajaa. Jokaisella on oikeus päättää kehostaan ja itsetyydytyksestä nauttiminen on sallittua kaikille niille, jotka niin haluavat tehdä”*. Väestöliitto listaa Allisonin tapaan universaaleja nuorten seksuaalioikeuksia, jotka sivuston mukaan kuuluvat kaikille maailman nuorille sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntauksesta tai terveydentilasta riippumatta. Oikeudet ovat oikeus elämään, oikeus nauttia seksuaalisuudesta, oikeus tietoon seksuaalisuudesta, oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi, oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon sekä oikeus osallistua (esim. päätöksentekoon).

Hinnat

Useimmilta tutkimiltani sivustoilta on mahdollista löytää tietoa erilaisten hoitojen, toimenpiteiden ja lääkkeiden hinnoista. Etenkin alaikäiset nuoret ovat useimmiten taloudellisesti riippuvaisia vanhemmistaan eikä ylimääräistä rahaa välttämättä ole saatavilla palkan tai tukien muodossa. Onkin perusteltua, että sivustot kertovat raha-asioita pohtivalle nuorelle, mitä mikäkin kustantaa. Esimerkiksi Allisonin sivuilla mainitaan raskaustestin huokea hinta: *”Raskauskokeen voi tehdä myös itse apteekista saatavalla testillä. Halvin merkki maksaa n. 5 € ja se on aivan yhtä luotettava, nopea ja helppokäyttöinen kuin paljon mainostettavat, kalliimmat merkkiraskaustestit”* ja vinkataan ilmaisista kondomeista: *”Kondomien ostolle ei ole ikärajaa. Hinta vaihtelee pakkauksen koon mukaan ja se on viitisenkymmentä senttiä kappale. Maksuttomia kondomeja voi kysyä terveydenhoitajalta, terveyskeskuksesta tai eri järjestöiltä”*. Samaisella sivustolla myös sukupuolitauditestauksen maksuttomuus on esillä: *”Sukupuolitauditestaus on Suomessa järjestetty lakisääteisesti niin, että sekä testaus että hoito on maksutonta ja tulee tehdä aina - kuten muutkin terveydenhoitoalan tehtävät - niin ettei asiakkaan tietosuoja kärsi. Tämä tarkoittaa sitä, ettei testauksesta koskaan lähetetä tietoja kotiin vanhemmille”*. Edellisessä esimerkissä sivusto

ottaa kantaa myös nuoria mitä luultavimmin huolestuttavaan tietosuojaan: nuori saattaa jättää menemättä vastaanotolle pelätessään turhaan sitä, että äiti tai isä saa tiedon käynnistä sukupuolitautipoliklinikalla. Testien maksuttomuus tai kohtuullinen hinta ei ainakaan nosta nuoren kynnystä hakeutua testeihin, joten huokeiden hintojen käsitteleminen sivustoilla on enemmän kuin perusteltua. Sukupuolitauditestien maksuttomuudesta kertovat myös Väestöliiton ja Hiv-/Aidstukikeskuksen sivustot. Organon ehdottaa ehkäisykulujen tasapuolista jakamista: *”Myös kulut voi puolittaa: tyttö maksaa puolet kondomeista ja poika puolet tableteista”*.

4.5.2. Heteronormatiivisuuden horjuttamista

Poikkeuksia tutkimieni sivustojen linjasta ovat ne sivustojen kohdat, joissa seksuaalisuuden heteronormatiivisuus joutuu kyseenalaistetuksi. Tällaisia ovat osiot, joissa seksiä ja rakastelua ei ole pelkästään yhdyntä tai yhdynnän kuvataan tapahtuvan muuallekin kuin vaginaan.

Vaikka vaginaalinen yhdyntä käsitetään kaikilla sivustoilla yhdynnän synonyymiksi, käsitellään niillä välillä myös muita yhdyntöjä: *”Yhdyntä voi tapahtua myös suuhun - silloin puhutaan suuseksistä. Peräsuoleen kohdistuvassa eli anaaliyhdyntässä jäykistynyt penis työnnetään yleensä liukastettuun peräsuoleen”* (Allison). Joskus yhdelläkin sanalla voi olla suuri merkitys lauseen tulkinnassa, sanalla voi horjuttaa eleettömästi normatiivista käsitystä yhdynnästä: *”Yhdynnässä miehen penis työnnetään esimerkiksi emättimeen”* (Väestöliitto).

Seksi on laaja käsite ja sen alle voi huoletta latoa lähes kaiken eroottisia tuntemuksia kehossa aiheuttavan aina itsetyydytyksestä suuseksiin ja hyväilystä yhdyntöihin. Osa seksivalistussivustoista korostaa seksin olevan muutakin kuin (heteroseksuaalinen) yhdyntä. *”Yhdyntä on saanut hyvin suuren huomion. Jotkut luulevat, että seksillä tarkoitetaan pelkkää yhdyntää”* (JWI), *”Rakastelemiseen ei ole pakko liittyä yhdyntää, pelkkä hyväily voi tuntua ihan yhtä hyvältä”* (TOS), *”Seksi on oikeasti tuhat muuta tempua kuin se tunnetuin seksitemppu, jossa penis liikkuu edestakaisin emättimessä.”* (Väestöliitto). Allisonin sivustolla yhdyntä on osa seksiä, mutta ei välttämätön osa sitä: *”Yhdyntä on toisinaan osa rakastelua. Se ei kaikilla ihmisillä kuulu aina rakasteluun, eikä se ole rakastelun toteutumisen ehtona. Rakastella voi myös ilman mitään fyysistä kontaktia, eikä yhdyntään*

ole aina edes mahdollisuutta” (Allison). Tässä Just wear it -sivuston katkelmassa kuvataan yhdynnästä riippumatonta hyväilyä: *”Mielihyvää toiselle voi tuottaa myös suuseksillä ja hyväilemällä sukupuolielimiä sormin*”. Ironista on se, että vaikka sivustot suhtautuvat tuomitsevasti luutuneisiin käsityksiin seksistä pelkkänä yhdyntänä, samalla ne kuitenkin käsittelevät aihetta useimmissa kappaleissa samalla vanhalla kaavalla. Seksi on muutakin kuin yhdyntä -keskustelua käydään omissa muutamien virkkeiden kappaleissaan ja siten se siis erotetaan ”tavallisesta” seksipuheesta, jossa seksi on aina yhtä kuin heteroseksuaalinen yhdyntä.

Just Wear It -sivustolla on eniten tavanomaisesta seksuaalivalistuksesta poikkeavaa sisältöä. Seuraavassa katkelma sivuston ”Mitä seksi on” -luvusta: *”Kiihottumisvaiheessa veri pakkautuu miehillä penikseen, jonka seurauksena tulee erektio. Naisilla veri pakkautuu klitorikseen ja emätin kostuu. Nämä reaktiot mahdollistavat peniksen viemisen emättimeen tai peräaukkoon*” (JWI). Lainauksessa otetaan huomioon emätinyhdynnän lisäksi myös anaaliyhdyntä, joka sekin vaatii onnistuakseen miehen erektion. Anaaliyhdyntässä osapuolina voivat olla heteropari tai vaikkapa miespuolinen homopari. Edellä lainatun katkelman jälkeen ”Mitä seksi on” -osio päättyy kuvailuihin yhdynnän etenemisestä ja miehen ja naisen orgasmeista. Viimeiset lauseet voivat periaatteessa kertoa niin homo- kuin heteroseksuaalisesta yhdynnästäkin. Huomionarvoista on kuitenkin se, että ei-heteroseksuaaliskin seksiä käsiteltäessä keskiössä on yhdyntä, mikä jättää esimerkiksi kahden naisen välisen seksin kokonaan käsittelyn ulkopuolelle. Jean Carabine ei puhu lesboseksin käsittelemättä jättämisestä, mutta suhtautuminen lesboseksiin epämääräisenä puuhasteluna alleviivaa hänen mukaansa sitä, että ainoastaan yhdyntäkeskeinen heteroseksuaalinen seksi (tähän voitaneen lukea myös homoseksuaalimpien yhdyntäkeskeinen seksi) nähdään ’oikeana seksinä’ (Carabine 1996, 65).

5 Syitä vai seurauksia – yhteiskunnan sukupuolisuudesta

5.1. Heteronormatiivisuus

Tutkimieni seksuaalivalistussivustojen käsitys tytöistä ja pojista lähtökohtaisesti heteroseksuaalisina liittyy yhteiskuntamme heteronormatiiviseen luonteeseen. Heteronormatiivisuus on yhteiskunnan rakenteisiin, ihmisten sosiaalisiin suhteisiin ja käyttäytymiseen punoutunut, julkilausuttu tai -lausumaton käsitys siitä, että olemassa on kaksi toisistaan poikkeavaa sukupuolta ja että heteroseksuaalisuus on normi, josta kaikki muut seksuaalisuuden muodot poikkeavat. Puhuttaessa seksistä, vaikkapa ekasta kerrasta, puhutaan siis oletusarvoisesti tytön ja pojan välisestä seksistä ja puhuttaessa yhdynnästä, puhutaan heteroseksuaalisesta yhdynnästä. Heteronormatiivisuuttakin pohtinut feministifilosofi Judith Butler jatkaa foucault’laista rakentuneisuuden teoriaa omassa ajattelussaan: hänen mukaansa sekä subjekti että ruumis rakentuvat vallan verkoissa ja sosiaalisissa käytännöissä. Heteroseksuaalisuus on Butlerille hyvin keskeinen ruumiita, subjekteja ja normatiivista todellisuutta tuottava merkitysjärjestelmä. Heteroseksuaalisessa matriisissa arjen käytännöt ja uskomukset tuottavat ja vahvistavat kahden vastakkaisen sukupuolen järjestelmää ja sen kautta sukupuolten halun kohteita. Butlerin (ja käytännössä koko angloamerikkalaisen feministisen ajattelutavan) mukaan olemassa on sekä biologinen (’sex’) että sosiaalinen (’gender’), kulttuurisissa käytännöissä syntyvä sukupuoli. Filosofin ajattelun mukaan (kulttuurista) naiseutta ja naiseuksia tuotetaan eleissä ja käytännöissä, ”normaali” tyttö siis syntyy suorittamalla ja toistamalla/kopioimalla olemassa olevia naiseuksia. Butlerin ajattelu antaa myös mahdollisuuden vastarintaan: toistaa voi toisin ja ”väärin”. (Butler mm. 2008.)

Toisen kuuluisan feministiajattelijan, Adrienne Richin, mukaan heteroseksuaalisuutta tulee käsitellä ja tutkia nimenomaan poliittisena instituutiona (Rich mm. 1981). Rich puhuu tuotannossaan pakollisesta heteroseksuaalisuudesta (’compulsory heterosexuality’). Pakollisen heteroseksuaalisuuden läpikäymässä patriarkaatissa eläminen tarkoittaa yksinkertaistetusti sitä, ettei tytön/naisen ole mahdollista valita vapaasti omaa seksuaalista suuntautumistaan. Vain heteroseksuaalisessa parisuhteessa elävä, miehestä riippuvainen nainen on normaali ja siten hyväksyttävä nainen. Heteroseksuaalisuutta ei tarvitse Richin mukaan tuputtaa käytäntöön väkivalloin, se on olemassa ja operoi esimerkiksi siinä yksinkertaisessa oletuksessa, että ”suurin osa” naisista pitää heteroseksuaalisuutta ”parhaana

vaihtoehtona”. Tätä vaihtoehtoa tai valintaa ei ole tarve selitellä tai puolustella, toisin kuin homoseksuaalisuutta.

Richin mukaan erilaiset miehisen vallan käytänteet ovat vakuuttaneet ja vakuuttavat yhä naiset siitä, että avioliitto ja miehiin suuntautuva seksuaalinen halu ovat väistämätön ja oleellinen osa naisen elämää. On ”normaalia”, että tunteet kohdistuvat vastakkaiseen sukupuoleen, että naiset tarvitsevat miestä ja että heteroseksuaalisen mallin mukaan rakennettu perhe on sosiaalisen elämän perusyksikkö. Rich rinnastaa esimerkiksi populaarikulttuurin sekä taiteen heteroseksuaalisuutta ihannoivat ja toistavat kuvastot avioliiton sisäiseen raiskaukseen sekä pornon antamaan kuvaan seksuaalisesta väkivallasta ja nöyryytyksestä nauttivasta naisesta. Hän näkee näiden edellä mainittujen keinojen olevan miehisen vallan apuvälineitä, joilla miehistä seksuaalisuutta pakotetaan naisille. Naisen oman seksuaalisuuden kieltämistä, ja myös miehisen vallankäytön muotoja, ovat esimerkiksi psykoanalyysin nihkeä suhtautuminen klitorikseen sekä itsetyydytystä koskevat rajoittavat ajatusmallit. (Rich 1981.)

Sukupuolella jaettu kategoria heteroseksuaalisuus on kulttuurissamme niin pitkälti naturalisoitu, että sitä harvoin kyseenalaistetaan tai problematisoidaan. Olla heteroseksuaali on olla ihminen. (Richardson 1996, 1–2, 18.) Heteroseksuaalinen halu on ruumiillista, ja samalla hyvin vahvasti rakennettua halua (Jackson 1996, 32–33). Siksi on hyvä muistaa, että kaikki, mikä esitetään luonnollisena, on aina ideologista ja kulttuurisesti vaihtelevaa (Smart 1996, 169). Tutkimieni sivustojen ”selittelemättömät luonnollisuudet” liittyvät heteronormatiivisuuteen: tyttöjen mielenkiinto kohdistuu poikiin ja päinvastoin, seksi on tytön ja pojan välistä yhdyntää ja heteroseksuaalisuus on se normi, josta esimerkiksi homoseksuaalit poikkeavat.

Heteronormatiivisuuden näkymättömyyttä korostaen haluaisin vielä erikseen kiinnittää huomiota Väestöliiton seksuaaliterveystietokilpailuun ja sen piilevään oletukseen heteroseksuaalisuudesta normaalina/tavallisena seksuaalisena suuntautumisena. Väestöliitto on järjestänyt yläasteikäisille näiden seksuaaliterveystietoutta mittaavan valtakunnallisen kyselyn viimeksi vuonna 2006. Kontulan ja Meriläisen *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa* (2006) sisältää viimeisimmän seksuaaliterveystietokilpailun kysymykset, jotka itsessään vahvistavat Väestöliittoonkin iskostunutta heteronormatiivisuutta.

Tietokilpailun kysymys numero 60 vastausvaihtoehtoinen kuuluu näin (oikea vastaus tummennettu):

”Mikä EI pidä paikkaansa? Ongelmat erektion saamisessa tai ylläpitämisessä yhdynnässä:

- 1) voivat johtua liiasta jännittämisestä
- 2) paljastavat aina, että poika ei pidä riittävästi työstä
- 3) voivat johtua verenkiertohäiriöistä
- 4) **helpottuvat usein, jos tyttö hyväilee poikaa.**”

Kysymys siis ensinnäkin ”ehdottaa” seksin harrastamismuodoksi yhdyntää ja toisekseen vastausvaihtoehdoilla paljastaa seksin harrastajien olevan sukupuoleltaan poika (jolla erektio-ongelma) ja tyttö (joka hyväilemällä voi helpottaa pojan ongelmia erektion saavuttamisessa).

Myös kysymys numero 46 olettaa seksin olevan yhdyntää ja seksin harrastajien olevan tyttö ja poika (oikea vastaus tummennettu):

”Joskus ehkäisy voi unohtua, koska ei olla varauduttu yhdyntään. Tämän voi välttää:

- 1) valitsemalla kumppanin, jonka arvelee huolehtivan ehkäisystä
- 2) **kuljettamalla itse aina mukana kondomeja**
- 3) aloittamalla e-pillereitä heti yhdynnän jälkeen
- 4) keskeyttämällä yhdynnän ennen siemensyöksyä”

Kondomien ja e-pillereiden mainitseminen ensisijaisina ehkäisykeinoina implikoi selvästi, että seksin harrastajien oletetaan olevan tyttö ja poika, joiden ehkäisemätön yhdyntä voi johtaa raskauteen. Huomionarvoista on myös se, että ehkäisyn puuttuminen nähdään kahdessa vastausvaihtoehdossa (vastaukset 3 ja 4) ensisijaisesti ongelmallisena mahdollisen raskauden takia, ei sukupuolitautilien pelossa. Toisaalta vastausvaihtoehto numero 4 voi olla väärin kahdesta syystä: siksi, että keskeytetty yhdyntä ei takaa sitä, ettei siittiöitä pääse emättimeen JA koska keskeytetty (eli ilman kondomia tapahtuva) suojaamaton yhdyntä ei suojaa sukupuolitaudeilta.

Väestöliitto toimii siis nuorille suunnatun seksuaaliterveysmateriaalin kautta heteroseksuaalisuuden luonnollisuuden puolesta liputtavana tahona. Luonnollistaminen tapahtuu kysymysten asettelussa: seksuaalisuus on jälleen heteroseksuaalisuutta, ellei toisin erityisesti mainita.

Naisen nautinnosta

Tutkimusaineistossani nuorten halu ja nautinto liittyvät lähinnä itsetyydytykseen, joskin naisen halusta vaietaan useimmiten myös masturbaation kohdalla. Jos halusta ja seksivietistä puhutaan, kyse on pojista ja pojan himosta. Poika on aloitteellinen ja tyttö reagoiva. Naisen ei Carol Smartin (1996, 168) mukaan tule vaatia seksuaalisia palveluksia mieheltä, vaan mahdollinen aktiivisuus tulee kohdistaa miehen seksuaaliseen palvelemiseen. Heteroseksuaalinen naisellinen nautinto käsitetään antamisen nautinnoksi tai rakkauden tunteeksi, ja esimerkiksi Wendy Hollwayn mukaan aktiivisesti haluavan naisen diskurssi loistaa poissaolollaan (Jackson 1996, 36; Hollway 1996, 92). Nuorten ensimmäistä seksikertaa tutkineet Holland, Ramazanoglu ja Thomson ovat havainneet, että nuoren naisen seksuaalinen toimijuus, identiteetti ja energia kohdistuvat ensimmäiselläkin seksikerralla miehen tarpeiden kohtaamiseen (Holland, Ramazanoglu & Thomson 1996, 146). Kaikesta edellä mainitusta löytyy esimerkkejä tutkimiltani sivustoilta. Tytön kerrotaan nauttivan lähinnä rakkaudentunteista ja läheisyydestä ja mahdollisesti menettävän halunsa, jos poika tarjoaa hänelle vain seksiä ilman rakkautta. Tytön kuvaillaan saavan nautintoa sanoista, kynttilöistä ja epämääräisistä tunnelmista, ei esimerkiksi sukupuolielinten suorasta kosketuksesta.

Adrienne Richin siteeraaman Kathleen Barryn mukaan tytöt oppivat jo varhain, että seksuaalinen valta on miessukupuolella (Barry, Sit. Rich 1981, 17). Miehen ja pojan seksuaalinen halu ja vietit ovat ne, joita kuunnellaan ja joiden mukaan toimitaan. Naisen seksuaalisuus on passiivista ja reagoivaa. Tutkimillani seksivalistussivuillakin nähtävissä oleva ”erektio voi yllättää missä vain” -tyylinen miehisen seksuaalisuuden käsittely antaa oikeutuksen ja vahvistuksen miehen kontrolloimattomalle halulle. Halu on ikään kuin miehestä irrallinen vastustamaton voima, tarve, josta mies ei itsekään voi olla täysin vastuussa.

Naisen on varauduttava miehiseen haluun ja sen kohtaamiseen milloin ja missä vain. Pelon avulla hallitseminen on voimakasta ja sen avulla esimerkiksi naisen fyysistä liikkumista voidaan rajoittaa, kuten Sara Ahmed kirjoittaa. Ahmed (2003) on kirjoittanut pelosta ruumiillisena kokemuksena. Pelko voi rajoittaa ruumiita toisten ruumiiden liikkumisen tai laajentumisen avulla. Ahmedin mukaan pelko saa myös aikaan ruumiin kutistumista, joka voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihminen kieltäytyy poistumasta kotinsa sisätiloista. Pelon

tunteet siis muokkaavat sekä naisen ruumista, että heidän tapaansa asuttaa tilaa. Tytöille ja naisille pienestä pitäen kerrotut uhkakuvat eivät voi olla jättämättä jälkiä heidän suhteeseensa ulkomaailmaan ja sen pimeisiin, ”kiellettyihin” kolkkiin, kuten öisiin puistoihin. Seksivalistussivut kuvailevat paikkoja, joissa nuoren (naisen) ei tule liikkua etenkin yöaikaan. Rahaa on hyvä pitää mukana taksimatkaa varten ja vanhemmille kannattaa kertoa, missä liikkuu ja kenen kanssa. Puistot ja metsät ovat potentiaalisten raiskaajien reviiriä ja humalassa oleminen on tietoinen riski.

Parisuhteella legitimointi

Yksi pelastuskeino pelolta (ja monelta muulta uhalta) on hankkiutuminen pysyvään parisuhteeseen. Suomalaisten seksivalistussivujen mukaan seksiä kuuluu harrastaa rakkaudentäyteisessä, vakituudessa parisuhteessa. Etenkin tytölle parisuhde mahdollistaa ”vapaamman” seksuaalisuuden harjoittamisen: välttyäkseen negatiiviselta leimautumiselta tytöt pyrkivät hankkiutumaan vakituiseen parisuhteeseen, seurustelu kun suojaa tyttöjä huorittelulta ja häpeältä. Seksuaalisuuden kanavoiminen avioliittoon tai sen kaltaiseen seurustelusuhteeseen johtuu siis muun muassa maineen varjelusta. (Näre 1992.) Maine on keskeinen käsite ns. ’hyvän tytön syndroomassa’ ja tytön maineeseen liittyy aina moraalinen sivumerkitys, toisin kuin pojan maineeseen. Sari Näreen (1992, 30–31) mukaan tyttöjen maine on jatkuvasti uhanalainen: tyttöjen ei tule seurustella liian monien poikien kanssa, ei vaikuttaa liian halukkaalta – mutta samaan aikaan kuitenkin tarpeeksi haluttavalta. Nuorten vakaan parisuhteen voidaan ihanteellisessa tilanteessa nähdä kehittyvän tulevaisuudessa avioliitoksi ja sitä myöten sukua jatkavaksi perheksiköksi, joka on yhteiskunnalle hyödyksi.

Tyttöjen tapa sitoa yhteen seksuaalisuus ja sitoutuminen on nähtävissä myös 1980-luvun loppupuolella tehdyn KISS-tutkimuksen (tutkimuksessa selvitettiin tyttöjen ja poikien seksuaalikulttuuria) teemahaastatteluisissa, joissa seurustelusta keskusteltiin perusteellisesti ja paljon (Hukkila 1992, 56). Kristiina Hukkila, yksi KISS-tutkimuksen haastatteliijoista, näkee seurustelusuhteen olevan tyttöjen keino sekä hyväksyttää seksuaalikäyttäytymisensä että saavuttaa itsenäisyyttä suhteessa perheeseensä. Tytön aloittama seurustelu voi toimia myös merkinä ympäristölle (ja tytölle itselleen) siitä, että tyttö on kehittymässä ”oikealla” tavalla naiseksi, eli on kykenevä muodostamaan heteroseksuaalisen parisuhteen (Aapola 1999, 48–53). Yksi voimallisimmista pakollista heteroseksuaalisuutta vahvistavista tekijöistä on koko

kulttuurin käsittävä, heteroseksuaalista romanssia idealisoiva ilmapiiri, johon tyttö kasvaa pienestä pitäen. Tytön ja naisen elämän suurin velvollisuus, tehtävä ja täyttymys elämässä nähdään olevan ankkuroituminen heteroseksuaalisen avioliiton satamaan (Rich 1981).

5.2. Ruumiista ja vallasta Foucault'n mukaan

Heteronormatiivisuutta on vaikea käsitellä ottamatta keskusteluun mukaan ranskalaista yhteiskuntafilosofia Michel Foucault'ta. Foucault'lle keskeiset käsitteet valta, biovalta ja normalisaatio kietoutuvat yhteen myös heteronormatiivisuuden käsitteen kanssa. Foucault on tuotannossaan käsitellyt laajasti sukupuolisuutta, seksuaalisuutta ja ruumista suhteessa yhteiskuntaan ja valtaan.

Biovallan kohteena on yksilön ruumis ja toimintamuotona normalisaatio. Normalisaatio toimii lain asemesta yksilöiden hallinnan apuvälineenä, se on prosessi, jonka avulla yksilöitä verrataan normiin. Foucault'n sanojen mukaan normalisaatio *”vertailee yksilöitä keskenään, eriyttää heidät, asettaa heidät arvojärjestykseen ja erottaa jotkut yksilöt yhteisön ulkopuolelle”* (Foucault 2005, 249). Heteroseksuaalisuuden voi nähdä olevan pitkään jatkuneen normalisaation tulos, osa samankaltaisuuden velvoitetta. Normalisaatiolla on saatu aikaan se, että seksuaalisuus nähdään luonnollisena ja biologisena haluna ja tarpeena, ja se, että seksuaalinen halu ja tarpeet suuntautuvat nimenomaan heteroseksuaalisen mallin mukaan (Carabine 1996, 61). Tutkimillani seksivalistussivuilla toisiaan täydentävät (biologiset) sukupuolet ja näiden välinen, yhdyntäkeskeinen seksi on sitä ”tavallista”, ”normaalista” ja hyväksyttävää seksuaalisuutta. Tietynlaisen seksuaalisuuden käsittäminen normaaliksi ei vaadi suoria kannanottoja, se näkyy pikemminkin kyseenalaistamattomuutena, myyttien esittämisenä faktoina, ikään kuin rivien väliin ja sanojen sisään kätkeytynä.

Foucault'n mukaan 1700-luvulla syntyi uusi sukupuoliteknologia, jossa sukupuoli nähdään maallisenä valtion asiana, ja jossa ruumiit kutsutaan tarkkailuun (Foucault 1998, 85). Vaikka Foucault'n käsitys vallasta ja sen toimintamuodoista on monisyinen, valtion voi kuitenkin nähdä käyttävän valtaa ”alaspäin” yksilöön ja yksilö kontrolloi samanaikaisesti itse omaa sukupuolisuuttaan. Sukupuoleen kohdistuvaa valtaa on esimerkiksi syntyvyydensäätely ja norminmukaisten heteroseksuaalisten parisuhteiden muodostaminen ja niiden suosiminen (emt., 25, 34). Foucault'n mukaan perhe on seksuaalisuuden tyyssija ja psykoanalyysin

myötä kaikki seksuaalikokemukset on voitu jäljittää takaisin lapsuuden lapsi-vanhempisuhteisiin (emt., 80, 83). Neuvolajärjestelmä, e-pillereiden huoleton käyttö ja lantionpohjanlihasten pakkotreenaus voidaan nähdä nyky-yhteiskunnan esimerkkinä ruumiiden tarkkailuun kutsusta ja monisuuntaisesta vallankäytöstä.

Avioparin ”normaalista” (eli heteroseksuaalisesta) sukupuolikäyttäytymisestä tuli normi 1700–1800-luvuilla. Tuolloin myös kiinnostuksen painopiste siirtyi: ”normaalista” aviollisesta heteroseksistä jauhaminen väistyi kaikenlaisen poikkeavan päivittelyn tieltä. Normalin myötä myös epänormaali muotoutui. (Foucault 1998, 34, 41.) 1900-luvulla esiaviollisia ja jopa avioliiton ulkopuolisia suhteita alettiin suvaita, eikä perverssiksi määriteltävää käyttäytymistä tuomittu niin jyrkästi. Myös lasten seksuaalisuutta koskevia tabuja kumottiin, vaikka lasten sukupuoliuus olikin Foucault’n mukaan ongelma lähinnä yhteiskunnan ylemmissä luokissa. (emt., 84, 88.)

Foucault erottelee *Seksuaalisuuden historia* -teoksen *Tiedontahto*-osassa (1998/1976) neljä strategiakokonaisuutta, jotka kehittävät sukupuoleen kohdistuvia tiedon ja vallan dispositiiveja. Strategiat ovat *naisen ruumiin hysterisointi* (naisen ruumis kyllästetty seksuaalisuudella ja asetettu lääketieteen piiriin, äitiys hysterisoinnin näkyvin muoto), *lapsen sukupuolisuuden pedagogisointi* (lapsen itsetyydytys tuomitaan), *lisääntymiskäyttäytymisen sosialisointi* (syntyvyyden sääntely, lisääntymiseen kannustavat esimerkiksi taloudelliset lisät) ja *perverssin nautinnon psykiatrisointi* (normista poikkeavat analysoidaan kliinisesti). Kaikissa näissä strategioissa on kyse mitä selvimmin seksuaalisuuden tuottamisesta. (Foucault 1998, 77–78, 109–111.) Myös tutkimillani seksuaalivalistussivuilla Foucault’n esittelemät strategiakokonaisuudet ovat läsnä. Tytön keho oletetaan otettavaksi haltuun e-pillerein ja gynekologisin tarkastuksin, avioliitto (tai siihen tähtäävä pysyvä parisuhde) nähdään seksin oikeanlaisena harjoitusympäristönä ja pysyviä parisuhteita pidetään yhteiskunnalle lisääntymismielessä merkityksellisten perheyksiköiden esiasteina. Homoseksuaalisuuden tai ei-yhdyntäkeskeisen seksin erotteleminen normaalista heteroseksistä implikoi lisääntymiseen tähtäävän heteroseksuaalisen yhdynnän ylivaltaa suhteessa muihin seksuaalisuuden muotoihin. Esimerkiksi sadomasokistiset taipumukset ja joillakin sivustoilla myös homoseksuaalisuus käsitetään ohimeneviksi kehitysvaiheiksi ja niille jääminen on seksuaalisuudessa epäonnistumista, puolitiehen jäämistä, siis jonkinlainen patologinen tila. Foucault (1998, 35) kirjoittaa: ”...se [lääketiede] on keksinyt kokonaisen elinpatologian, toiminnallisen tai sielullisen patologian, joka muka syntyy ”epätäydellisistä”

sukupuoliharrastuksista. Se on luokitellut huolellisesti kaikki rajanautintojen muodot, liittänyt ne erottamattomasti ”kehitykseen” ja vietin ”häiriöihin” sekä yrittänyt hallita niitä”.

Medikalisaatio

Foucault’n tuotannon keskeinen käsite, medikalisaatio, on ollut keskeinen tutkimuskohde humanistisilla tieteenaloilla 1960–1970-luvulta lähtien. Yksinkertaistetusti se tarkoittaa sosiaalisten ja psykologisten ilmiöiden selittämistä ja kuvaamista lääketieteellisinä ongelmina. Medikalisaation käsitteeseen liittyvät olennaisesti normit: normiruumiiden ja normikäyttäytymisen rajat muotoutuvat sosiaalisissa rakenteissa, jotka taas pitkälti pohjaavat lääketieteelliseen asiantuntijuuteen ja diskurssiin. Tämä lääketieteellinen diskurssi vahvistaa rikkaan ja vallakkaan (=miehisen) järjen ylivaltaa suhteessa esimerkiksi köyhiin, rikollisiin tai naisiin ja siitä sitä onkin erityisesti kritisoitu. (Nye 2003.) Alun perin lääkäreiden ja valtion, auktoriteettien, nähtiin käyttävän valtaa yksilöihin, mutta nykyisessä medikalisaatiokeskustelussa valta on ikään kuin läpäissyt yksilön, joka käyttääkin nyt valtaa itse itseään kohtaan. Terveen ruumiin ideaali on johtanut oman kehon jatkuvaan tarkkailuun: dieetteihin, kehonmuokkaukseen, ennaltaehkäisevän lääkityksen käyttämiseen. Tämä terveen ruumiin doktriini olettaa naisen ruumiin olevan itsesäätelyn tarpeessa esimerkiksi syntyvyydensäännöstelyn keinoin (Nye 2003).

Lasken tutkimilleni seksivalistussivuille tyypillisen, pääasiassa nuoren kehoon keskittyvän puheen medikalisaation käsitteen alle, koska sivuilla on tapana kertoa koko murrosiän tarina nuoren muuttuvan ruumiin kautta. Keskiössä on kehon tarkkailu ja hallinta, sen käsittäminen lääketieteellisenä ruumiina, jota tarkastellaan suhteessa normiin. Kehon voi sivujen mukaan ottaa haltuun käymällä säännöllisesti lääkärissä (tytön ”pakolliset” gynekologikäynnit), tutkimalla itsenäisesti pehmytkudoksia mahdollisia muutoksia silmällä pitäen sekä syömällä lääkkeitä, kuten ehkäisytabletteja. Ruumiiden tulee olla jatkuvan tarkkailun ja kontrollin alaisena, valvovan silmän alla. Kuten luvussa 4.4. käy ilmi, suoranainen e-pilleripropaganda sekä seksin harjoittelun ja gynekologikäyntien puolesta puhuminen ovat suomalaiselle seksivalistukselle hyvin tunnusomaisia piirteitä.

Feministisessä keskustelussa naisen ruumiin medikalisointi on keskeinen kritiikin kohde. Kehon medikalisointi liittyy pitkälti puheeseen naisen ruumiin synnynnäisestä sairaalloisuudesta. Nuoren voi olla hankala hahmottaa, mitä viestejä kuunnella ja kenen kehotuksia totella: kun itse joskus hakeuduin joka puolelta pommitettavien ohjeiden mukaisesti gynekologille viisivuositaiseen papa-kokeeseen, mieslääkäri ravisteli minua sanallisesti toteamalla, ettei naiseus ole sairaus, jonka vuoksi ”rampata tarkastuksissa”.

6 Yhteenveto

Työni lopuksi vedän aineistoani koskevat keskeisimmät havainnot yhteen Michelle Finen (1992) seksuaalivalistusmateriaalien diskursseja käsittelevän jaottelun avulla. Finen mukaan seksivalistusta ja nuoren seksuaalisuutta voi tarkastella *väkivallan, uhriutumisen, moraalien ja halun* diskurssien kautta. Finen artikkeli ilmestyi yli 20 vuotta sitten ja käsittelee yhdysvaltalaisista seksivalistusta, mutta myös 2000-luvun alun suomalaiset seksivalistussivut heijastavat Finen löytöjen mukaisia käsittelytapoja ja arvomaailmaa.

Finen diskursseista ainoastaan *seksuaalisuus väkivaltana* ei istu omaan tutkimukseeni. Fine tarkoittaa tällä puhetta, jolla yhdysvaltalaisessa kontekstissa pyritään estämään seksivalistuksen tarjoaminen kouluissa. Konservatiivisesti ajattelevat uskovat, etteivät nuoret harrasta seksiä, jos heille ei myöskään anneta siitä tietoa, kuten seksivalistusta. Tilastot kertovat muuta, ja pääasiassa huonoja asioita: seksuaalikasvatuksesta paitsi jääneet nuoret sekä seksuaalivalistukseen vihamielisesti suhtautuvien perheiden lapset eivät toki jätä harrastamatta seksiä, mutta jättävät käyttämättä kondomia (Fine 1992, 33).

Oman tutkimukseni keskeisimmät havainnot muistuttavat suuresti Finen tekemiä havaintoja. Fine havaitsi tutkimuksessaan seksivalistuksen käsittelevän nuorten seksuaalisuutta negatiivisesti, painottaen uhkia ja vaaroja, kuten uhriksi joutumisen vaaraa. Keskeisiä piirteitä ovat myös heteroseksuaalisen avioseksin sijoittaminen selvästi muiden seksuaalisuuden muotojen yläpuolelle ja naisen halun ('female desire') sivuuttaminen.

Fine kuvaa tutkimustuloksiaan esittelevässä artikkelissaan ”*Sexuality, Schooling, and Adolescent Females*” (1992), kuinka seksuaalinen nainen on jaettu kahtia: seksuaalinen toimija, subjekti, erotetaan vastakohtastaan seksuaalisesta uhrista. Murrosikäinen tyttö koulutetaan seksivalistuksen kautta jälkimmäiseen kategoriaan, pojan seksuaalisuuden mahdolliseksi uhriksi. Tyttöjä opetetaan suojautumaan halulta ja pelkäämään sitä, ei nauttimaan siitä. Jokainen tutkimani seksuaalivalistussivusto luettelee erilaisia riskitilanteita, vaaroja ja uhkia ja näkee, että parisuhteen tulisi olla nuoren seksuaalisen elämän tukikohta. Tytön halu sivuutetaan: siitä ei yksinkertaisesti puhuta. Poikaan ja pojan ruumiiseen halu ja voimakas seksivietti taas sisältyvät olennaisesti. Poika on aina valmis, aina halukas ja aina pystyvä. Tytön osaksi jää reagointi tähän haluun, ja sivustojen mukaan tuo reagointi saisi olla torjumista. Torjumiseen tytön on opittava myös jokapäiväisen elämän vuoksi, hänen on

mietittävä tarkkaan missä kulkea, mihin aikaan ja kenen kanssa. Kulkiessaan pimeän puiston läpi tai ollessaan humalassa, tyttö ottaa sivujen mukaan tietoisin riskin: hän on itse vastuussa, jos jotain epämiellyttävää tapahtuu. Kahdenkymmenen vuoden takaisessa yhdysvaltalaisessa seksivalistuskontekstissa ja 2000-luvun suomalaisilla seksivalistussivuilla pätee sama seksuaalisuuden määritelmä: pojat hakevat nautintoa, tytöt suojaavat pojan halulta. Finen mielestä tytön ja naisen halun sivuuttaminen seksivalistuksessa vahvistaa käsitystä naisesta uhrina (Fine 1992, 48).

Finen (1992) *Uhriutumisen diskurssissa* heteroseksuaalisuuden ja seksin harrastamisen nähdään sisältävän paljon vaaroja. Vaikka seksiä ei nähdä välttämättä väkivaltaisena, nuoret tytöt (ja nykyään myös homoseksuaalipojat) nähdään miespuolisten seksuaalisten petojen ('sexual predator') mahdollisina kohteina. Tytöt kasvatetaan seksuaalivalistuksen avulla suojautumaan raskautta, tauteja ja hyväksikäyttöä vastaan. Uhriutumista painottavalle seksivalistukselle on Finen mukaan tyypillistä (seksistä) kieltäytymisen korostaminen ja erilaisten sukupuolisesta kanssakäymisestä mahdollisesti saatavien tautien listaaminen. Lopullisena pakokeinona miehisen seksuaalisuuden aiheuttamasta uhasta nähdään paradoksaalisesti miehen kanssa solmittu avioliitto. Suomalaisessa seksivalistuksessa myös vakaa heteroseksuaalinen parisuhde ajaa saman asian. Tutkimilleni seksivalistussivuille on tyypillistä käsittää seksi lähtökohtaisesti kaduttavana tapahtumana: nuorta kehoitetaan miettimään hyvin tarkkaan ja pitkään, onko juuri tämä se henkilö, jonka halutaan harrastaa seksiä. Ekan kerran jälkitunnelmiin luvataan morkkista ja katumusta ja tämä kaikki on kestettävä, jos todella kokee olevansa valmis seksiin. Kaikilla sivustoilla seksitauteja käsitellään runsaasti, kuvaillaan virus- ja bakteeriperäisten tautien oireet ja varoitellaan etenkin virusten aiheuttamien vaivojen pitkäikäisyydestä ja mahdollisesta ikuisuudesta. Riskiryhmään kuuluvat sivustojen mukaan ne nuoret, joilla on useita seksikumppaneita. Tautien kantajina sivustot pitävät poikia, mutta vaarallisemmiksi ne nähdään tytöille, joiden keho voi vaurioitua (hoitamattoman) seksitaudin myötä lopullisesti. Tytöt ja tytön keho nähdäänkin sivustoilla suojeltavina kohteina.

Moraalisessa diskurssissa tytöille luovutetaan Finen (1992) mukaan jonkinasteinen subjektiviteetti. Tytöt saavat tehdä päätöksiä omasta seksuaalisuudestaan, kunhan päätökset ovat oikeita – mikä yhdysvaltalaisessa kontekstissa tarkoittaa esiaviollisesta seksistä kieltäytymistä. Moraalipuheessa korostetaan itsekontrollia ja -kunnioitusta. Suomalaisesta seksivalistuksesta puuttuu tämä yhdysvaltalaiselle valistukselle tyypillinen iso haara,

esiaviollisesta seksistä pidättäytyminen. Tytöille suunnatut viestit kuitenkin sisältävät jonkinasteisen toiveen seksuaalisesta kanssakäymisestä pidättäytymisestä: tyttöjen on pohdittava tarkkaan, onko poika todella seksin arvoinen, onko tyttö todella valmis harrastamaan seksiä – eihän häntä vain pakoteta seksiin? Yhden illan jutuista puhutaan vain yhdellä sivustolla ja seksiä oletetaan ja toivotaan harrastettavan vakaassa parisuhteessa, joka mahdollisesti kehittyy tulevaisuudessa avioliitoksi. Vastuuta omasta ruumiista, tulevaisuudesta ja valinnoista korostetaan: on muistettava ottaa pilleri ajallaan, opetella käyttämään kondomia oikein sekä valmentautua siihen, että jo ensimmäisellä yhdyntäkerralla voi tulla raskaaksi. Oman kehon medikaalinen tarkkailu ja säännölliset gynekologikäynnit liittyvät myös vastuullisen tytön ideaaliin.

Finen diskursseista neljäs on *halun diskurssi*. Yhdysvaltalaisesta valistuksesta se joko puuttuu kokonaan tai se ilmaistaan hyvin diskreetisti. Jos halua käsitellään, siihen liitetään aina jonkinlaisia seuraamuksia: emotionaalisia, fyysisiä, moraalisia tai taloudellisia. (Fine 1992, 35.) Todellinen halun käsitteleminen käsittäisi Finen mukaan esimerkiksi keskustelua siitä, mikä tuntuu hyvältä ja mikä huonolta ja minkälaiset ovat kunkin omat seksuaaliset tarpeet. Tutkimillani suomalaisilla sivustoilla tämä puoli toteutuu kohtalaisen hyvin. Itsetyydytystä jopa suositellaan ja se kuvataan hyväksi keinoksi harjoitella oman kehon tuntemuksia ja halun kanavointia. Pettingissä taas voi oppia toisen osapuolen halun anatomiaa. Jopa marginaaliset fetisismi ja sadomasokismi mainitaan, vaikkei niitä syvemmin käsitelläkään.

Suomalaisilla seksuaalivalistussivuilla *tytön* halu kuitenkin sivuutetaan, aivan kuten Finen tutkimassa yhdysvaltalaisessa seksuaalivalistuksessa. Vaikka itsetyydytystä käsitellään, esimerkiksi Organonin sivuston mukaan masturbointi liittyy nimenomaan pojan seksuaalisuuteen. Finen mukaan miehisen heteroseksuaalisuuden pohjalle rakennetussa seksivalistuksessa miehen halu on biologista: nuorille kerrotaan märeistä unista (pojan murrosiän starttaava muutos), erektiosta (yhdyntämisen mahdollistava) ja ejakulaatiosta (hedelmöittäminen), mutta tytön nautinto tai tyttöä koskeva neutraali/positiivinen tieto puuttuu (Fine 1992, 41). Sama toistuu myös tutkimillani sivustoilla. Pojan biologia itsessään sisältää seksuaalisesti aktiivisen toimijuuden ja sivustoilla kerrotaan, kuinka ”siistiä on kun sulla on kalusto kunnossa”. Tytön ”kalustoista” ei samassa yhteydessä välttämättä kerrota lainkaan, tai sitten tytön kehoa korostetaan lisääntymisvälineenä, ei nautinnon saajana tai kokijana. Jos tytön halusta tai nautinnosta puhutaan, sanankäänteet muuttuvat toisinaan

runollisen maalaileviksi: naisen ja tytön seksuaalisuus on epämääräistä, henkistä ja häilyvää. Ainut tapa suojautua seksuaalisesti epäsuotuisilta leimoilta – käytännössä siis avioliiton/heteroseksuaalisen parisuhteen ulkopuolella harrastettavan seksin myötä tulleiden leimojen, jotka koskevat esimerkiksi lesboja, yksinhuoltajaäitejä ja seksuaalisesti aktiivisia, monien kumppanien kanssa seksiä harrastavia naisia – on esiintyä seksuaalittomana subjektina.

Lopuksi

Kaikkien tutkimieni suomalaisten seksivalistussivujen sisällöissä toistuvat samat teemat: sivujen päätehtävinä korostuvat ehkäisyn merkityksen puolesta puhuminen, sukupuolitaudeista varoitteleminen ja ruumiin aktiiviseen tarkkailuun kehottaminen. Organonin www.ehkaisy.com on arvomaailmaltaan kaikkein konservatiivisin pitäen saumattomasti kiinni siitä, että ehkäisyasiat ja siten myös seksiasiat koskevat heteroseksuaalista tyttö-poika-paria. Toinen vanhoillisempaa ajatusmaailmaa edustava sivusto on Ylen Tää on seksiä, joka silmiinpistävän nuorekkaassa imagossaan keskittyy lähinnä pojan seksuaalisuuden pörhistelyyn. Hiv/Aids-tukikeskuksen Just Wear It on sivustoista moniarvoisin tarkastellessaan heteroseksuaalisuuden lisäksi myös homoseksuaalisuutta, kuvailemalla seksiä seksuaalisen suuntautumisen kannalta neutraalisti ja korostamalla itsetunnon ja tunteiden merkitystä. Allisonin sivustolla korostuvat nuorten oikeudet ja huomiota kiinnitetään arkisiin seikkoihin, kuten seksuaaliterveyspalveluiden tietosuojaan ja sukupuolitauditestien maksuttomuuteen. Väestöliiton nuorten sivusto tarjoaa joukon laajimman paketin seksuaaliterveystietoutta, jonka sisältö vaihtelee positiivisista halun ja itsetunnon tunteiden käsittelyistä hyvin heteronormatiivisiin ja arvoväritteisiin tietokokonaisuuksiin.

Nuoren kotona seksistä ei välttämättä puhuta lainkaan ja jos puhutaan, koulun seksuaalivalistus saattaa tarjota perheoloihin nähden täysin päinvastaista katsantokantaa. Internetistä itsenäisesti etsittävä seksuaalivalistus saattaaakin olla monelle nuorelle ainut lähtökohtaisesti objektiivinen mahdollisuus saada tietoa. Parhaimmassa tapauksessa nuori löytää useita toisiaan täydentäviä ja asiapitoisia lähteitä, huonoimmassa tapauksessa mustavalkoista propagandaa, rivienvälisiä arvolatauksia ja paikkansapitämättömiä väitteitä. Periaatteessa kuka tahansa voi ja saa tuottaa sisältöä verkkoon, tämä koskee tietysti myös

seksuaalivalistusta. Nuoren olisikin hyvä osata arvioida kriittisesti vaikuttimia eri tahojen ja nettiin sisältöä tuottavien yksityishenkilöiden taustalla, ja lukea käsiinsä saamaa informaatiota tätä taustaa vasten. Koulussa annettavan mediakasvatuksen avulla nuoren voisi olla mahdollista saada tehokkaita työkaluja kaikenlaisen tiedon arvioimiseen ja eri lähteiden vertailemiseen muodostaakseen oman mielipiteensä ja saadakseen oikeanlaista, asiallista ja tarpeellista tietoa.

Suomessa on tutkittu seksuaalivalistuksen opetusmateriaaleja, yläasteikäisten seksuaaliterveystietoutta sekä varsinaista opetusta. Nyt viimeistään olisi aika suunnata kriittinen katse verkkoon, jossa nuoret viettävät vapaa-aikaansa, mutta jota myös pitävät pääasiallisena tiedonetsintäväylänään. Kiinnostavaa olisi saada tutkimustietoa siitä, hyödyntävätkö terveystiedon opettajat internetistä löytyviä sivustoja opetuksessaan, mitä seksivalistussivuja suomalaiset nuoret tosiasiallisesti käyttävät itsenäiseen seksuaaliterveystiedon etsintään ja miten he käytännössä sivuja etsivät. Erityispiirteidensä ansiosta internet mahdollistaa anonyymien ja yksityisen perehtymisen kiinnostavilta, mutta myös hankalilta ja hämmentäviltä vaikuttaviin seksuaalisuusasioihin.

Tutkimieni seksuaalivalistusmateriaalien sisältö on paikoin ilahduttavan voimaannuttavaa ja positiivisen seksuaalienergian sekä seksuaalisen monimuotoisuuden puolesta puhuvaa, mutta valitettavan usein hälyttävän heteronormatiivista, hämmästyttävän luutunutta, joskus jopa sietämättömän seksististä. Useista tutkimuksista käy ilmi, että erityisesti tytöt etsivät seksuaaliterveystietoa internetistä (mm. Flowers-Coulson, Kushner & Bankowski 2000, 5). Ehkä olisikin aika kiinnittää huomiota siihen, minkälaiseen seksuaaliseen naiseuteen tytöt kasvavat, jos heidän seksuaalitietämyksensä ja arvomaailmansa perustuvat vahvasti tai saavat lisäpontta internetin seksivalistussivuilta. Kyllä ne suomalaiset tytötkin *sitä* tekee – ja ansaitsevat, kuten pojatkin, asiapitoista ja moniarvoista seksuaaliterveystietoa. Ihan oikeilla termeillä.

Kirjalliset lähteet

Aapola, Sinikka 1999. *Murrosikä ja sukupuoli: julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt*. Helsinki: SKS & Nuorisotutkimusverkosto.

Ahmed, Sara 2003. Pelon politiikka. Teoksessa Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (toim.). *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.

Baym, Nancy K. 2006. Interpersonal Life Online. Teoksessa Lievrouw, Leah A. & Livingstone, Sonia M. (edited by). *Handbook of New Media: Student Edition*. London: Sage Publications.

Buckingham, David 2006. Children and New Media. Teoksessa Lievrouw, Leah A. & Livingstone, Sonia M. (edited by). *Handbook of New Media: Student Edition*. London: Sage Publications.

Butler, Judith 2008. *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Käännös Pulkkinen, Tuija ja Rossi, Leena-Maija. Tampere: Tammer-Paino Oy. Alk. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, 1990.

Carabine, Jean 1996. Heterosexuality and social policy. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Foucault, Michel 2005. *Tarkkailla ja rangaista*. Suomennos Eevi Nivanka. Keuruu: Otava Kirjapaino Oy. Alk. *Surveiller et Punir*, 1975.

Foucault, Michel 1998. *Seksuaalisuuden historia. Tiedontahto. Nautintojen käyttö. Huoli itsestä*. Suomennos Kaisa Sivenius. Tampere: Tammer-Paino Oy. Alk. *La volonté de savoir (Histoire de la sexualité I)* 1976; *L'usage des plaisirs (Histoire de la sexualité II)* 1984; *Le souci de soi (Histoire de la sexualité III)* 1984.

Fine, Michelle 1992. Sexuality, Schooling and Adolescent Females: The Missing Discourse of Desire. Teoksessa Fine, Michelle (edited by). *Disruptive Voices: The Possibility of Feminist Research*. The University of Michigan Press.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Herkman, Juha 2007. *Kriittinen mediakasvatus*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Holland, Janet; Ramazanoglu, Caroline; Thomson, Rachel 1996. In the same boat? The gendered (in)experience of first heterosex. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Hollway, Wendy 1996. Recognition and heterosexual desire. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Hukkila, Kristiina 1992. Seksi ja Se Oikea. Tyttöjen ensimmäiset kokemukset ja käsitykset seksistä. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

- Jackson, Stevi** 1996. Heterosexuality and feminist theory. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.
- Jankowski, Nicholas W.** 2006. Creating Community with Media: History, Theories and Scientific Investigations. Teoksessa Lievrouw, Leah A. & Livingstone, Sonia M. (edited by). *Handbook of New Media: Student Edition*. London: Sage Publications.
- Kontula, Osmo & Meriläinen, Henna** 2007. *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Krippendorff, Klaus** 2004. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Second Edition. USA: Sage Publications. Alk. 1980.
- Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara** 2009. *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Helsinki University Press, Hakapaino.
- Laukkanen, Marjo** 2007. *Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa*. Tampere: Juvenes Print.
- Lehtimäki, Hanna & Suoranta, Juha** 2005. Tytöt ja pojat tietoyhteiskunnassa ja sen tutkimuksessa. Teoksessa Lahikainen, Anja Riitta; Hietala, Pentti; Inkinen, Tommi; Kangassalo, Marjatta; Kivimäki, Riikka & Mäyrä, Franz (toim.) *Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Liinamo, Arja** 2000. Seksuaalikasvatus Suomessa. Teoksessa Kontula, Osmo ja Lottes, Ilsa (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Lievrouw, Leah A. & Livingstone, Sonia M.** 2006. The Social Shaping and Consequences of ICTs. Teoksessa Lievrouw, Leah A. & Livingstone, Sonia M. (edited by). *Handbook of New Media: Student Edition*. London: Sage Publications.
- Martsola, Riitta & Mäkelä-Rönholm, Minna** 2006. *Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumatlta*. Hämeenlinna: Karisto Kirjapaino Oy.
- Nikunen, Kaarina** 1996. Pornokuva ja naisen siveä katse. Teoksessa Laiho, Marianna & Ruoho, Iris (toim.): *Naisen naamio, miehen maski: katse ja sukupuoli mediakuvassa*. Helsinki: Kansan sivistystyön liitto.
- Näre, Sari** 1992. Liisa Älä! Älä! -maassa. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Oinas, Elina** 2001. Ruumiita akatemiassa! Sosiaalitieteellistä välttelyä, innostusta ja teoretisointia. Teoksessa Puuronen, Anne ja Välimaa, Raija. *Nuori ruumis*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Orlikowski, W.J. & Baroudi, J.J.B.** 2002. Studying Information Technology in Organizations: Research Approaches and Assumptions, Teoksessa Myers, M.D. & Avison, D.E. (edited by). *Qualitative Research in Information Systems*. London: SAGE Publications Ltd.

Pohjola, Kirsi ja Johnson, Elina 2009. *Lasten mediakulttuuri ja koulu vuoropuheluun*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Pötsönen, Riikka 1998. *Naiseksi, mieheksi, tietoiseksi*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Rich, Adrienne 1981. *Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence*. London: Onlywomen Press Ltd. Alk. 1980.

Richardson, Diane 1996. Heterosexuality and social theory. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Saarela-Kinnunen, Maria & Eskola, Jari 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Smart, Carol 1996. Collusion, collaboration and confession: on moving beyond the heterosexuality debate. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Steinbock, Dan 1985. *Freudin Naiskuva: psykoanalyysi, naisellisuus ja feminismi..* Helsinki: Otava.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

VanEvery, Jo 1996. Heterosexuality and domestic life. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Warner, Michael 1993. *Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory*. Oxford: Blackwell.

Wilton, Tamsin 1996. Which one's the man? The heterosexualisation of lesbian sex. Teoksessa Richardson, Diane (edited by). *Theorising Heterosexuality*. Buckingham: Open University Press.

Elektroniset lähteet

Allen, Louisa 2008. 'They Think You Shouldn't Be Having Sex Anyway': Young People's Suggestions for Improving Sexuality Education Content. *Sexualities 11*. SAGE.

Barak, Azy & Fisher, William A. 2001. Toward an Internet-driven, Theoretically-based, Innovative Approach to Sex Education. *Journal of Sex Research*. Nov 2001, Vol. 38, Issue 4. SAGE.

Brown, Jane D. & Keller, Sarah N. 2000. Can the Mass Media Be Healthy Sex Educators? *Family Planning Perspectives*. Volume 32, Number 5. Guttmacher Institute.

Bay-Cheng, Layla Y. 2001. Values and Norms in Web-based Sexuality Education. *The Journal of Sex Research*. Volume 38, Number 3. SAGE.

Döring, Nicola M. 2009. The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15 years of research. *Computers in Human Behavior*, Volume 25, Issue 5. SAGE.

Flowers-Coulson, Patricia A.; Kushner, Mikhel A.; Bankowski, Susan 2000. *The Information Is Out There, But Is Anyone Getting It? Adolescent Misconceptions About Sexuality Education and Reproductive Health and the Use of Internet to Get Answers*. University of Maryland, Women's Center 3, Maryland Governor's Council on the Status of Girls.

Kim, Sung Tae & Weaver, David 2002. Communication Research About the Internet: a Thematic Meta-analysis. *New Media Society* 4. SAGE.

Lewandowski, Dirk 2008. A three-year study on the freshness of web search engine databases. *Journal of Information Science* 2008; 34; 817. SAGE.

Malone, Ruth E. 2000. Research, the Internet, and the Way Things are. *Health Educ Behav* 27. SAGE.

Markland, Margaret 2006. Institutional repositories in the UK: What can the Google user find there? *Journal of Librarianship and Information Science* 2006; 38; 221. SAGE.

Millner, Vaughn S. & Kiser Jerry D., 2002. Sexual Information and Internet Resources. *The Family Journal* 10. SAGE.

Morris, Merrill & Ogan, Christine 1996. The Internet as Mass Medium. *Journal of communication*. Indiana University: <http://jcmc.indiana.edu/vol1/issue4/morris.html#Applying>

Nye, Robert A. 2003. The Evolution of the Concept of Medicalization in the Late Twentieth Century. *Journal of History of the Behavioural Sciences*. Vol 39 (2), 115–129. Wiley InterScience.

Pyörälä, Eeva 2002. *Kvalitatiivisen tutkimuksen perusteista. Johdantoa luentosarjaan Laadulliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. <http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali1.htm>.

Smith, Meghan; Gertz, Emily; Alvarez Sarah & Lurie, Peter 2000. The Content And Accessibility of Sex Education Information on the Internet. *Health Educ Behav* 27. SAGE.

Stakes 32/1998: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/a97da95fe281afb60acacf71b9e8ca82/1272220113/application/pdf/231270/VL%20Sekstervol%20ohjelma.pdf> (16.2.2010)

Taloustutkimuskeskus Oy: http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutiskirje/uutiskirje_2_2008/nuoret_nayttavat_su_omalaisten_in/ (14.11.2009)

Tilastokeskus: http://www.stat.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tie_001.html (14.11. 2009)

Väestöliitto: www.vaestoliitto.fi (16.2.2010)

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6f2643bed5b9d310d5427b6c2e88f6bd/1271238885/application/pdf/263806/Sekstervpolohjelma.pdf> (14.4.2010)

Wallmyr, Gudrun & Welin, Catharina 2006. Young People, Pornography, And Sexuality: Sources And Attitudes. *J Sch Nurs* 22. SAGE.

Walton, D. N. 2001. Abductive, Presumptive and Plausible Arguments. *Informal Logic* 21, 141-169.

Willcocks, Leslie P. 2006. Michel Foucault in the Social Study of ICTs: Critique and Reappraisal. *Social Science Computer Review* 2006; 24; 274. SAGE.

Yleisradio http://yle.fi/yleista/pelis_ylelaki.shtml#jupa (02.03.2010)

Sanoma- ja aikakauslehdet

Ronkainen, Aija 2006. Seksivalistussivut vanhentuneiden asenteiden varjossa. *Turun ylioppilaslehti* 6.10.2006.

**Kuvaa ei voida julkaista verkossa
tekijänoikeudellisten syiden vuoksi**

Kuva 1

**Kuvaa ei voida julkaista verkossa
tekijänoikeudellisten syiden vuoksi**

Kuva 2

**Kuvaa ei voida julkaista verkossa
tekijänoikeudellisten syiden vuoksi**

Kuva 3

**Kuvaa ei voida julkaista verkossa
tekijänoikeudellisten syiden vuoksi**

Kuva 4

**Kuvaa ei voida julkaista verkossa
tekijänoikeudellisten syiden vuoksi**

Kuva 5